

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

C
9010
12

Primitive
Liturgies.

S. Mark.—S. James.—S. Clement.

S. Chrysostom.—S. Basil.

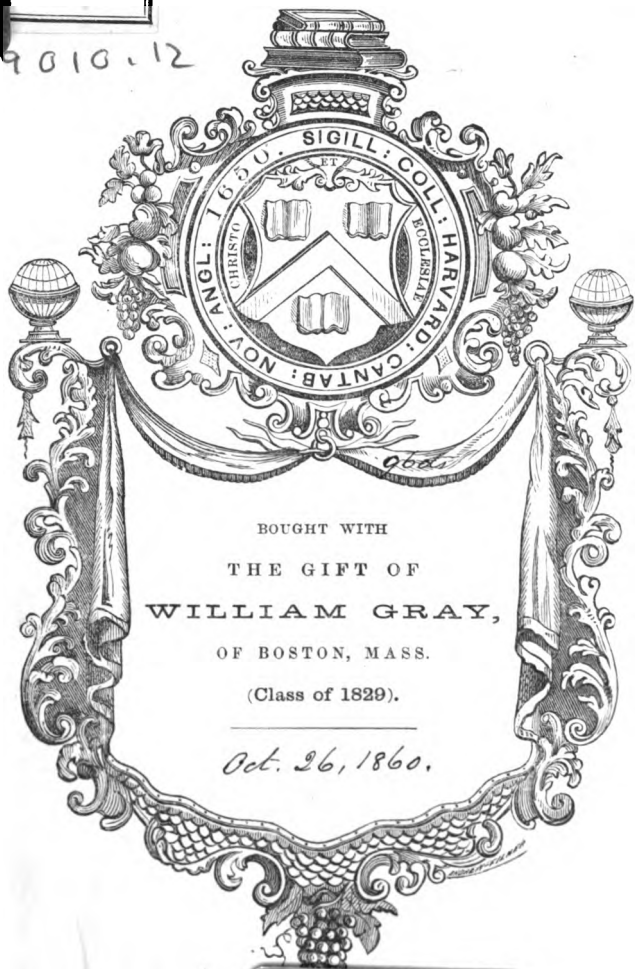

Edited by the

Rev. J. M. Neale, M.A.

116.16

29010.12

BOUGHT WITH
 THE GIFT OF
WILLIAM GRAY,
 OF BOSTON, MASS.
 (Class of 1829).

Oct. 26, 1860.

72 - 133

Anal.

©

THE LITURGIES

OF

S. MARK, S. JAMES, S. CLEMENT,
S. CHRYSOSTOM, S. BASIL:

OR

ACCORDING TO THE USE OF THE CHURCHES

OF

ALEXANDRIA, JERUSALEM, CONSTANTINOPLE,

AND THE FORMULA OF THE

Apostolic Constitutions.

EDITED BY THE

John Mason
REV. J. M. NEALE, M.A.,

WARDEN OF SACKVILLE COLLEGE.

~~~~~

LONDON:

J. T. HAYES, LYALL PLACE, EATON SQUARE.

1859.

7¹/₂ - 133

Anal.

©

THE LITURGIES

OF

S. MARK, S. JAMES, S. CLEMENT,
S. CHRYSOSTOM, S. BASIL:

OR

ACCORDING TO THE USE OF THE CHURCHES

OF

ALEXANDRIA, JERUSALEM, CONSTANTINOPLE,

AND THE FORMULA OF THE

Apostolic Constitutions.

EDITED BY THE

John Mason
REV. J. M. NEALE, M.A.,

WARDEN OF SACKVILLE COLLEGE.

~~~~~

LONDON:

J. T. HAYES, LYALL PLACE, EATON SQUARE.

1859.

e9010.12

WARVARD COMBDE LIBRARI

1850, 6. 25.
Gray, J. and.
.96 cts.

W. M. WATTS, CROWN COURT, TEMPLE BAR.

PREFACE.

IT has always been my wish, since, some twenty years ago, I began to make the Eastern Liturgies the subject of my especial study, to publish their Primitive Forms in a shape which might be accessible to every one.

That desire, through the mercy of God, has now been accomplished; and the Liturgies which, till lately could not be procured in one volume, nor at a less expense than twenty or five-and-twenty shillings, are now placed within the reach of all my brethren.

I had at first intended to reprint them in the original only; but, as the work advanced, I was so earnestly entreated to bring out a translation in the same shape, that I could not decline a task which, it was urged, might be exceedingly useful.

The change of plan must account for the omission of any notes to the latter Liturgies, or an introduction to the whole: these I reserve for the translation.

I earnestly trust that this collection of valuable monuments of Christian antiquity may tend to the propagation

W. M WATTS, CROWN COURT, TEMPLE BAR.

TO THE
LORD BISHOP OF EXETER,
THE CHAMPION
OF PRIMITIVE LITURGICAL DOCTRINE
IN THE
CHURCH OF ENGLAND,
THESE LITURGIES,
THE EVERLASTING HERITAGE OF THE WHOLE
CATHOLIC CHURCH,
ARE, BY HIS LORDSHIP'S PERMISSION,
DEDICATED.

PREFACE.

THE general form and arrangement of the Liturgy of S. Mark may safely be attributed to the Evangelist himself, and to his immediate followers, S. Anianus, S. Abilius, and S. Cerdo. With the exception of certain manifestly interpolated passages, it had probably assumed its present appearance by the end of the second century. Its Liturgical peculiarity is, the prefixing of the Great Intercession for Quick and Dead to the words of Institution, instead of affixing them to the Invocation of the HOLY GHOST, as does the Antiochene family: or inserting them between the words of Institution and the Invocation, as does the Nestorian.

There is but one important manuscript of this Liturgy, the *Codex Rossanensis*. In my edition (in the *Tetralogia Liturgica*) I had followed, almost implicitly, Renaudot's reprint of that Codex. The few places where I then varied from it, or where nine years' additional study have led me to prefer another reading, are marked thus, †. The clauses in brackets [ ] are additions which seemed re-

quired by the sense, and are given either from conjecture, or from the parallel passages in other Liturgies.

Those who are anxious to pursue the subject of the Alexandrian Liturgy may consult Renaudot, *Liturgiarum Orientalium Collectio* (Leslie, 1847), vol. ii. pp. 120—148; Daniel, *Codex Liturgicus* (Leipsic, Weigel, 1853), Par. iv. Fasc. i. pp. 134—167; or my own *Introduction to the Holy Eastern Church*, vol. i. pp. 359—526.

SACKVILLE COLLEGE, *Easter Eve*, 1858.

Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ
ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΜΑΘΗΤΟΥ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ.

Ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσιν.

Ὁ λαός. Καὶ τῷ πνεύματί σου.

Ὁ διάκονος. Προσεύξασθε.

Ὁ λαός. Κύριε ἐλέησον. Κύριε ἐλέησον. Κύριε ἐλέησον.

Ὁ δὲ ἱερεὺς εὐχεται μυστικῶς.

Εὐχαριστοῦμέν σοι καὶ ὑπερευχαριστοῦμεν, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ Πατὴρ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ πάντα, καὶ διὰ πάντων, καὶ ἐν πᾶσιν, ὅτι ἐσκέπασας, ἐβοήθησας, ἀντελάβου, καὶ παρήγαγες ἡμᾶς τὸν παρελθόντα χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν, καὶ ἤγαγες ἡμᾶς ἕως τῆς ὥρας ταύτης, ἀξιῶσας πάλιν παραστῆναι ἐνώπιόν σου ἐν τόπῳ ἁγίῳ σου ἄφεςιν αἰτοῦντας τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, καὶ ἱλασμόν παντὶ τῷ λαῷ σου. Καὶ δεόμεθα καὶ παρακαλοῦμέν σε φιλόνητο, ἀγαθὲ, δὸς ἡμῖν τὴν ἁγίαν ἡμέραν ταύτην, καὶ ἅπαντα τὸν χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐπιτελέσαι ἀναμαρτήτως, μετὰ πάσης χαρᾶς, ὑγείας, σωτηρίας, καὶ παντός ἁγιασμοῦ, καὶ τοῦ σου φόβου. Πάντα δὲ φθόρον, πάντα φόβον, πάντα πειρασμόν, πᾶσαν σατανικὴν ἐνέργειαν, πᾶσαν πονηρῶν ἀνθρώπων ἐπιβουλήν, ἐκδίωξον ἀφ' ἡμῶν ὁ Θεὸς, καὶ ἀπὸ τῆς ἁγίας σου καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας. Τὰ καλὰ καὶ τὰ συμφέροντα ἡμῖν ἐπιχορήγησον· εἴ τι σοι ἡμάρτομεν ἐν λόγῳ, ἢ ἔργῳ, ἢ κατὰ διάνοιαν, σὺ ὡς ἀγαθὸς καὶ

φιλόανθρωπος παριδεῖν καταξίωσον, καὶ μὴ ἐγκαταλίπης ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἐλπίζοντας ἐπὶ σοι, μηδὲ εἰσενέγκης ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, ἀλλὰ ρύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ, καὶ ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ, χάριτι καὶ οἰκτιρμῶ καὶ φιλανθρωπία τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ· [Ἐκ φώνως] δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ σοὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, ἐν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεύς. Εἰρήνη πᾶσιν.

Ὁ λαός. Καὶ τῷ πνεύματί σου.

Ὁ διάκονος. Προσεύξασθε ὑπὲρ τοῦ βασιλέως.

Ὁ λαός. Κύριε ἐλέησον. Κύριε ἐλέησον. Κύριε ἐλέησον.

Ὁ δὲ ἱερεὺς ἐπεύχεται μυστικῶς.

Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς, ὁ Πατὴρ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δεόμεθα καὶ παρακαλοῦμέν σε, τὸν βασιλέα ἡμῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀνδρία καὶ δικαιοσύνῃ διαφύλαξον. Καθυπόταξον αὐτῷ ὁ Θεὸς πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον· ἐπιλαβοῦ ὄπλου καὶ ἰθυροῦ, καὶ ἀνάστηθι εἰς τὴν βοήθειαν αὐτοῦ. Δὸς αὐτῷ ὁ Θεὸς νίκας, εἰρηνικὰ φρονεῖν ἡμᾶς, καὶ πρὸς τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον· ἵνα καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ γαληνότητι τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ ἤρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν, ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι, χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπία τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ· [Ἐκ φώνως] δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ σοὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεύς. Εἰρήνη πᾶσιν.

Ὁ λαός. Καὶ τῷ πνεύματί σου.

Ὁ διάκονος. Προσεύξασθε ὑπὲρ τοῦ Πάπα καὶ ἐπισκόπου.

Ὁ λαός. Κύριε ἐλέησον. Κύριε ἐλέησον. Κύριε ἐλέησον.

Ὁ ἱερεύς.

Δέσποτα Κύριε ὁ Θεός, ὁ παντοκράτωρ, ὁ Πατὴρ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δεόμεθα καὶ παρακαλουμέν σε φιλόανθρωπε, ἀγαθὲ, τὸν ἀγιώτατον καὶ μακαριώτατον ἀρχιερέα ἡμῶν Πάπαν Δ΄. καὶ τὸν ὀσιώτατον ἐπίσκοπον Δ΄. συντηρῶν, συντήρησον ἡμῖν αὐτοὺς ἔτεσι πολλοῖς, εἰρηνικῶς ἐκτελοῦντας τὴν ὑπό σου ἐμπειπιστευμένην ἀγίαν ἀρχιερωσύνην, κατὰ τὸ ἅγιον καὶ μακάριόν σου θέλημα, ὀρθοτομοῦντας τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, σὺν πᾶσιν ὀρθοδόξοις ἐπισκόποις, πρεσβυτέροις, διακόνοις, ὑποδιακόνοις, ἀναγιωσταῖς, ψάλταις τὲ καὶ λαϊκοῖς, σὺν παντὶ τῷ πληρώματι τῆς ἀγίας καὶ μόνης καθολικῆς ἐκκλησίας, εἰρήνην καὶ ὑγιείαν καὶ σωτηρίαν αὐτοῖς χαριζόμενος. Τὰς δὲ εὐχὰς αὐτῶν, ἃς ποιοῦσιν ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς ὑπὲρ αὐτῶν, πρόσδεξαι, Κύριε, εἰς τὸ ἅγιον καὶ ἐπουράνιον καὶ λογικόν σου θυσιαστήριον. Πάντα δὲ ἐχθρὸν τῆς ἀγίας σου ἐκκλησίας καθυπόταξον ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν ἐν τάχει, χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπία τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ. [Ἐκφώνως] δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ σοὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεύς. Εἰρήνη πᾶσιν.

Ὁ λαός. Καὶ τῷ πνεύματί σου.

Ὁ διάκονος. Ἐπὶ προσευχὴν σταθῆτε.

Ὁ λαός. Κύριε ἐλέησον. τρίς.

Ὁ δὲ ἱερεὺς ἐπεύχεται εὐχὴν τῆς εἰσόδου καὶ εἰς τὸ θυμίαμα.

Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὴν δωδεκάφωτον λαμπάδα τῶν δώδεκα ἀποστόλων ἐκλεξάμενος, καὶ ἐξαποστείλας αὐτοὺς ἐν ὄλῳ τῷ κόσμῳ κηρύξαι καὶ διδάξαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας σου, καὶ θεραπεύειν [πάσαν] νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ, καὶ ἐμφυσήσας εἰς τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ εἰπὼν αὐτοῖς, Λάβετε Πνεῦμα ἅγιον, τὸ παράκλητον· ἂν τινων ἀφίετε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ἂν τινων κρατεῖτε, κεκράτηνται· οὕτως καὶ ἐφ' ἡμᾶς τοὺς περιεστηκότας δούλους σου, ἐν τῇ εἰσόδῳ τῆς ἱερουργίας, † σὺν τοῖς ἐπισκόποις, πρεσβυτέροις, διακόνοις, ἀναγνώσταις, ψάλταις τε καὶ λαϊκοῖς, σὺν παντὶ τῷ πληρώματι τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας· ῥύσαι ἡμᾶς, Κύριε, ἀπὸ ἀρᾶς καὶ κατάρας, καὶ ἀπο ἀναθέματος καὶ δεσμοῦ καὶ ἀφορισμοῦ, καὶ ἐκ τῆς μερίδος τοῦ ἀντικειμένου· καὶ καθάρισον ἡμῶν τὰ χεῖλη καὶ τὴν καρδίαν ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ καὶ ἀπὸ πάσης ῥαδιουργίας· ἵνα ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ καὶ καθαρῷ συνειδήτι προσφέρωμέν σοι τὸ θυμίαμα τοῦτο, εἰς ὄσμὴν εὐωδίας, καὶ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν ἡμῶν καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ σου, χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπία τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ· [Ἐκφώνως] εἰ' οὐ καὶ μεθ' οὐ σοὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ [σου] Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ διάκονος. Ὁρθοί.

Καὶ ψάλλουσιν. Ὁ μονογενὴς [Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἀθάνατος ὑπάρχων, καταδεξάμενος διὰ τὴν ἡμετέραν σωτήριαν σαρκωθῆναι ἐκ τῆς ἁγίας θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ἀτρέπτως ἐνανθρωπήσας, σταυρωθεὶς τε, Χριστὲ ὁ Θεὸς, θανάτῳ θάνατον πατή-

σας, εἰς ὧν τῆς ἁγίας Τριάδος, συνδοξαζόμενος τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, σῶσον ἡμᾶς.]

Καὶ γίνεται ἡ εἵσοδος τοῦ εὐαγγελίου, καὶ λέγει ὁ διάκονος, Ἐπὶ προσευχῇν.

Ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσιν.

Ὁ λαός. Καὶ τῷ πνεύματί σου.

Ὁ διάκονος. Ἐπὶ προσευχῇν.

Ὁ λαός. Κύριε ἐλέησον.

Ἅγιος ὁ Θεὸς, ἅγιος ἰσχυρὸς, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς.

Ὁ ἱερεὺς εὐχεται εὐχὴν τοῦ τρισαγίου.

Δέσποτα Κύριε, Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ συναίδιος Λόγος τοῦ ἀνάρχου Πατρὸς, ὁ καθ' ἡμᾶς γενόμενος κατὰ πάντα χωρὶς ἁμαρτίας ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ γένους ἡμῶν· ὁ ἐξαποστείλας τοὺς ἁγίους σου μαθητὰς καὶ ἀποστόλους κηρῦξαι καὶ διδάξαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας σου, καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ σου, αὐτὸς καὶ νῦν, Δέσποτα, ἐξαπόστειλον τὸ φῶς σου καὶ τὴν ἀλήθειάν σου· καὶ καταύγασον τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας εἰς κατανόησιν τῶν θείων σου λογίων· καὶ ἰκάνωσον ἡμᾶς ἀκροάτας αὐτῶν γενέσθαι· καὶ μὴ μόνον ἀκροάτας, ἀλλὰ καὶ ποιητὰς λόγου· γενομένοι εἰς τὸ καρποφορῆσαι, καὶ ποιῆσαι καρποὺς ἀγαθούς, ἀνὰ τριάκοντα καὶ ἐν ἑκατὸν, ὅπως καταξιωθῶμεν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· καὶ ταχὺ προκαταλαβέτωσαν ἡμᾶς οἱ οἰκτιρμοί σου, Κύριε· [Ἐκ φ ῶ ν ῶ ς] σὺ γὰρ εἶ εὐαγγελισμὸς, σωτὴρ καὶ φύλαξ τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν, Κύριε ὁ Θεὸς, καὶ σοὶ τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐχαριστίαν καὶ τὸν τρισάγιον ὕμνον ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Καὶ μετὰ τρισάγιον, σφραγίζει ὁ ἱερεὺς τὸν λαὸν, λέγων. Εἰρήνη πᾶσιν.

Ὁ λαός. Καὶ τῷ πνεύματί σου.

Εἶτα τὸ Πρόσχωμεν, ὁ Ἀπόστολος, ὁ πρόλογος τοῦ ἀλληλοῦϊα. Οἱ διάκονοι κατὰ ῥητὸν λέγουσι, Κύριε εὐλόγησον.

Ὁ ἱερεὺς λέγει. Ὁ Κύριος εὐλόγησεν καὶ συνδιακονήσεν ὑμῖν, τῇ αὐτοῦ χάριτι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ ἱερεὺς πρὸ τοῦ εὐαγγελίου βάλλει θυμίαμα, λέγων οὕτως.

Θυμίαμα προσφέρωμεν ἐνώπιον τῆς ἁγίας δόξης σου, ὁ Θεός· προσδεξάμενος εἰς τὸ ἅγιον καὶ ὑπερουράνιον καὶ νοερόν σου θυσιαστήριον, ἀντικατάπεμψον ἡμῖν τὴν χάριν τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος, ὅτι εὐλογημένος ὑπάρχεις, καὶ σὺ τὴν δόξαν σου ἀνάπεμψον.

Ὁ διάκονος ὅτε μέλλει εἰπεῖν τὸ εὐαγγέλιον λέγει, Κύριε εὐλόγησον.

Ὁ ἱερεὺς. Ὁ Κύριος εὐλόγησεν καὶ ἐνισχύσεν, καὶ ἀκροατὰς ἡμᾶς ποιήσεν τοῦ ἁγίου αὐτοῦ εὐαγγελίου, ὁ ὢν εὐλογητὸς Θεός, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ὁ διάκονος. Στάθητε, ἀκούσωμεν τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου.

Ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσιν.

Ὁ λαός. Καὶ τῷ πνεύματί σου.

Καὶ λέγει τὸ εὐαγγέλιον ὁ διάκονος.

Τὴν συνάπτην ὁ ἱερεὺς ἐπεύχεται.

Τοὺς νοσοῦντας, Κύριε, τοῦ λαοῦ σου ἐπισκεψάμενος ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς ἴασαι. Τοὺς ἀποδημήσαντας.

ἡμῶν ἀδελφούς, ἡ μέλλοντας ἀποδημεῖν, ἐν τῷ τόπῳ κατευόδωσον ἕκαστον εἰς τὸν καιρόν. Τοὺς ἀγαθοὺς ἕτοους κατάπεμψον ἐπὶ τοὺς χρήζοντας καὶ ἐπίδοιμους τόπους. Τὰ ποτάμια ὕδατα ἀνάγαγε ἐπὶ τὸ μέτρον αὐτῶν, κατὰ τὴν σὴν χάριν. Τοὺς καρποὺς τῆς γῆς αὖξισον εἰς σπέρμα καὶ εἰς θερισμόν. Τὴν βασιλείαν τοῦ δούλου σου, ὃν ἐδικαίωσας βασιλεύειν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀνδρίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ γαληνότητι διαφύλαξον. Τὴν ταπεινὴν καὶ ἐλεεινὴν καὶ φιλόχριστον πόλιν ταύτην, ῥύσαι αὐτήν, ὁ Θεὸς, ἀφ' ἡμερῶν πονηρῶν, ἀπὸ λιμοῦ, λοιμοῦ, καὶ ἐπιστάσεως ἐθνῶν, ὡς καὶ Νινευὶ τῆς πόλεως ἐφείσω· ὅτι ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων εἶ, καὶ ἀμνησίκκος ἐπὶ κακίας ἀνθρώπων. Σὺ διὰ τοῦ προφήτου σου Ἡσαΐου εἶπας, Ὑπερασπιῶ ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης, τοῦ σῶσαι αὐτήν δι' ἐμέ, καὶ διὰ Δαβὶδ τὸν παῖδά μου. Δι' ὃ δεόμεθα καὶ παρακαλούμεν σε, φιλάνθρωπε, ἀγαθὲ, ὑπεράσπισαι τῆς πόλεως ταύτης, διὰ τὸν μάρτυρα καὶ εὐαγγελιστὴν Μάρκον, τὸν ὑποδείξαντα ἡμῖν ὁδὸν τῆς σωτηρίας, χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπία τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, [Ἐκ φ ῶ ν ὡς] δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ σοὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι.

Ὁ διάκονος. Ἄρξαι.

Καὶ λέγουσι τὸν στίχον. Ὁ διάκονος λέγει Τὰς τρεῖς.

Ὁ ἱερεὺς ἐπεύχεται.

Δέσποτα Κύριε, ὁ Θεὸς, ὁ παντοκράτωρ, ὁ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δεόμεθα καὶ παρακαλούμεν σε· τὴν ἐξ οὐρανοῦ εἰρήνην βράβευσον ταῖς ἀπάντων ἡμῶν καρδίαις· ἀλλὰ καὶ τοῦ βίου τούτου τὴν εἰρήνην ἡμῖν δώρησαι. Τὸν ἀγιώτατον καὶ μακαριώτατον ἡμῶν Πάπαν τὸν Δ΄. καὶ τὸν ὀσιώτατον ἡμῶν

ἐπίσκοπον τὸν Δ΄· συντηρῶν, συντήρησον ἡμῖν αὐτοὺς ἔπεισι πολλοῖς, εἰρηνικῶς, ἐκτελοῦντας τὴν ὑπό σου ἐμπεπιστευμένην ἀγίαν ἀρχιερωσύνην, κατὰ τὸ ἅγιον καὶ μακάριον σου θέλημα, ὀρθοτομοῦντας τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, σὺν πᾶσιν ὀρθοδόξοις ἐπισκόποις, πρεσβυτέροις, διακόνοις, ὑποδιακόνοις, ἀναγνώσταις, ψάλταις, σὺν παντὶ τῷ πληρώματι τῆς ἀγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας. Τὰς ἐπισυναγωγὰς ἡμῶν, Κύριε, εὐλόγησον· δὸς αὐτὰς ἀκωλύτως καὶ ἀνεμποδίστως γενέσθαι κατὰ τὸ ἅγιόν σου θέλημα· οἴκους εὐχῶν, οἴκους εὐλογιῶν, ἡμῖν τε καὶ τοῖς μεθ' ἡμᾶς δούλοις σου εἰς τὸν αἰῶνα δώρησαι.

Ἐξεγέρθητι, Κύριε, καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἔχθροί σου· φυγέτωσαν πάντες οἱ μισοῦντες τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον. Τὸν δὲ λαόν σου τὸν πιστὸν καὶ ὀρθόδοξον εὐλόγησον· ποιήσον αὐτὸν εἰς χιλιάδας καὶ μυριάδας, καὶ μὴ κατισχύση θάνατος ἁμαρτίας καθ' ἡμῶν, μηδὲ κατὰ παντὸς τοῦ λαοῦ σου· χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπία τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, [Ἐκ φ ὧ ν ω ς] δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ σοι ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεύς. Εἰρήνη πᾶσιν.

Ὁ λαός. Καὶ τῷ πνεύματί σου.

Ὁ διάκονος.

Βλέπετε μή τις τῶν κατηχομένων.

Καὶ ψάλλουσι τὸν χερουβικόν.

Οἱ τὰ χερουβίμ μυστικῶς εἰκονίζοντες, καὶ τῇ ζωοποιῷ Τριάδι τὸν τρισάγιον ὕμνον ᾄδοντες, πᾶσαν τὴν βιωτικὴν ἀποθώμεθα μέριμναν, ὡς τὸν Βασιλέα τῶν ὄλων ὑποδεξάμενοι ταῖς ἀγγελικαῖς ἀοράτως δορυφορούμενον τάξεσιν, ἀλληλούϊα.

Ὁ ἱερεὺς βάλλει θυμίαμα εἰς τὸ εἰσόδιον, καὶ εὐχεται.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πάντων ἀπροσδεῆς, δέξαι τὸ θυμίαμα τοῦτο, ἐξ ἀναξίου χειρὸς προσφερόμενον, καὶ τῆς παρά σου εὐλογίας πάντας ἡμᾶς ἀξιώσον. Σὺ γὰρ εἶ ὁ ἁγιασμὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν.

ΚΑΙ εἰσέρχονται τὰ ἅγια εἰς τὸ
θυσιαστήριον,

καὶ ὁ ἱερεὺς εὐχεται οὕτως.

Ἄγιε, ὕψιστε, φοβερὲ, ὁ ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος, Κύριε, αὐτὸς ἡμᾶς ἁγιάσον, καὶ ἀξιώσον τῆς φοβερᾶς σου ἱερωσύνης, καὶ προσάγαγε ἡμᾶς τῷ τιμίῳ σου θυσιαστηρίῳ, μετὰ πάσης συνειδήσεως ἀγαθῆς· καὶ καθάρισον ἡμῶν τὰς καρδίας ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ· πᾶσαν αἴσθησιν πονηρὰν ἐκδίωξον ἀφ' ἡμῶν. Ἁγιάσον τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχὴν· καὶ δὸς ἡμῖν τὴν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν ἐπιτελεῖν λατρείαν, μετὰ φόβου σου, ἐξιλασκόμενοι τὸ πρόσωπόν σου διὰ παντὸς. Σὺ γὰρ εἶ ὁ εὐλογῶν καὶ ἁγιαῶν τὰ σύμπαντα, καὶ σοὶ τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐχαριστίαν ἀναπέμπομεν.

Ὁ διάκονος.

Ἀσπάσασθε ἀλλήλους.

Ὁ ἱερεὺς εὐχεται τὸν ἀσπασμόν.

Δέσποτα Κύριε παντοκράτορ, οὐρανόθεν ἐπίβλεψον ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν σου, καὶ ἐπὶ πάντα τὸν λαόν σου, καὶ πᾶν τὸ ποίμνιόν σου, καὶ σῶσον πάντας ἡμᾶς τοὺς ἀναξίους δούλους σου, τὰ θρέμματα τῆς σῆς ἀγέλης· καὶ δώρησαι ἡμῖν τὴν σὴν εἰρήνην καὶ τὴν σὴν ἀγάπην καὶ τὴν σὴν βοήθειαν, καὶ κατάπεμψον ἡμῖν τὴν δωρεὰν τοῦ παναγίου σου Πνεύματος, ὅπως ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ καὶ συνειδήσει ἀγαθῇ ἀσπασώμεθα ἀλλήλους

ἐν φιλήματι ἀγίῳ, μὴ ἐν ὑποκρίσει, μὴ τὴν τοῦ ἄλλοτρίου κεκτημένοι προαίρεσιν, ἀλλὰ ἄμωμον καὶ ἄσπιλον ἐν ἐνὶ πνεύματι, ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης, ἐν σῶμα καὶ ἐν πνεῦμα, ἐν μιᾷ πίστει, καθὼς καὶ ἐκλήθημεν ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ἡμῶν, ὅπως καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν θεῖαν καὶ ἀπέραντον στοργὴν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἶ.

Εἶτα ὁ ἱερεὺς βάλλει θυμίαμα, λέγων.

Θυμίαμα προσφέρεται τῷ ὀνόματί σου· ἀναληφθήτω δὴ δεόμεθα ἐκ τῶν πενιχρῶν χειρῶν ἡμῶν τῶν ἀμαρτωλῶν εἰς τὸ ὑπερουρανό σου θυσιαστήριον, εἰς ὁσμὴν εὐωδίας, εἰς ἰλασμόν παντὸς τοῦ λαοῦ σου. Ὅτι σοι πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ, προσκύνησις, καὶ εὐχαριστία, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Καὶ μετὰ τὸν ἀσπασμόν ἐκφώνως ὁ διάκονος.

Προσφέρειν κατὰ τρόπον στάθητε.

Ὁ ἱερεὺς σφραγίζων τοὺς δίσκους καὶ τὰ ποτήρια, ἐκφώνως.

Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν, κ.τ.λ.

Ὁ διάκονος. Ἐπὶ προσευχὴν στάθητε.

Ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσιν.

Ὁ διάκονος. Προσεύξασθε ὑπὲρ τῶν προσφερόντων.

Ὁ ἱερεὺς λέγει εὐχὴν τῆς προθέσεως.

Δέσποτα Ἰησοῦ Χριστέ, Κύριε, ὁ σύναρχος Λόγος τοῦ ἀνάρχου Πατρὸς καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὁ μέγας ἀρχιερεὺς, ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, καὶ ἀναγαγὼν ἐκ φθορᾶς τὴν ζωὴν ἡμῶν, ὁ δούς ἑαυτὸν ἄμνον ἄμωμον ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς, δεόμεθα καὶ

παρακαλοῦμέν σε, Κύριε φιλόθρωπε, ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὸν ἄρτον τούτον καὶ ἐπὶ τὰ ποτήρια ταῦτα, ἃ ἡ παναγία τράπεζα ὑποδέχεται δι' ἀγγελικῆς λειτουργίας καὶ ἀρχαγγελικῆς χοροστασίας καὶ ἱερατικῆς ἱερουργίας, εἰς σὴν δόξαν καὶ ἀνακαινισμόν τῶν ἡμετερῶν ψυχῶν, χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπία τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ σοι ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος.

Καὶ ὅταν λέγει ὁ λαός. Καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος ἁγίου, ποιεῖ σταυρόν. Καὶ σταυρωθέντα ὑπὲρ ἡμῶν. Καὶ πάλιν σφραγίζει. Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον.

Ὅμοίως καὶ μετὰ τὴν πίστιν, σφραγίζει ὁ ἱερεὺς τὸν λαόν, ἐκφωνῶν.

Ὁ ΚΥΡΙΟΣ μετὰ πάντων.

Ὁ λαός.

Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματός σου.

Ὁ ἱερεὺς.

Ἄνω ἡμῶν τὰς καρδίας.

Ὁ λαός.

Ἐχομεν πρὸς τὸν Κύριον.

Ὁ ἱερεὺς.

Εὐχαριστῶμεν τῷ Κυρίῳ.

Ὁ λαός.

Ἄξιον καὶ δίκαιον.

Ὁ ἱερεὺς ἄρχεται τῆς ἀναφορᾶς.

Ἀληθῶς γὰρ ἄξιόν ἐστι καὶ δίκαιον, ὅσιόν τε καὶ πρέπον, καὶ ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς ἐπωφελές, ὁ ὢν, Δέσποτα Κύριε Θεέ, Πάτερ παντοκράτορ, σὲ αἰνεῖν, σὲ ὑμνεῖν, σοὶ εὐχαριστεῖν, σοὶ ἀνθομολογεῖσθαι νύκτωρ

τε καὶ καθ' ἡμέραν ἀκαταπαύστῳ στόματι καὶ ἀσιγή-
τοις χείλεσι καὶ ἀσιωπήτῳ καρδίᾳ· σοὶ τῷ ποιήσαντι
τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ, γῆν καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ,
θάλασσαν, πηγὰς, ποταμοὺς, λίμνας, καὶ πάντα τὰ ἐν
αὐτοῖς· σοὶ τῷ ποιήσαντι τὸν ἄνθρωπον κατ' ἰδίαν εἰ-
κόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν, ᾧ καὶ ἐχαρίσω τὴν ἐν παρα-
δείσῳ τρυφὴν· παραβάνα δὲ αὐτὸν οὐχ ὑπερίδες, οὐδὲ
ἐγκατέλιπες, ἀγαθὲ, ἀλλὰ πάλιν ἀνεκαλέσω διὰ νό-
μου, ἐπαιδαγωγήσας διὰ προφητῶν, ἀνέπλασας καὶ
ἀνεκαίνισας διὰ τοῦ φρικτοῦ καὶ ζωποιοῦ καὶ οὐρανόου
μυστηρίου τούτου· πάντα δὲ ἐποίησας διὰ τῆς σῆς σο-
φίας, τοῦ φωτὸς τοῦ ἀληθινοῦ, τοῦ μονογενοῦς σου
Υἱοῦ, τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ· δι' οὗ σοὶ σὺν αὐτῷ καὶ ἀγίῳ Πνεύματι εὐχα-
ριστοῦντες, προσφέρομεν τὴν λογικὴν καὶ ἀναίμακτον
λατρείαν ταύτην, ἣν προσφέρει σοι, Κύριε, πάντα τὰ
ἔθνη, ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου καὶ μέχρι δυσμῶν, ἀπὸ
ἄρκτου καὶ μεσημβρίας· ὅτι μέγα τὸ ὄνομά σου ἐν πᾶσι
τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα προσφέρεται
τῷ ὀνόματι ἀγίῳ σου καὶ θυσία καὶ προσφορά.

Καὶ δεόμεθα καὶ παρακαλοῦμέν σε, φιλόανθρωπε,
ἀγαθέ·

Μνήσθητι, Κύριε, τῆς ἀγίας καὶ μόνης καθολικῆς καὶ
ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, τῆς ἀπὸ γῆς περάτων μέχρι
τῶν περάτων αὐτῆς, πάντων τῶν λαῶν καὶ πάντων τῶν
ποιμνίων σου.

Τὴν ἐξ οὐρανοῦ εἰρήνην βράβευσον ταῖς ἀπάντων
ἡμῶν καρδίαις· ἀλλὰ καὶ τὴν βίου τούτου τὴν εἰρήνην
ἡμῖν δώρησαι.

Τὸν βασιλέα, τὰ στρατιωτικὰ, τοὺς ἄρχοντας, βου-
λας, δήμους, γειτονίας, εἰσόδους καὶ ἐξόδους ἡμῶν, ἐν
πάσῃ εἰρήνῃ κατακόσμησον.

Βασιλεῦ τῆς εἰρήνης, τὴν σὴν εἰρήνην δὸς ἡμῖν ἐν
ὁμοιοῖᾳ καὶ ἀγάπῃ· κτῆσαι ἡμᾶς, ὁ Θεός· ἐκτός σου

ἄλλον οὐκ οἶδαμεν· τὸ ὄνομά σου ὀνομάζομεν· ζωοποιήσον τὰς ἀπάντων ἡμῶν ψυχὰς, καὶ μὴ κατισχύσει θάνατος ἁμαρτίας καθ' ἡμῶν, μηδὲ κατὰ παντός τοῦ λαοῦ σου.

Τοὺς νοσοῦντας, Κύριε, τοῦ λαοῦ σου ἐπισκεψάμενος ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς ἴασαι.

Ἀπόστησον ἀπ' αὐτῶν καὶ ἀφ' ἡμῶν πᾶσαν νόσον καὶ μαλακίαν· τὸ πνεῦμα τῆς ἀσθενείας ἐξάλειψον ἀπ' αὐτῶν. Τοὺς ἐν μακροῖς ἀρρώστημασι προκατακειμένους ἐξανάστησον. Τοὺς ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων ἐνοχλουμένους ἴασαι. Τοὺς ἐν φυλακαῖς, ἢ ἐν μετάλλοις, ἢ δίκαις, ἢ καταδίκαις, ἢ ἐν ἐξορίαις, ἢ πικρᾷ δουλείᾳ, ἢ φόροις κατεχομένους πάντας ἐλέησον, πάντας ἐλευθέρωσον· ὅτι σὺ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ λύων πεπεδημένους, ὁ ἀνορθῶν τοὺς κατερραγμένους, ἢ ἐλπίς τῶν ἀπελπισμένων, ἢ βοήθεια τῶν ἀβοηθήτων, ἢ ἀνάστασις τῶν πεπτωκότων, ὁ λιμῆν τῶν χειμαζομένων, ὁ ἔκδικος τῶν καταπονουμένων· πάση ψυχῇ Χριστιανῇ θλιβομένη καὶ περιερχομένη δὸς ἔλεος, δὸς ἄνεσιν, δὸς ἀνάψυξιν. Ἄλλὰ καὶ ἡμῶν, Κύριε, τὰς κατὰ ψυχὴν νόσους ἴασαι, τὰς σωματικὰς ἀσθενείας θεράπευσον, ἰατρὲ ψυχῶν καὶ σωμάτων, ἐπίσκοπε πάσης σαρκός, ἐπίσκεψαι καὶ ἴασαι ἡμᾶς διὰ τοῦ σωτηρίου σου. Τοὺς ἀποδημήσαντας ἡμῶν ἀδελφοὺς, ἢ μέλλοντας ἀποδημεῖν, ἐν παντὶ τόπῳ κατευόδωσον, εἴτε διὰ γῆς, ἢ ποταμῶν, ἢ λιμνῶν, ἢ ὁδοιποριῶν, ἢ οἰωδῆποτε τρόπῳ τὴν πορείαν ποιούντας, πάντας πανταχοῦ ἀποκατάστησον εἰς λιμένα εὐδίων, εἰς λιμένα σωτήριον· σύμπλους καὶ συνοδοίπορος αὐτῶν γενέσθαι καταξίωσον· ἀπόδος τοῖς οἰκειοῖς αὐτῶν † χαίροντας χαίρουσιν, ὑγιαίνοντας ὑγιαίνουσιν· ἀλλὰ καὶ ἡμῶν, Κύριε, τὴν παρεπιδημίαν τὴν ἐν τῷ βίῳ τούτῳ ἀβλαβῆ καὶ ἀχειμαστον μέχρι τέλους διαφύλαξον. Τοὺς ὑετούς ἀγαθοὺς πλουσίως κατάπεμψον ἐπὶ τοὺς χρήζοντας καὶ ἐπὶ τοὺς δεομένους τόπους· εὐφρανον

καὶ ἀνακαίνισον τῇ καταβάσει αὐτῶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ἵνα ἐν ταῖς σταγόσιν αὐτῆς εὐφρανθῇ ἀνατέλλουσα. Ποτάμια ὕδατα ἀνάγαγε ἐπὶ τὸ ἴδιον μέτρον αὐτῶν, εὐφρανον καὶ ἀνακαίνισον τῇ ἀναβάσει αὐτῶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. Τοὺς αὐλάκας αὐτῆς μέθυσον, πλήθυνον τὰ γεννήματα αὐτῆς. Τοὺς καρπούς τῆς γῆς, Κύριε, εὐλόγησον, σώους καὶ ἀκεραίους ἡμῖν διατήρησον· παράστησον ἡμῖν αὐτοὺς εἰς σπέρμα καὶ εἰς θερισμόν. Εὐλόγησον καὶ νῦν, Κυριε, τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητός σου, διὰ τοὺς πτωχοὺς τοῦ λαοῦ σου, διὰ τὴν χήραν καὶ διὰ τὸν ὄρφανον, διὰ τὸν προσήλυτον, δι' ἡμᾶς πάντας τοὺς ἐλπίζοντας ἐπὶ σε καὶ ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον. Οἱ γὰρ ὀφθαλμοὶ πάντων εἰς σε ἐλπίζουσιν, καὶ σὺ δίδως τὴν τροφήν αὐτῶν ἐν εὐκαιρίᾳ. Ὁ δίδους τροφήν πάσῃ σαρκί, πλήρωσον χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ἡμῶν, ἵνα πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες, περισσεύωμεν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Βασιλεῦ τῶν βασιλευόντων, καὶ Κύριε τῶν κυριευόντων, τὴν βασιλείαν τοῦ δούλου σου τοῦ ὀρθοδόξου καὶ φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλέως, ὃν ἐδικαίωσας βασιλεύειν ἐπὶ τῆς γῆς ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀνδρίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ [διαφύλαξον. Ὑπόταξον ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ], ὁ Θεὸς, πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον ἐμφύλιόν τε καὶ ἀλλόφυλον· ἐπιλαβοῦ ὄπλου καὶ † θυρεοῦ, καὶ ἀνάστηθι εἰς τὴν βοήθειαν αὐτοῦ· καὶ ἔκχεον ῥομφαίαν καὶ σύγκλεισον ἐξεναντίας τῶν καταδιωκόντων αὐτόν· ἐπισκίασον ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ πολέμου· κάθισον ἐκ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ ἀγαθὰ ὑπὲρ τῆς ἀγίας σου καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας καὶ παντὸς τοῦ φιλοχρίστου λαοῦ, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ γαληνότητι αὐτοῦ ἡρεμοὶ καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν, ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι. Τῶν ἐν πίστει Χριστοῦ προκεκοιμημένων πατέρων τε καὶ ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς

ἀνάπαυσον, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, μνησθεὶς τῶν ἀπ' αἰῶνος προπατέρων, πατέρων, πατριαρχῶν, προφητῶν, ἀποστόλων, μαρτύρων, ὁμολογητῶν, ἐπισκόπων, ὁσίων, δικαίων, παντὸς πνεύματος ἐν πίστει Χριστοῦ τετελειωμένων· καὶ ὧν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρα τὴν ὑπόμνησιν ποιούμεθα, καὶ τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Μάρκου τοῦ ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ, τοῦ ὑποδείξαντος ἡμῖν ὁδὸν σωτηρίας.

Χαίρε κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σου· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου, ὅτι ἔτεκες Σωτῆρα τῶν ψυχῶν ἡμῶν· [Ἐκφώνως] Ἐξαιρέτως τῆς παναγίας, ἀχράντου, εὐλογημένης δεσποίνης ἡμῶν, θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας.

Ὁ διάκονος. Κύριε εὐλόγησον.

Ὁ ἱερεὺς. Ὁ Κύριος εὐλογήσῃ σε τῇ αὐτοῦ χάριτι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ διάκονος τὰ δίπτυχα τῶν κεκοιμημένων.

Ὁ δὲ ἱερεὺς κλινόμενος ἐπεύχεται.

Καὶ τούτων πάντων τὰς ψυχὰς ἀνάπαυσον, Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐν ταῖς τῶν ἁγίων σου σκηναῖς, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου, χαριζόμενος αὐτοῖς τὰ τῶν ἐπαγγελιῶν σου ἀγαθὰ, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπων οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασας, ὁ Θεὸς, τοῖς ἀγαπῶσι τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον. Αὐτῶν μὲν τὰς ψυχὰς ἀνάπαυσον, καὶ βασιλείας οὐρανῶν καταξίωσον· ἡμῖν δὲ τὰ τέλη τῆς ζωῆς Χριστιανὰ καὶ εὐάρεστα καὶ ἀναμάρτητα δώρησαι· καὶ δὸς ἡμῖν μερίδα καὶ κληρὸν ἔχειν μετὰ πάντων τῶν ἁγίων σου. Τῶν προσφερόντων τὰς θυσίας καὶ τὰς προσφοράς, τὰ εὐχαριστήρια πρόσδεξαι ὁ Θεὸς εἰς τὸ ἅγιον καὶ ἐπουράνιον καὶ νοερόν σου θυσιαστήριον, εἰς τὰ μεγέθη τῶν οὐρανῶν, διὰ τῆς ἀρχαγγελικῆς σου λειτουργίας, τῶν

τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον, κρύφα καὶ παρρησίᾳ, βουλομένων καὶ οὐκ ἐχόντων· καὶ τῶν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ τὰς προσφορὰς προσενεγκάντων, ὡς προσεδέξω τὰ δῶρα τοῦ δικαίου σου Ἄβελ, [καὶ βάλλει θυμίαμα ὁ ἱερεὺς καὶ λέγει], τὴν θυσίαν τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἄβραὰμ, Ζαχαρίου τὸ θυμίαμα, Κορνηλίου τὰς ἐλεημοσύνας, καὶ τῆς χήρας τὰ δύο λεπτά, πρόσδεξαι καὶ αὐτῶν τὰ εὐχαριστήρια, καὶ ἀντιδὸς αὐτοῖς ἀντὶ τῶν ἐπιγείων τὰ οὐράνια, ἀντὶ τῶν προσκαίρων τὰ αἰώνια. Τὸν ἀγιώτατον καὶ μακαριώτατον πάπαν Δ'. ὃν προέγνωσ καὶ * * * προχειρίσασθαι τὴν ἀγίαν σου καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν, καὶ τὸν ὀσιώτατον ἐπίσκοπον Δ'. τὸν ἡμέτερον, συντηρῶν συντήρησον αὐτοὺς ἔτεσι πολλοῖς, χρόνοις εἰρηνικοῖς, ἐκτελοῦντας αὐτοὺς τὴν ὑπὸ σοῦ ἐμπεπιστευμένην ἀγίαν σου ἀρχιερωσύνην, κατὰ τὸ ἅγιον καὶ μακάριόν σου θέλημα ὀρθοτομοῦντας τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. Μνήσθητι δὲ καὶ τῶν ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξων ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων, διακόνων, ὑποδιακόνων, ἀναγνωστῶν, ψαλτῶν, μοναζόντων, ἀειπαρθένων, χηρῶν, λαϊκῶν. Μνήσθητι, Κύριε, τῆς ἀγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν πόλεως, καὶ τῆς βασιλευούσης, καὶ τῆς πόλεως ἡμῶν ταύτης, πάσης πόλεως καὶ χώρας, καὶ τῶν ἐν ὀρθοδόξῳ πίστει Χριστοῦ οἰκούντων ἐν αὐταῖς, εἰρήνης καὶ ἀσφαλείας αὐτῶν. Μνήσθητι, Κύριε, πάσης ψυχῆς Χριστιανῆς θλιβομένης καὶ καταπονουμένης, ἐλέους Θεοῦ καὶ βοηθείας ἐπιδομένης, καὶ ἐπιστροφῆς τῶν πεπλανημένων. Μνήσθητι, Κύριε, τῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν· δὸς αὐτοῖς ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς εἶναι ἐναντίον πάντων τῶν αἰχμαλωτευσάντων αὐτούς. Μνήσθητι, Κύριε, καὶ ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ ἀναξίων δούλων σου, καὶ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἐξάλειψον, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος Θεός. Μνήσθητι, Κύριε, καὶ ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ καὶ ἁμαρτωλοῦ καὶ ἀναξίου δούλου σου, καὶ τὰς ἁμαρ-

τίας μου ἐξάλειψον, ὡς φιλόανθρωπος Θεός. Συμπάρεσο δὲ ἡμῖν λειτουργοῦσι τῷ παναγίῳ σου ὀνόματι. Τὰς ἐπισυναγωγὰς ἡμῶν, Κύριε, εὐλόγησον. Τὴν εἰδωλολατρείαν τέλεον ἐκρίζωσον ἀπὸ τοῦ κόσμου. Τὸν Σατανᾶν καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν καὶ πονηρίαν σύντριψον ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν. Τοὺς ἐχθροὺς τῆς ἐκκλησίας σου, Κύριε, ὡς πάντοτε, καὶ νῦν ταπεινώσον. Γύμνωσον αὐτῶν τὴν ὑπερηφανίαν· δεῖξον αὐτοῖς ἐν τάχει τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν· τὰς ἐπιβουλάς αὐτῶν καὶ τὰς πανουργίας αἷς ποιοῦσι καθ' ἡμῶν ἀπράκτους ποιήσον. Ἐξεγέρθητι, Κύριε, καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροί σου, καὶ φυγέτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω πάντες οἱ μισοῦντες τὸ ὄνομά σου τὸν ἅγιον. Τὸν δὲ λαὸν σου τὸν πιστὸν καὶ ὀρθόδοξον [εὐλόγησον], ἐπ' εὐλογίας χιλίας χιλιάδας καὶ μυρίας μυριάδας, ποιούντας τὸ θέλημά σου τὸ ἅγιον.

Ὁ διάκονος. Οἱ καθήμενοι ἀνάστητε.

Ὁ ἱερεὺς λέγει εὐχὴν.

Δύτρωσαι δεσμίους, ἐξέλου τοὺς ἐν ἀνάγκαις, πεινῶντας χόρτασον, ὀλιγοψυχοῦντας παρακάλεσον, πεπλανημένους ἐπίστρεψον, ἐσκοτισμένους φωταγώγησον, πεπτωκότας ἔγειρον, σαλευομένους στήριξον, νενοσηκότας ἴασαι· πάντα, ἀγαθὲ, εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας σύναψον, καὶ αὐτοὺς * * * τῇ ἀγίᾳ σου ποιίμνῃ ἡμᾶς δὲ ρύσαι ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν ἡμῶν, φρουρὸς ἡμῶν καὶ ἀντιλήπτωρ κατὰ πάντα γενόμενος.

Ὁ διάκονος. Εἰς ἀνατολήν.

Καὶ κλίνει ὁ ἱερεὺς καὶ εὐχεται.

Σὺ γὰρ εἶ ὁ ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυνάμεως καὶ κυριότητος, καὶ παντός ὀνόματος ὀνομαζομένου, οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

Σοὶ παραστήκουσι χίλιαι χιλιάδες καὶ μύριαι μυριάδες ἁγίων ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων στρατιαί. Σοὶ παραστήκουσι τὰ δύο τιμιώτατά σου ζῶα, τὰ πολυόμματα χερουβὶμ, καὶ τὰ ἑξαπτέρυγα σεραφὶμ, ἃ δυσὶ μὲν πτέρυξι τὰ πρόσωπα καλύπτοντα καὶ δυσὶ τοὺς πόδας, καὶ δυσὶν ἰπάμενα, κέκραγεν ἕτερον πρὸς τὸ ἕτερον ἀκαταπαύστοις στόμασι καὶ ἀσιγήτοις θεολογίαις, τὸν ἐπινίκιον καὶ τρισάγιον ὕμνον ᾄδοντα, βοῶντα, δοξολογοῦντα, κεκραγότα, καὶ λέγοντα τῇ μεγαλοπρεπεῖ σου δόξῃ.

Ἄγιος, ἄγιος, ἄγιος Κύριος σαβαώθ· πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς ἁγίας σου δόξης. [Ἐκφώνως.] Πάντοτε μὲν πάντας ἀγιάζη, ἀλλὰ καὶ μετὰ πάντων τῶν σε ἀγιαζόντων, δέξαι, Δέσποτα Κύριε, καὶ τὸν ἡμέτερον ἀγιασμόν, σὺν αὐτοῖς ὑμνούντων καὶ λεγόντων,

Ὁ λ α ό ς.

Ἄγιος, ἄγιος, ἄγιος Κύριος.

Ὁ ἱερεὺς σφραγίζει τὰ ἅγια, λέγων.

Πλήρης γὰρ ἐστὶν ὡς ἀληθῶς ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς ἁγίας σου δόξης διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· πλήρωσον, ὁ Θεὸς, καὶ ταύτην τὴν θυσίαν τῆς παρὰ σοῦ εὐλογίας, διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ παναγίου σου Πνεύματος. Ὅτι αὐτὸς ὁ Κύριος καὶ ὁ Θεὸς καὶ παμβασιλεὺς ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς τῇ νυκτὶ ἧ παρεδίδου ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, καὶ τὸν ὑπὲρ πάντων ὑψίστατον * * * θάνατον σαρκὶ, συνανακλιθεὶς μετὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ μαθητῶν καὶ ἀποστόλων, λαβὼν ἄρτον μετὰ τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων καὶ ἀμώμων αὐτοῦ χειρῶν, ἀναβλέψας εἰς τὸν ἴδιον Πατέρα, Θεὸν δὲ ἡμῶν καὶ Θεὸν τῶν ὅλων, εὐχαριστήσας, εὐλο-

γήσας, ἀγιάσας, κλάσας, διέδωκε τοῖς ἀγίοις καὶ μακα-
ρίοις αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις, εἰπών,

Ἐκφώνως.

Λάβετε, φάγετε.

Ὁ διάκονος. Ἐκτεínaτε.

Ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως.

Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ σῶμά μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμε-
νον καὶ διαδιδόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεὺς λέγει ἐπευχόμενος.

Ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δεῖπνῆσαι λαβὼν,
καὶ κεράσας ἐξ οἴνου καὶ ὕδατος, ἀναβλέψας εἰς τὸν
οὐρανὸν πρὸς σε τὸν ἴδιον Πατέρα, Θεὸν δὲ ἡμῶν καὶ
Θεὸν τῶν ὄλων, εὐχαριστήσας, εὐλογήσας, πλήσας
Πνεύματος ἀγίου, μετέδωκε τοῖς ἀγίοις καὶ μακαρίοις
αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις, εἰπών,

Ἐκφώνως.

Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες.

Ὁ διάκονος. Ἐτι ἐκτεínaτε.

Ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως.

Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς καινῆς διαθήκης,
τὸ ὑπὲρ ἡμῶν καὶ πολλῶν ἐκχεόμενον καὶ διαδιδόμενον
εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεὺς εὐχεται οὕτως.

Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. Ὅσάκις γὰρ
ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον, πίνητε δὲ καὶ ποτήριον
τοῦτο, τὸν ἐμὸν θάνατον καταγγέλλετε, καὶ τὴν ἐμὴν
ἀνάστασιν καὶ ἀνάληψιν ὁμολογεῖτε, ἄχρις οὗ ἂν ἔλθω.

Τὸν θάνατον, Δέσποτα Κύριε παντοκράτορ, ἐπουράνιε βασιλεῦ, τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, Κυρίου δὲ καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καταγγέλλοντες, καὶ τὴν τριήμερον καὶ μακαρίαν αὐτοῦ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν ὁμολογοῦντες, καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν ὁμολογοῦμεν, καὶ τὴν ἐκ δεξιῶν σου τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καθέδραν, καὶ τὴν δευτέραν καὶ φρικτὴν καὶ φοβερὰν αὐτοῦ παρουσίαν ἀπεκδεχόμενοι, ἐν ἧ μέλλει ἔρχεσθαι κρίναι ζῶντας καὶ νεκροὺς ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ ἀποδοῦναι [ἐκάστω κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ], σοὶ, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν δώρων προεθήκαμεν ἐνώπιόν σου.

Καὶ δεόμεθα καὶ παρακαλοῦμέν σέ, φιλόανθρωπε ἀγαθὲ, ἐξαπόστειλον ἐξ ὕψους τοῦ ἁγίου σου, ἐξ ἐτοίμου κατοικητηρίου σου, ἐκ τῶν ἀπεριγράπτων κόλπων, αὐτὸν τὸν Παράκλητον, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, τὸ ἅγιον, τὸν κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐν νόμῳ καὶ προφήταις καὶ ἀποστόλοις λαλήσαν, τὸ πανταχοῦ παρὸν καὶ τὰ πάντα πληροῦν, ἐνεργοῦν τε αὐτεξουσίως, οὐ διακοινῶς, ἐφ' οὓς βούλεται, τὸν ἁγιασμὸν εὐδοκίᾳ τῇ σῇ, τὸ ἀπλοῦν τὴν φύσιν, τὸ πλημερὲς τὴν ἐνέργειαν, τὴν τῶν θείων χαρισμάτων πηγὴν· τό σοι ὁμοούσιον· τὸ ἐκ σοῦ ἐκπορευόμενον· τὸ σύνθρονον τῆς βασιλείας σου, καὶ τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἔτι δὲ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τοὺς ἄρτους τούτους καὶ ἐπὶ τὰ ποτήρια ταῦτα τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἅγιον [κατάπεμψον], ἵνα αὐτὰ ἀγιάσῃ καὶ τελειώσῃ, ὡς παντοδύναμος Θεὸς, [Ἐκφώνως] καὶ ποιήσῃ τὸν μὲν ἄρτον σῶμα.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως.

Τὸ δὲ ποτήριον, αἷμα τῆς καινῆς διαθήκης, αὐτοῦ τοῦ

Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος, καὶ παμβασιλέως ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ὁ διάκονος. Κατέλθετε οἱ διάκονοι.

Ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως.

Ἵνα γένωνται πᾶσιν ἡμῖν τοῖς ἐξ αὐτῶν μεταλαμβάνουσιν, εἰς πίστιν, εἰς νῆψιν, εἰς ἴασιν, εἰς σωφροσύνην, εἰς ἀγιασμόν, εἰς ἐπανανέωσιν ψυχῆς, σώματος, καὶ πνεύματος, εἰς κοινωνίαν μακαριότητος ζωῆς αἰωνίου καὶ ἀφθαρσίας, εἰς δοξολογίαν τοῦ παναγίου σου ὀνόματος, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν ἵνα σου καὶ ἐν τούτῳ, καθὼς καὶ ἐν παντὶ, δοξασθῇ καὶ ὑμνηθῇ καὶ ἀγιασθῇ τὸ πανάγιον καὶ ἔντιμον καὶ δεδοξασμένον σου ὄνομα σὺν Ἰησοῦ Χριστῷ καὶ ἀγίῳ Πνεύματι.

Ὁ λαός. Ὡσπερ ἦν καὶ ἐστίν.

Ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσιν.

Ὁ διάκονος. Προσεύξασθε.

Ὁ ἱερεὺς εὔχεται καθ' ἑαυτόν.

Θεὲ φωτὸς, γεννήτορ ζωῆς, ἀρχηγὲ χάριτος, ποιητὰ αἰώνων, θεμελιωτὰ γνώσεως, δωρητὰ σοφίας, θησαυρὲ ἀγιωσύνης, διδάσκαλε εὐχῶν καθαρῶν, ψυχῆς εὐεργέτα, ὁ τοῖς ὀλιγοψύχοις εἰς σὲ πεπειθῶσι διδούς ἀ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι· ὁ ἀναγαγὼν ἡμᾶς ἐξ ἀβύσσου εἰς φῶς, ὁ δούς ἡμῖν ἐκ θανάτου ζωὴν, ὁ χαρισάμενος ἡμῖν ἐκ δουλείας ἐλευθερίαν, ὁ τὸ ἐν ἡμῖν σκότος τῆς ἁμαρτίας διὰ τῆς παρουσίας τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ λύσας, αὐτὸς καὶ νῦν, Δέσποτα Κύριε, διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ παναγίου σου Πνεύματος, καταύγασσον τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας ἡμῶν, εἰς τὸ μεταλαβεῖν ἀκατακρίτως τῆς ἀθανάτου καὶ ἐπουρανίου ταύτης τροφῆς· καὶ ἀγίασον ἡμᾶς ὀλοτελῶς ψυχῇ, σώματι, καὶ πνεύματι, ἵνα μετὰ τῶν ἀγίων σου μαθητῶν καὶ ἀποστόλων εἴπωμεν σοὶ τὴν προσευχὴν ταύτην, τὸ

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ τὰ ἐξ ἧς.

Ἐκφώνως.

Καὶ καταξίωσον ἡμᾶς, Δέσποτα φιλόανθρωπε Κύριε, μετὰ παρρησίας, ἀκατακρίτως, ἐν καθαρᾷ καρδία, ψυχῇ πεφωτισμένῃ, ἐν ἀπαισχύντῳ προσώπῳ, ἡγιασμένοις χεῖλεσι, τολμᾶν ἐπικαλεῖσθαί σε τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἅγιον Θεὸν Πατέρα, καὶ λέγειν·

Ὁ λαός.

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, κ. τ. λ.

Ὁ ἱερεὺς εὐχεται.

Ναὶ Κύριε, Κύριε, μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, ἀλλὰ ρύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ποιηροῦ. Οἶδεν γὰρ ἡ πολλή σου εὐσπλαγχνία, ὅτι οὐ δυνάμεθα ὑπενέγκειν διὰ τὴν πολλὴν ἡμῶν ἀσθένειαν· ἀλλὰ ποιήσον σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ ἔκβασιν, τοῦ δύνασθαι ἡμᾶς ὑπενεγκεῖν. Σὺ γὰρ ἔδωκας ἡμῖν ἐξουσίαν πατεῖν ἐπάνω ὄψεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πάσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ. [Ἐκφώνως.] Ὅτι σου ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσιν.

Ὁ διάκονος.

Τὰς κεφαλὰς ὑμῖν τῷ Ἰησοῦ κλίνετε.

Ὁ λαός. Σοὶ, Κύριε.

Ὁ ἱερεὺς ἐπεύχεται.

Δέσποτα Κύριε ὁ Θεός, ὁ παντοκράτωρ, ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν χερουβὶμ, καὶ δοξαζόμενος ὑπὸ τῶν σεραφίμ· ὁ ἐξ ὑδάτων οὐρανὸν σκευάσας, καὶ τοῖς τῶν ἀστέρων χοροῖς κατακοσμήσας· ὁ ἐν ὑψίστοις ἀσωμάτους ἀγγέλων συστησάμενος στρατιάς πρὸς ἀεινάους δοξολογίας· σοὶ ἐκκλίναμεν τὸν αὐχένα τῶν ψυχῶν καὶ τῶν

σωμάτων ἡμῶν, τὸ τῆς δουλείας πρόσχημα σημαίνοντες, καὶ δεόμεθά σου, τὰς σκοτοειδεῖς τῆς ἁμαρτίας ἐφόδους ἐκ τῆς ἡμῶν διανοίας ἀπέλασον, καὶ ταῖς τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος θεοεἶδесιν αὐγαῖς τὸν ἡμέτερον νοῦν καταφαίδρυνον, ὅπως τῇ γνώσει σου πληθυνόμενοι, ἀξίως μετάσχοιμεν τῶν προκειμένων ἡμῖν ἀγαθῶν, τοῦ ἀχράντου σώματος, καὶ τοῦ τιμίου αἵματος τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, συγχωρῶν ἡμῖν πᾶν εἶδος ἁμαρτιῶν, διὰ τὴν πολλὴν καὶ ἀνεξιχνίαστον σου ἀγαθότητα, χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπία τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ. [Ἐκφώνως.] Δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ σοι ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι.

Ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσιν.

Ὁ διάκονος.

Μετὰ φόβου Θεοῦ [πρόσχωμεν].

Ὁ ἱερεὺς εὐχεται.

Ἄγιε, ὕψιστε, φοβερὲ, ὁ ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος, Κύριε, ἀγιάσον ἡμᾶς τῷ λόγῳ τῆς σῆς χάριτος, καὶ τῇ ἐπιφοιτήσει τοῦ παναγίου σου Πνεύματος. Σὺ γὰρ εἶπας, Δέσποτα, Ἄγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιος εἰμί. Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἀκατάληπτε Θεοῦ Λόγε, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ὁμοούσιε, συναΐδιε, καὶ σύναρχε, πρόσδεξαι τὸν ἀκήρατον ὕμνον, σὺν τοῖς χερουβὶμ καὶ σεραφίμ, καὶ παρ' ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ ἀναξίου δούλου σου, ἐξ ἀναξίων μου χειλέων βοῶντα καὶ λέγοντα,

Ὁ λαός. Κύριε ἐλέησον. Κύριε ἐλέησον. Κύριε ἐλέησον.

Ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως.
 ΤΑ ἍΓΙΑ ΤΟΙΣ ἍΓΙΟΙΣ.

Ὁ λαός.

Εἰς Πατὴρ ἅγιος, εἰς Υἱὸς ἅγιος, ἐν Πνεῦμα ἅγιον,
 εἰς ἐνότητα Πνεύματος ἁγίου. Ἀμήν.

Ὁ διάκονος.

Ὑπὲρ σωτηρίας καὶ ἀντιλήψεως.

Ὁ ἱερεὺς σφραγίζων τὸν λαὸν ἐκ-
 φώνως.

Ὁ Κύριος μετὰ πάντων.

Καὶ κλάνει ὁ ἱερεὺς τὸν ἄρτον, καὶ
 λέγει.

Αἰνεῖτε τὸν Θεὸν ἐν τοῖς [ἁγίοις, καὶ τὰ ἐξῆς
 τοῦ ψαλμοῦ].

Καὶ μελίζει ὁ ἱερεὺς λέγων τοῖς πα-
 ροῦσιν.

Ὁ Κύριος εὐλογήσει καὶ συνδιακονήσει, διὰ τῆς
 μεγάλης, κ.τ.λ.

Καὶ λέγει ὁ ἱερεὺς.

Κελεύετε.

Ὁ κληρὸς.

Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον κελεύει καὶ ἀγιάζει.

Ὁ ἱερεὺς.

Ἴδου ἡγίασται καὶ τετελείωται.

Ὁ κληρὸς.

Εἰς Πατὴρ ἅγιος· τρίς.

Καὶ λέγει ὁ ἱερεὺς.

Ὁ Κύριος μετὰ πάντων.

Ὁ κληρὸς.

Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματος σου.

Ὁ ἱερεὺς λέγει.

Αὐτὸς εὐλόγησεν αὐτόν.

Καὶ μεταλαμβάνει ὁ ἱερεὺς,

Εὐχή.

Τῆς κατὰ φιλανθρωπίας.

Ἄλλως.

Ὁν τρόπον ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος ἐπὶ τῆς πηγῆς.

Καὶ ὅταν μεταδιδοῖ τῷ κλήρῳ, λέγει.

Σῶμα ἅγιον.

Καὶ εἰς τὸ ποτήριον λέγει.

Αἷμα τίμον τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν.

Καὶ μετὰ τὸ πληρῶσαι, λέγει ὁ διάκονος.

Ἐπὶ προσευχὴν στάθητε.

Ὁ ἱερεὺς.

Εἰρήνη πᾶσιν.

Ὁ διάκονος.

Προσεύξασθε.

Ὁ ἱερεὺς εὐχεται τὴν εὐχαριστίαν.

Εὐχαριστοῦμέν σοι, Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐπὶ τῇ μεταλήψει τῶν ἁγίων, ἀχράντων, ἀθανάτων, καὶ ἐπουρανίων σου μυστηρίων, ὧν ἔδωκας ἡμῖν ἐπὶ εὐεργεσία καὶ ἁγιασμῷ καὶ σωτηρίᾳ τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν, καὶ δεόμεθα καὶ παρακαλοῦμέν σε, φιλάνθρωπε, ἀγαθὲ Κύριε, χάρισαι ἡμῖν τὴν κοινωνίαν τοῦ ἁγίου σώματος καὶ τοῦ τιμίου αἵματος τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, εἰς πίστιν ἀκαταίσχυντον, εἰς ἀγάπην ἀνυπόκριτον, εἰς πλησμονὴν θεοσεβείας, εἰς ἀποτροπὴν ἐναντίου, εἰς περιποίησιν τῶν ἐντολῶν σου, εἰς ἐφόδιον

ζωῆς αἰωνίου, εἰς ἀπολογίαὶν εὐπρόσδεκτον τὴν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ σου· [ἐκφώνως] δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ, σοὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι.

Εἶτα ὁ ἱερεὺς στρέφεται πρὸς τὸν λαὸν,
λέγων.

Ἄναξ μέγιστε, καὶ τῷ Πατρὶ σύναρχε, ὁ τῷ σῶ κράτει τὸν ἄδην σκυλεύσας, καὶ τὸν θάνατον πατήσας, καὶ τὸν ἰσχυρὸν δεσμεύσας, καὶ τὸν Ἀδὰμ ἐκ τάφου ἀναστήσας τῇ θεουργικῇ σου δυνάμει καὶ φωτιστικῇ αἴγλῃ τῆς σῆς ἀρρήτου θεότητος, αὐτὸς, Δέσποτα, διὰ τῆς μεταλήψεως τοῦ ἀχράντου σου σώματος καὶ τοῦ τιμίου σου αἵματος ἕξαπόστειλον τὸν ἀόρατόν σου δεξιᾶν, τὴν πλήρη εὐλογιῶν, καὶ πάντας ἡμᾶς εὐλόγησον, οἰκτείρησον, σθένωσον τῇ θεϊκῇ σου δυνάμει, καὶ περίελε ἀφ' ἡμῶν τὴν κακοηθῆ καὶ ἀμαρτάδα σαρκικῆς ἐπιθυμίας ἐργασίαν· καταύγασον τοὺς νοητοὺς ἡμῶν ὀφθαλμοὺς τῆς περικειμένης ζοφερᾶς ἀνομίας, συναψον ἡμᾶς τῷ παμμακαρίστῳ, τῷ εὐαρεστήσαντι σοι συλλόγῳ, ὅτι διὰ σοῦ καὶ σὺν σοὶ τῷ Πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ Πνεύματι πᾶς ὕμνος πρέπει, τιμῆ, κράτος, προσκύνησις τε καὶ εὐχαριστία, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

Ὁ διάκονος. Πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ.

Ὁ λαός. Ἐν ὀνόματι Κυρίου.

Ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως.

Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, ἡ χάρις τοῦ Υἱοῦ, Κυρίου δὲ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ κοινωνία καὶ ἡ δωρεὰ τοῦ παναγίου Πνεύματος εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον.

Ὁ ἱερεὺς ἐπεύχεται ἐν τῷ διακονικῷ
λέγων.

Ἐδωκας ἡμῖν, Δέσποτα, τὸν ἁγιασμὸν ἐν τῇ μετου-
σία τοῦ παναγίου σώματος καὶ τοῦ τιμίου αἵματος τοῦ
μονογενοῦς σου Υἱοῦ· δὸς ἡμῖν τὴν χάριν καὶ τὴν δω-
ρεὰν τοῦ παναγίου Πνεύματος, καὶ φύλαξον ἡμᾶς
ἀμώμους ἐν τῷ βίῳ, καὶ ὁδήγησον εἰς τὴν τελείαν ἀπο-
λύτρωσιν καὶ υἰοθεσίαν, καὶ εἰς τὰς μελλούσας αἰωνίους
ἀπολαύσεις. Σὺ γὰρ εἶ ὁ ἁγιασμὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν
δόξαν ἀναπέμπωμεν, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ
Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσιν.

Ὁ λαός. Καὶ τῷ πνεύματί σου.

Καὶ ἀπολύει λέγων.

Εὐλογεῖτω ὁ Θεὸς ὁ εὐλογῶν καὶ ἁγιάζων καὶ σκέ-
πων καὶ διατηρῶν πάντας ἡμᾶς διὰ τῆς μεθέξεως τῶν
ἁγίων αὐτοῦ μυστηρίων, ὃ ὧν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

NOTES.

Page 11, line 3. This is the Little Entrance: the Great Entrance being that of the Elements, page 15.

Page 11, line 9. The three Liturgical hymns in the Eastern Church are, The *Ter Sanctus*, given here; the *Cherubic hymn*, at the bottom of page 14; and the *Angelic*, which Western writers frequently call the *Ter Sanctus*, page 24, line 11.

Page 12, line 5. The "Apostle:" that which we call the Epistle.

Page 13, line 9 from the bottom. The Stichos, a short varying versicle and response, answers virtually to that which is called the Alleluia in the Constantinopolitan rite; to the Gradual in the Roman, though that precedes the Gospel; to the *Lauda* in the Mozarabic. It is not agreed what is meant by the Rubric, *The Deacon says the three*. Some imagine it to signify three collects here to be recited; others, a hymn with that beginning: for example, "*The Three Persons in one Godhead*," &c.

Page 13, last line. The Pope—that is, of Alexandria: the technical title of the Bishop of that city, as well as of Rome. Eastern Canonists make *Patriarch* the proper appellation of the Bishop of Antioch, and *Archbishop* of him of Constantinople.

Page 15, line 9 from the bottom. The technical expression for the recital of the prayer, while the kiss of peace was being given by the men to the men, and the women to the women.

Page 17, line 15. Here begins the second great division of the Liturgy, the Anaphora.

Page 17, line 4 from the bottom. The insertion of the Great Intercession for Quick and Dead in this place is (see Preface) *the peculiarity of this Liturgy*.

Page 19, line 11. Notice the mention of the mines—that is, with reference to the Christians condemned to work in them—as a proof of the extreme antiquity of this prayer.

Page 21, line 5. These references to S. Mark, and to the Blessed Virgin, are clearly later insertions.

Page 21, line 18. The *Dptychs of the departed*: that is, the record of the names of former Bishops and other distinguished personages connected with the See. The fierce disputes regarding the erasure from, or retention in, the Diptychs of a particular name, as a test of orthodoxy, especially between Rome and Constantinople, are well known to all students of Ecclesiastical history.

Page 26, line 10. The words within the brackets I have added from the cognate Liturgy of S. Cyril.

Page 28, line 10. This is the short prayer against temptation, which occurs in all Liturgies after the LORD'S Prayer (the Clementine only excepted, where the LORD'S Prayer itself is not found,) and which is called the *Embolismus*.

Page 28, line 7 from the bottom. This is called the Prayer of Intense Adoration, and answers to the worship paid by the Western Church at the Elevation of the Host.

Page 30, line 2. The *Sancta sanctis*, a component part of all Eastern Liturgies, as well as of the Mozarabic and Gallican; and so frequently referred to by the Fathers. But for the extraordinary interpretation which a late able writer would affix to the expression, it would be needless to observe that the sense has always been understood, as it still is understood, by the Eastern Church, "Holy things for holy persons:" and never "The Holy things are lifted up to the holy places."

Page 33. This last prayer is a manifest addition, taken from some other Office, and having no business here.

THE LITURGY

OF

SAINT JAMES, *the Apostle
brother*

THE BROTHER OF THE LORD:

OR

ACCORDING TO THE USE OF THE

Church of Jerusalem.

EDITED BY THE

REV. J. M. NEALE, M.A.,

WARDEN OF SACKVILLE COLLEGE.

LONDON:

J. T. HAYES, LYALL PLACE, EATON SQUARE.

1858.

W. M. WATTS, CROWN COURT, TEMPLE BAR.

PREFACE.

THE Liturgy of S. JAMES may claim the first place for value among all the primitive Liturgies. The direct parent of those of S. Basil and S. Chrysostom, it is itself still said in some of the islands of the Archipelago on S. James's Day.

There are but two MSS., with the fragment of a third, from which the ancient text is derived. The first of these, belonging to the Basilian Library at Rome, was written at Antioch during the twelfth century: the second appears to have been transcribed in Mount Sinai during the tenth. The earliest edition was published at Rome in 1526, by Demetrius Ducas; then we have the Paris edition of 1560; then the reprints in the *Bibliotheca Patrum*, the *Codex Apocryphus Novi Testamenti*, and the *Codex Liturgicus* of Asseman. Bishop Rattray published, in 1742, "The Ancient Liturgy of the Church at Jerusalem;" or S. James's, restored, as he conceived, to its original purity by the omission of later insertions: a valuable work, from the collation of parallel passages in the other primitive Liturgies, though the supposed restoration is unsatisfactory enough. Then follow Mr. Trollope's "Greek Liturgy of S. James, with an English Introduction and Notes" (Edinburgh, 1848); my own

edition in the *Tetralogia Liturgica*; and finally, Dr. Daniel's, in his *Codex Liturgicus*, who has done me the honour of quoting largely from my notes.

The present edition is not an exact reprint of any of the above-mentioned, as further consideration has induced me to prefer one or two readings which I had rejected in the *Tetralogia*.

The Liturgy of S. Clement, with God's help, will be the next to follow.

SACKVILLE COLLEGE, *June 9th*, 1858.

Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΘΕΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ.

Ὁ ἱερεὺς.

ἘΝ πλήθει ἁμαρτιῶν μεμολυσμένον με μὴ ἐξουδενώσης, δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν· ἰδοὺ γὰρ προσῆλθον τῷ θείῳ τούτῳ καὶ ἐπουρανίῳ μυστηρίῳ σου, οὐχ ὡς ἄξιος ὑπάρχων· ἀλλ' εἰς τὴν σὴν ἀφορῶν ἀγαθότητα, ἀφήμί σοι τὴν φωνὴν, Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ· ἤμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκ εἰμι ἄξιος ἀντοφθαλμῆσαι τῇ ἱερᾷ σου ταύτῃ καὶ πνευματικῇ τραπέζῃ, ἐφ' ἣ ὁ μονογενὴς σου Υἱὸς καὶ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐμοὶ τῷ ἁμαρτωλῷ, καὶ πάσῃ κηλίδι κατεστιγμένῳ, μυστικῶς πρόκειται εἰς θυσίαν. Διὸ ταύτην σοι τὴν ἰκεσίαν καὶ εὐχαριστίαν προσάγω, τοῦ καταπεμφθῆναί μοι τὸ Πνεῦμά σου τὸ Παράκλητον ἐνισχύον καὶ καταρτίζον με πρὸς τὴν λειτουργίαν ταύτην, καὶ τὴν παρὰ σοῦ μοι τῷ λαῷ ἐπαγγελθεῖσαν φωνὴν, ἀκατακρίτως ταύτην ἀποφθέγξασθαι καταξίωσον, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἶ, σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ καὶ ὁμοουσίῳ σου Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εὐχὴ τῆς παραστάσεως.

Δόξα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, τῷ τριαδικῷ καὶ ἐνιαίῳ φωτὶ τῆς θεότητος, τῆς ἐν τριάδι μοναδικῶς ὑπαρχούσης, καὶ διαιρουμένης ἀδιαιρέτως· τριάς γὰρ εἰς Θεὸς παντοκράτωρ, οὗ τὴν δόξαν οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται, ἡ δὲ γῆ τὴν αὐτοῦ δεσποτείαν, καὶ ἡ

θάλασσα τὸ αὐτοῦ κράτος, καὶ πᾶσα αἰσθητὴ καὶ νοητὴ κτίσις τὴν αὐτοῦ μεγαλειότητα κηρύττει πάντοτε· ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ, κράτος, μεγαλωσύνη τε καὶ μεγαλοπρέπεια, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εὐχὴ τοῦ θυμιάματος τῆς εἰσόδου τῆς ἐνάργεως.

Δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὦ Θεοῦ Λόγε, ὁ ἔκουσίως ἑαυτὸν θυσίαν ἄμωμον ἐπὶ σταυροῦ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ προσαγαγὼν, ὁ διφυῆς ἄνθραξ, ὁ τῇ λαβίδι τῶν τοῦ προφήτου χειλέων ἀψάμενος, καὶ τὰς ἀμαρτίας αὐτοῦ ἀφελόμενος, ἄψαι καὶ ἡμῶν τῶν ἀμαρτωλῶν τῶν αἰσθήσεων, καὶ καθάρισον ἡμᾶς ἀπὸ πάσης κηλίδος, καὶ παράστησον ἡμᾶς ἄγνους τῷ ἁγίῳ σου θυσιαστηρίῳ τοῦ προσενέγκαι σοι θυσίαν αἰνέσεως· καὶ πρόσδεξαι ἀφ' ἡμῶν τῶν ἀχρείων δούλων σου τὸ παρὸν θυμιάμα, εἰς ὁσμὴν εὐωδίας· καὶ εὐωδιάσον ἡμῶν τὸ δυσῶδες τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος· καὶ ἁγίασον ἡμᾶς τῇ ἁγιαστικῇ δυνάμει τοῦ παναγίου σου Πνεύματος· σὺ γὰρ εἶ μόνος ἅγιος, ὁ ἁγιάζων καὶ τοῖς πιστοῖς μεταδιδόμενος· καὶ πρέπει σοι ἡ δόξα σὺν τῷ ἀνάρχῳ σου Πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εὐχὴ τῆς ἐνάργεως.

Εὐεργέτα βασιλεῦ τῶν αἰώνων, καὶ τῆς κτίσεως ἀπάσης δημιουργέ, πρόσδεξαι προσιοῦσάν σοι διὰ τοῦ Χριστοῦ σου τὴν ἐκκλησίαν σου· ἐκάστῳ τὸ συμφέρον ἐκπλήρωσον· ἄγαγε πάντα εἰς τελειότητα, καὶ ἀξίους ἡμᾶς ἀπέργασαι τῆς χάριτος τοῦ ἁγιασμοῦ σου, ἐπισυνάγων ἡμᾶς ἐν τῇ ἁγία σου ἐκκλησίᾳ, ἣν περιεποιήσω τῷ τιμίῳ αἵματι τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, Κυρίου δὲ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ εὐλογητὸς

εἶ και δεδοξασμένος σὺν τῷ παναγίῳ και ἀγαθῷ και ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν και ἀεὶ και εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ὁ διάκονος.

Ἐτι τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ὁ ἱερεὺς, εὐχὴν τοῦ θυμιάματος τῆς εἰσόδου τῆς συνάξεως.

Ὁ Θεὸς ὁ προσδεξάμενος Ἀβὲλ τὰ δῶρα, Νῶε και Ἀβραὰμ τὴν θυσίαν, Ἀαρὼν και Ζαχαρίου τὸ θυμίαμα, πρόσδεξαι και ἐκ χειρὸς ἡμῶν τῶν ἀμαρτωλῶν τὸ θυμίαμα τοῦτο εἰς ὁσμὴν εὐωδίας και ἄφεισιν τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν, και παντὸς τοῦ λαοῦ σου, ὅτι εὐλογημένος ὑπάρχεις, και πρέπει σοι ἡ δόξα τῷ Πατρὶ και τῷ Υἱῷ και τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, νῦν και ἀεὶ.

Ὁ διάκονος.

Κύριε εὐλόγησον.

Ὁ ἱερεὺς ἐπεύχεται.

Ὁ Κύριος και Θεὸς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ δι' ὑπερβολὴν ἀγαθότητος και ἀκατάσχετον ἔρωτα σταυρωθεὶς, και λόγῃ και ἤλοις παρῆναι μὴ ἀπανηνάμενος· ὁ τὴν κρυφίαν και ἐπίφοβον ταύτην τελετὴν, εἰς ἀνάμνησιν αἰωνίαν ἡμῖν ἐκτενῆ παρασχόμενος· εὐλογῆσαι τὴν ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ διακονίαν σου, και εὐλογῆσαι τὴν εἴσοδον ἡμῶν, και ἐντελῶς τελειῶσαι τὴν παράστασιν τῆς λειτουργίας ἡμῶν ταύτης, τῇ ἀφάτῳ αὐτοῦ εὐσπλαγχνίᾳ, νῦν και ἀεὶ και εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εὐχὴ ἀποκριτικὴ παρὰ τοῦ διακόνου.

Ὁ Κύριος εὐλογῆσαι και ἀξιῶσαι ἡμᾶς σεραφικῶς δωροφορῆσαι, και προσᾶσαι τὴν πολυύμνητον ὡδὴν τοῦ ἐνθεαστικοῦ και τρισαγίου, τῷ ἀνενδρεῖ και ὑπερπλήρει πάσης τῆς ἀγιαστικῆς τελειότητος, νῦν και ἀεὶ.

Ε 2

Εἶτα ἄρχεται ἀειδεῖν ὁ διάκονος ἐν τῇ εἰσόδῳ.

Ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἀθάνατος ὑπάρχων, καταδεξάμενος διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκωθῆναι ἐκ τῆς ἁγίας θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ἀτρέπτως ἐνανθρωπήσας, σταυρωθεὶς τε, Χριστὲ ὁ Θεὸς, θανάτῳ θάνατον πατήσας, εἰς ὧν τῆς ἁγίας Τριάδος, συνδοξαζόμενος τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, σῶσον ἡμᾶς.

Ὁ ἱερεὺς λέγει τὴν εὐχὴν ταύτην ἀπὸ τῶν πυλῶν ἕως τοῦ θυσιαστηρίου.

Ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ ὁ μεγαλύνυμος Κύριος, ὁ δοὺς ἡμῖν εἴσοδον εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, διὰ τῆς ἐπιδημίας τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, Κυρίου δὲ καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἱκετεύομεν καὶ παρακαλοῦμεν τὴν σὴν ἀγαθότητα, ἐπειδὴ ἔμφοβοι καὶ ἔντρομοί ἐσμεν, μέλλοντες παρεστάναι τῷ ἁγίῳ σου θυσιαστηρίῳ, ἐξαπόστειλον ἐφ' ἡμᾶς ὁ Θεὸς τὴν χάριν σου τὴν ἀγαθὴν, καὶ ἁγιάσον ἡμῶν τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ πνεύματα, καὶ ἀλλοιώσον τὰ φρονήματα ἡμῶν πρὸς εὐσέβειαν, ἵνα ἐν καθαρῷ συνειδῶτι προσφέρωμεν σοι δῶρα, δόματα, καρπώματα, εἰς ἀθέτησιν τῶν ἡμετέρων πλημμελημάτων, καὶ εἰς ἰλασμὸν παντὸς τοῦ λαοῦ σου, χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπία τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἰ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Μετὰ τὸ εἰσελθεῖν εἰς τὸ θυσιαστήριον λέγει ὁ ἱερεὺς.

Εἰρήνη πᾶσιν.

Ὁ λαός.

Καὶ τῷ πνεύματί σου.

Ὁ ἱερεὺς.

Ὁ Κύριος εὐλογῆσαι πάντας ἡμᾶς, καὶ ἀγιάσαι ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ καὶ ἱερουργίᾳ τῶν θείων καὶ ἀχράντων μυστηρίων,¹ καὶ τὰς μακαρίας ψυχὰς ἀναπαύων μετὰ ἀγίων καὶ δικαίων, τῇ αὐτοῦ χάριτι καὶ φιλανθρωπία, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εἶτα λέγει ὁ διάκονος συναπτῆν.

Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπὲρ τῆς ἄνωθεν εἰρήνης καὶ Θεοῦ φιλανθρωπίας καὶ σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, καὶ ἐνώσεως πασῶν τῶν ἀγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπὲρ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν καὶ συγχωρήσεως τῶν πλημμελημάτων ἡμῶν, καὶ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως, ὀργῆς, κινδύνου, καὶ ἀνάγκης, καὶ ἐπαναστάσεως ἐχθρῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Εἶτα οἱ ψάλλται τὸν τρισάγιον ψάλλουσιν ὕμνον.

Ἅγιος ὁ Θεὸς, ἅγιος ἰσχυρὸς, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς.

Καὶ ὁ ἱερεὺς ἐπεύχεται ἐπικλινόμενος.

Οἰκτίρμον καὶ ἐλεῆμον, μακρόθυμε καὶ πολυέλεε καὶ ἀληθινὲ Κύριε, ἐπίβλεψον ἐξ ἐτοίμου κατοικητηρίου σου, καὶ ἐπάκουσον ἡμῶν τῶν σῶν ἰκετῶν, καὶ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς πειρασμοῦ διαβολικοῦ τε καὶ ἀνθρωπίνου, καὶ μὴ ἀποστήσης ἀφ' ἡμῶν τὴν σὴν βοήθειαν, μηδὲ βαρυτέρας τῆς ἡμετέρας δυνάμεως παιδείας ἐπαγάγῃς ἡμῖν· ἡμεῖς γὰρ οὐχ ἱκανοὶ πρὸς τὸ νικᾶν τὰ ἀντιπίπτοντα· σὺ δὲ δυνατὸς εἶ, Κύριε, εἰς τὸ σώζειν ἐκ πάντων τῶν ἐναντιωμάτων· σῶσον ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἐκ τῶν δυσχερῶν τοῦ κόσμου τούτου κατὰ τὴν χρηστότη-

τά σου, ὅπως εἰσελθόντες ἐν καθαρᾷ συνειδήσει πρὸς τὸ ἅγιόν σου θυσιαστήριον, τὸν μακάριον καὶ τρισάγιον ὕμνον, σὺν ταῖς ἐπουρανίαις δυνάμεσιν, ἀκατακρίτως ἀναπέμπωμέν σοι· καὶ τὴν εὐάρεστόν σοι καὶ θείαν ἐπιτελέσαντες λειτουργίαν, καταξιωθῶμεν τῆς αἰωνίου ζωῆς.

Ἐκφώνησις.

Ὅτι ἅγιος εἶ, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ἐν ἁγίοις κατοικεῖς καὶ ἐπαναπαύῃ, καὶ σοὶ τὴν δόξαν καὶ τὸν τρισάγιον ὕμνον ἀναπέμπομεν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεύς. Εἰρήνη πᾶσιν.

Ὁ λαός. Καὶ τῷ πνεύματί σου.

Οἱ ψάλται. Ἀλληλούϊα.

Εἶτα ἀναγινώσκεται² διεξοδικώτατα τὰ ἱερὰ λόγια τῆς παλαιᾶς διαθήκης καὶ τῶν προφητῶν, καὶ ἀποδείκνυται ἡ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐνανθρώπησις, τὰ τε πάθη καὶ ἡ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις, ἡ εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἄνοδος, καὶ πάλιν ἡ δευτέρα αὐτοῦ μετὰ δόξης παρουσία· καὶ τοῦτο γίνεται καθ' ἐκάστην ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ θείᾳ ἱερουργίᾳ.

Μετὰ δὲ τὸ ἀναγνῶσαι καὶ διδάξαι λέγει ὁ διάκονος·

Εἰπῶμεν πάντες, Κύριε ἐλέησον.

Κύριε παντοκράτορ ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, δεόμεθά σου, ἐπάκουσον.

Ἵπὲρ τῆς ἄνωθεν εἰρήνης καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἵπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, καὶ ἐνώσεως

πασῶν τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπεὶ σωτηρίας καὶ ἀντιλήψεως παντὸς τοῦ φιλοχρίστου λαοῦ, δεόμεθά σου ἐπάκουσον.

Ἐπεὶ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως, ὀργῆς, κινδύνου καὶ ἀνάγκης, αἰχμαλωσίας, πικροῦ θανάτου, καὶ τῶν ἀνομιῶν ἡμῶν, δεόμεθά σου ἐπάκουσον.

Ἐπεὶ τοῦ περιεστῶτος λαοῦ καὶ ἀπεκδεχομένου τὸ παρὰ σοῦ πλοῦσιον καὶ μέγα ἔλεος, ἰκετεύομέν σε, σπλαγχνίσθητι καὶ ἐλέησον.

Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου, καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου.

Ἐπίσκεψαι τὸν κόσμον σου ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς.

Ἐψωσον κέρας Χριστιανῶν τῇ δυνάμει τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ.

Ἰκετεύομέν σε πολυέλεε Κύριε, ἐπάκουσον ἡμῶν δεομένων σου, καὶ ἐλέησον.

Ὁ λαὸς ἐκ τρίτου.

Κύριε ἐλέησον.

Ὁ διάκονος.

Ἐπεὶ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν ἡμῶν, καὶ συγχωρήσεως πλημμελημάτων, καὶ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως, ὀργῆς, κινδύνου, καὶ ἀνάγκης, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Τὴν ἡμέραν πᾶσαν τελείαν, ἁγίαν, εἰρηνικὴν, καὶ ἀναμάρτητον οἱ πάντες παρὰ τοῦ Κυρίου διελθεῖν αἰτησώμεθα.

Ἄγγελον εἰρήνης, πιστὸν ὁδηγὸν, φύλακα τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν, παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα.

Συγγνώμην καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ τῶν πλημμελημάτων ἡμῶν, παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα.

Τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, καὶ εἰρήνην τῷ κόσμῳ, παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα.

Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ ὑγιείᾳ ἐκτελέσαι, παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα.

Χριστιανὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἀνώδυνα, ἀνεπαίσχυντα, καὶ καλὴν ἀπολογίαν τὴν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ καὶ φρικτοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, αἰτησώμεθα.

Ὁ ἱερεὺς.

Σὺ γὰρ εἶ ὁ εὐαγγελισμὸς καὶ ὁ φωτισμὸς, σωτὴρ καὶ φύλαξ τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν, ὁ Θεὸς, καὶ ὁ μονογενὴς σου Υἱὸς, καὶ τὸ Πνεῦμά σου τὸ πανάγιον, νῦν καὶ αἰεὶ.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεὺς.

Τῆς παναγίας, ἀχράντου, ὑπερενδόξου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, μετὰ πάντων τῶν ἁγίων καὶ δικαίων, μνημονεύσαντες, ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα.

Ὁ λαός. Σοὶ Κύριε.

Ὁ ἱερεὺς.

Ὁ ἐνηχῆσας ἡμᾶς Θεὸς τὰ θεῖά σου λόγια καὶ σωτήρια, φώτισον τὰς ψυχὰς ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς τὴν τῶν προλεχθέντων κατάληψιν, ὡς μὴ μόνον ἀκροατὰς ὀφθῆναι τῶν πνευματικῶν, ἀλλὰ καὶ ποιητὰς πράξεων ἀγαθῶν, πίστιν μετερχομένους ἀνύπουλον, βίον ἄμεμπτον, πολιτείαν ἀνέγκλητον.

Ἐκφώνησις.

Ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἶ, σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσιν.

Ὁ λαός.

Καὶ τῷ πνεύματί σου.

Ὁ διάκονος.

Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν.

Ὁ λαός. Σοὶ Κύριε.

Ὁ ἱερεὺς ἐπέυχεται λέγων.

Δέσποτα ζωοποιεὲ καὶ τῶν ἀγαθῶν χορηγέ, ὁ δούς τοῖς ἀνθρώποις τὴν μακαρίαν ἐλπίδα τῆς αἰωνίου ζωῆς, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, καταξίωσον ἡμᾶς ἐν ἁγιασμῷ καὶ ταύτην σοὶ τὴν θεῖαν ἐπιτελέσαι λειτουργίαν, εἰς ἀπόλαυσιν τῆς μελλούσης μακαριότητος.

Ἐκφώνησις.

Ὅπως ὑπὸ τοῦ κράτους σου πάντοτε φυλαττόμενοι, καὶ εἰς φῶς ἀληθείας ὀδηγούμενοι, σοὶ τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐχαριστίαν ἀναπέμπωμεν, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ διάκονος.

Μή τις τῶν κατηχουμένων, μή τις τῶν ἀμυήτων, μή τις τῶν μὴ δυναμένων ἡμῖν συνδεθῆναι· ἀλλήλους ἐπίγνωτε· τὰς θύρας· ὀρθοὶ πάντες. Ἐτι τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ὁ ἱερεὺς εὐχὴν τοῦ θυμιάματος.

Δέσποτα παντοκράτορ, βασιλεὺ τῆς δόξης,³ ὁ εἰδὼς τὰ πάντα πρὶν γενέσεως αὐτῶν, αὐτὸς πάρεσον ἡμῖν ἐν τῇ ὥρᾳ ἁγία ταύτῃ ἐπικαλουμένοις σε· καὶ λύτρωσαι ἡμᾶς ἀπὸ αἰσχύνῃς παραπτωμάτων· κάθαρον ἡμῶν τὸν νοῦν καὶ τὰ φρονήματα ἀπὸ μαρῶν ἐπιθυμιῶν καὶ κοσμικῆς ἀπάτης καὶ πάσης διαβολικῆς ἐνεργείας· καὶ πρόσδεξαι ἐκ χειρὸς ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν τὸ θυμίαμα τοῦτο, ὡς προσεδέξω τὴν προσφορὰν Ἀβελ καὶ Νῶε καὶ Ἀαρῶν

καὶ Σαμουήλ, καὶ πάντων σου τῶν ἁγίων, ῥυόμενος ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος, καὶ σώζων εἰς τὸ πάντοτε εὐαρεστεῖν καὶ προσκυνεῖν καὶ δοξάζειν σε τὸν Πατέρα καὶ τὸν μονογενῆ σου Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμά σου τὸ πανάγιον, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Καὶ ἄρχονται οἱ ἀναγνώσται τοῦ χερουβικοῦ.

Οἱ τὰ χερουβὶμ μυστικῶς εἰκονίζοντες, καὶ τῇ ζωοποιῷ Τριάδι τὸν τρισάγιον ὕμνον ἄδοντες, πᾶσαν τὴν βιωτικὴν ἀποθώμεθα μέριμναν, ὡς τὸν βασιλέα τῶν ὄλων ὑποδεξάμενοι ταῖς ἀγγελικαῖς ἀοράτως δορυφορούμενον τάξεσιν, ἀλληλούϊα.

Ὁ ἱερεύς.

Σιγησάτω πᾶσα σὰρξ βροτεία, καὶ στήτω μετὰ φόβου καὶ τρόμου, καὶ μηδὲν γήϊνον ἐν ἑαυτῇ λογιζέσθω· ὁ γὰρ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ Κύριος τῶν κυριευόντων, Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν προέρχεται σφαγιασθῆναι καὶ δοθῆναι εἰς βρώσιν τοῖς πιστοῖς· προηγούνται δὲ τούτου οἱ χοροὶ τῶν ἀγγέλων μετὰ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, τὰ πολυόμματα χερουβὶμ, καὶ τὰ ἑξαπτέρυγα σεραφὶμ τὰς ὄψεις καλύπτοντα, καὶ βοῶντα τὸν ὕμνον ἀλληλούϊα, ἀλληλούϊα, ἀλληλούϊα.

Ὁ ἹΕΡΕΥΣ⁴ εἰσάγων τὰ ἅγια δῶρα,
λέγει τὴν εὐχὴν ταύτην.

Ὁ Θεὸς, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὸν οὐράνιον ἄρτον τὴν τροφήν τοῦ παντὸς κόσμου, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐξαποστείλας, σωτήρα, καὶ λυτρωτὴν, καὶ εὐεργέτην, εὐλογοῦντα, καὶ ἀγιάζοντα ἡμᾶς, αὐτὸς εὐλόγησον τὴν πρόθεσιν ταύτην, καὶ πρόσδεξαι αὐτὴν εἰς τὸ ὑπερουράνιον σου θυσιαστήριον· μνημόνευσον,

ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόνητος, τῶν προσενεγκάντων,
καὶ δι' οὓς προσήγαγον· καὶ ἡμᾶς ἀκατακρίτους διαφύ-
λαξον ἐν τῇ ἱερουργίᾳ τῶν θείων σου μυστηρίων· ὅτι
ἠγίασται καὶ δεδόξασται τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρε-
πὲς ὄνομά σου, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου
Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ ἱερεὺς.

Εἰρήνη πᾶσιν.

Ὁ διάκονος.

Κύριε εὐλόγησον.

Ὁ ἱερεὺς.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς, ὁ εὐλογῶν καὶ ἁγιάζων πάντας
ἡμᾶς ἐπὶ τῇ προθέσει τῶν θείων καὶ ἀχράντων μυστη-
ρίων, καὶ τὰς μακαρίας ψυχὰς ἀναπαύων μετὰ ἁγίων
καὶ δικαίων, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων.

Ὁ διάκονος.

Ἐν σοφίᾳ πρόσχωμεν.

Ἄρχεται ὁ ἱερεὺς.

Πιστεύω εἰς ἕνα Θεὸν Πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν
οὐρανοῦ καὶ γῆς· καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν
τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὰ ἐξῆς τοῦ συμβό-
λου τῆς πίστεως.

Ἐπειτα ἐπεύχεται κλίνας τὸν αὐχένα.

Ὁ πάντων Θεὸς καὶ Δεσπότης, ἀξίους ἡμᾶς ἀπέρ-
γασαι τῆς ὥρας ταύτης τοὺς ἀναξίους, φιλόνητο
ἵνα καθαρεύοντες παντὸς δόλου καὶ πάσης ὑποκρίσεως,
ἐνωθῶμεν ἀλλήλοις τῷ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης
συνδέσμῳ, βεβαιούμενοι τῷ τῆς σῆς θεογνωσίας ἀγιασ-
μῷ, διὰ τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, Κυρίου δὲ καὶ Σωτῆ-

ρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἶ σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ὁ διάκονος.

Στῶμεν καλῶς, στῶμεν εὐλαβῶς, στῶμεν μετὰ φόβου Θεοῦ καὶ κατανύξεως. Ἰ' Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ὁ ἱερεὺς.

Ὅτι Θεὸς εἰρήνης, ἐλέους, ἀγάπης, οἰκτιρμῶν, καὶ φιλανθρωπίας ὑπάρχεις σὺ, καὶ ὁ μονογενὴς σου Υἱὸς, καὶ τὸ Πνεῦμά σου τὸ πανάγιον νῦν καὶ ἀεὶ.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσιν.

Ὁ λαός. Καὶ τῷ πνεύματί σου.

Ὁ διάκονος.

Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ. Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν.

Ὁ ἱερεὺς ἐπικλινόμενος λέγει τὴν εὐχὴν ταύτην.

Ὁ μόνος Κύριος καὶ ἐλεήμων Θεὸς, τοῖς κλίνουσι τοὺς ἑαυτῶν ἀνέχνας ἐνώπιον τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου, καὶ ἐπιζητοῦσι τὰς παρὰ σοῦ πνευματικὰς δωρεὰς, ἐξαπόστειλον τὴν χάριν σου τὴν ἀγαθὴν, καὶ εὐλόγησον πάντας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ καὶ ἀναφαιρέτῳ, ὃ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν, καὶ ταπεινὰ ἐφορῶν.

Ἐκφώνησις.

Ὅτι αἰνετὸν καὶ προσκυνητὸν καὶ ὑπερένδοξον ὑπάρχει τὸ πανάγιον ὄνομά σου, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ διάκονος.

Κύριε εὐλόγησον.

Ὁ ἱερεύς.

Ὁ Κύριος εὐλογήσει καὶ συνδιακονήσει πᾶσιν ἡμῖν
τῇ αὐτοῦ χάριτι καὶ φιλανθρωπία.

Καὶ πάλιν.

Ὁ Κύριος εὐλογήσει, καὶ ἀξίους ποιήσει τῆς παρα-
στάσεως τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου, πάντοτε, νῦν καὶ ἀεὶ
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Καὶ πάλιν.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς, ὁ εὐλογῶν καὶ ἁγιάζων πάντας
ἡμᾶς ἐπὶ τῇ παραστάσει καὶ ἱεουργίᾳ τῶν ἀχράντων
αὐτοῦ μυστηρίων, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ὁ διάκονος ποιεῖ καθολικὴν^δ συναπτὴν.

Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ὁ λαός. Κύριε ἐλέησον.

Ὁ διάκονος.

Σῶσον, ἐλέησον, οἰκτείρησον, καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς,
ὁ Θεὸς τῇ σῇ χάριτι.

Ἐπὲρ τῆς ἀνωθεν εἰρήνης, καὶ Θεοῦ φιλανθρωπίας,
καὶ σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, καὶ ἐνώσεως
πασῶν τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν, τοῦ Κυρίου
δεηθῶμεν.

Ἐπὲρ τῶν καρποφορούντων καὶ καλλιεργούντων ἐν
ταῖς ἀγίαις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις, μεμνημένων τῶν
πενήτων, χηρῶν καὶ ὀρφανῶν, ξένων καὶ ἐπιδοσμένων,
καὶ τῶν ἐντειλαμένων ἡμῖν ὥστε μνημονεύειν αὐτῶν ἐν
ταῖς προσευχαῖς, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπὲρ τῶν ἐν γῆρᾳ καὶ ἀδυναμίᾳ ὄντων, νοσοῦντων,
καμνόντων, καὶ τῶν ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων ἐνοχ-

λουμένων, τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ ταχείας ἰάσεως καὶ σωτηρίας αὐτῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπεὶ τῶν ἐν παρθενίᾳ, καὶ ἀγνεΐᾳ, καὶ ἀσκήσει, καὶ ἐν σεμνῷ γάμῳ διαγόντων, καὶ τῶν ἐν ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὄποις τῆς γῆς ἀγωνιζομένων ὁσίων πατέρων τε καὶ ἀδελφῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπεὶ πλεόντων, ὁδοιπορούντων, ξενιτευόντων Χριστιανῶν, καὶ τῶν ἐν αἰχμαλωσίαις, καὶ ἐξορίαις, καὶ ἐν φυλακαῖς, καὶ πικραῖς δουλείαις ὄντων ἀδελφῶν ἡμῶν, εἰρηνικῆς ἐπανόδου αὐτῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπεὶ ἀφέσεως ἀμαρτιῶν, καὶ συγχωρήσεως πλημμελημάτων ἡμῶν, καὶ ὑπὲρ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως, ὀργῆς, κινδύνου, καὶ ἀνάγκης, καὶ ἐπαναστάσεως ἐχθρῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπεὶ εὐκρασίας ἀέρων, ὄμβρων εἰρηνικῶν, δρόσων ἀγαθῶν, καρπῶν εὐφορίας, τελείας εὐετηρίας, καὶ ὑπὲρ τοῦ στεφάνου τοῦ ἐνιαυτοῦ, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπεὶ τῶν παρόντων καὶ συννευχομένων ἡμῖν ἐν ταύτῃ τῇ ἀγίᾳ ὥρᾳ καὶ ἐν παντὶ καιρῷ πατέρων τε καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν, σπουδῆς, καμάτου, καὶ προθυμίας αὐτῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Καὶ ὑπὲρ πάσης ψυχῆς Χριστιανῆς θλιβομένης καὶ καταπονουμένης, ἐλέους καὶ βοηθείας Θεοῦ ἐπιδομένης, καὶ ἐπιστροφῆς τῶν πεπλανημένων, ὑγιείας τῶν ἀσθενούντων, καὶ ἀναρρύσεως τῶν αἰχμαλώτων, ἀναπαύσεως τῶν προκεκοιμημένων πατέρων τε καὶ ἀδελφῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπεὶ τοῦ εἰσακουσθῆναι καὶ εὐπρόσδεκτον γενέσθαι τὴν δέησιν ἡμῶν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ καταπεμφθῆναι ἡμῖν πλοῦσια τὰ ἐλέη καὶ τοὺς οἰκτιρισμοὺς αὐτοῦ, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Τῆς παναγίας, ἀχράντου, ὑπερενδόξου, εὐλογημένης δεσποίνης ἡμῶν, θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ πάντων τῶν ἁγίων καὶ δικαίων μνημονεύσωμεν,

ὅπως εὐχαῖς καὶ πρεσβείαις αὐτῶν οἱ πάντες ἐλεηθῶμεν.

Καὶ ὑπὲρ τῶν προκειμένων τιμίων, ἐπουρανίων, ἀρρήτων, ἀχράντων, ἐνδόξων, φοβερῶν, φρικτῶν, θείων δῶρων, καὶ σωτηρίας τοῦ παρεστῶτος καὶ προσφέροντος αὐτὰ ἱερέως, Κύριον τὸν Θεὸν ἱκετεύσωμεν.

Ὁ Λαός. Κύριε ἐλέησον.

Ἐκ τρίτου.

Εἶτα σφραγίζει τὰ δῶρα ὁ ἱερεὺς, καὶ ἱστάμενος λέγει καθ' ἑαυτὸν οὕτως.

Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.

Ἐκ τρίτου.

Κύριε τὰ χεῖλη μου ἀνοίξεις, καὶ τὸ στόμα μου ἀναγγελεῖ τὴν αἰνεσίαν σου.

Ἐκ τρίτου.

Πληρωθήτω τὸ στόμα μου αἰνέσεώς σου, Κύριε, ὅπως ὑμνήσω τὴν δόξαν σου, ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν μεγαλοπρέπειάν σου.

Ἐκ τρίτου.

Τοῦ Πατρὸς. Ἀμήν. Καὶ τοῦ Υἱοῦ. Ἀμήν. Καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν. Νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Καὶ ἐπικλινόμενος ἔνθεν καὶ ἔνθεν, λέγει.

Μεγαλύνετε τὸν Κύριον σὺν ἔμοι, καὶ ὑψώσωμεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτό.

Καὶ ἀποκρίνονται ἐπικλινομένως.

Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι.

Εἶτα ὁ ἱερεὺς διεξοδικῶς.

Ὁ ἐπισκεψάμενος ἡμᾶς ἐν ἐλέοις καὶ οἰκτιρμοῖς, δέσποτα Κύριε, καὶ χαρισάμενος παρρησίαν ἡμῖν τοῖς ταπεινοῖς καὶ ἁμαρτωλοῖς καὶ ἀναξίοις σου δούλοις, παρεστάναι τῷ ἁγίῳ σου θυσιαστηρίῳ, καὶ προσφέρειν σοι τὴν φοβερὰν ταύτην καὶ ἀναίμακτον θυσίαν ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἁμαρτημάτων καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων, ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμὲ τὸν ἀχρεῖον δούλόν σου, καὶ ἐξάλειψον τὰ παραπτώματα διὰ τὴν σὴν εὐσπλαγχνίαν· καὶ καθάρισόν μου τὰ χεῖλη καὶ τὴν καρδίαν ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος· καὶ ἀπόστησον ἀπ' ἐμοῦ πάντα λογισμὸν αἰσχρὸν τε καὶ ἀσύνετον, καὶ ἰκάνωσόν με τῇ δυνάμει τοῦ παναγίου σου Πνεύματος εἰς τὴν λειτουργίαν ταύτην· καὶ πρόσδεξαί με διὰ τὴν ἀγαθότητά σου, προσεγγίζοντα τῷ ἁγίῳ σου θυσιαστηρίῳ· καὶ εὐδόκησον, Κύριε, δεκτὰ γενέσθαι τὰ προσαγόμενα ταῦτα δῶρα διὰ τῶν ἡμετέρων χειρῶν, συγκαταβαίνων ταῖς ἐμαῖς ἀσθενείαις, καὶ μὴ ἀπορρίψης με ἀπὸ τοῦ προσώπου σου, μηδὲ βδελύξῃ τὴν ἐμὴν ἀναξιότητα, ἀλλ' ἐλέησόν με κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου, καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου παρένεγκε τὰ ἀνομήματά μου, ἵνα ἀκατακρίτως προσελθὼν κατενώπιον τῆς δόξης σου, καταξιωθῶ τῆς σκέπης τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ καὶ τῆς ἐλλάμψεως τοῦ παναγίου Πνεύματος, καὶ μὴ ὡς δούλος ἁμαρτίας ἀποδόκιμος γένωμαι, ἀλλ' ὡς δούλος σὸς εὖρω χάριν καὶ ἔλεος καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν ἐνώπιόν σου, καὶ ἐν τῷ νῦν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι· ναὶ Δέσποτα παντοκράτορ, παντοδύναμε Κύριε, εἰσάκουσον τῆς δεήσεώς μου· σὺ γὰρ εἶ ὁ τὰ πάντα ἐνεργῶν ἐν πᾶσι, καὶ τὴν παρά σου πάντες ἐπιζητοῦμεν ἐπὶ πᾶσι βοήθειάν τε καὶ ἀντίληψιν, καὶ τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ζωοποιοῦ καὶ ὁμοουσίου Πνεύματος, νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ὁ Θεὸς ὁ διὰ πολλὴν καὶ ἄφατον φιλανθρωπίαν ἐξαποστείλας τὸν μονογενῆ σου Υἱὸν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα τὸ πεπλανημένον ἐπαναστρέψῃ πρόβατον, μὴ ἀποστραφῆς ἡμᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐγχειροῦντάς σου τῇ φοβερᾷ ταύτῃ καὶ ἀναιμάκτῳ θυσίᾳ· οὐ γὰρ ἐπὶ ταῖς δικαιοσύναις ἡμῶν πεποιθότες ἐσμέν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἐλέει σου τῷ ἀγαθῷ, δι' οὗ τὸ γένος ἡμῶν περιποιῆ· ἰκετεύομεν καὶ παρακαλοῦμεν τὴν σὴν ἀγαθότητα, ἵνα μὴ γένηται εἰς κατάκριμα τῷ λαῷ σου τὸ οἰκονομηθὲν ἡμῖν τοῦτο πρὸς σωτηρίαν μυστήριον, ἀλλ' εἰς ἐξάλειψιν ἁμαρτιῶν, εἰς ἀνανέωσιν ψυχῶν καὶ σωμάτων, εἰς εὐαρέστησίν σου τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, ἐν ἐλέει καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἶ σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Κύριε ὁ Θεὸς, ὁ κτίσας ἡμᾶς καὶ ἀγαγὼν εἰς τὴν ζωὴν, ὁ ὑποδείξας ἡμῖν ὁδοὺς εἰς σωτηρίαν, ὁ χαρισάμενος ἡμῖν οὐρανίων μυστηρίων ἀποκάλυψιν, καὶ θέμενος ἡμᾶς εἰς τὴν διακονίαν ταύτην ἐν τῇ δυνάμει τοῦ παναγίου σου Πνεύματος, εὐδόκησον, δέσποτα, γενέσθαι ἡμᾶς διακόνους τῆς καινῆς σου διαθήκης, λειτουργοὺς τῶν ἀχράντων σου μυστηρίων· καὶ πρόσδεξαι ἡμᾶς προσεγγίζοντας τῷ ἁγίῳ σου θυσιαστηρίῳ κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σου, ἵνα ἄξιοι γενώμεθα τοῦ προσφέρειν σοι δῶρά τε καὶ θυσίας ὑπὲρ τε ἑαυτῶν καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων· καὶ δὸς ἡμῖν, Κύριε, μετὰ παντὸς φόβου καὶ συνειδήσεως καθαρᾶς προσκομίσαι σοι τὴν πνευματικὴν ταύτην καὶ ἀναιμάκτον θυσίαν, ἣν προσδεξάμενος εἰς τὸ ἅγιον καὶ ὑπερουράνιον καὶ νοερὸν σου θυσιαστήριον, εἰς ὁσμὴν εὐωδίας πνευματικῆς, ἀντικατάπεμψον ἡμῖν τὴν χάριν τοῦ παναγίου σου Πνεύματος· καὶ ὁ Θεὸς ἐπίβλεψον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἔπιδε ἐπὶ τὴν λογικὴν λατρίαν ἡμῶν ταύτην, καὶ πρόσδεξαι αὐτὴν, ὡς προσεδέξω Ἄβελ τὰ δῶρα, Νῶε τὰς θυσίας,

Μωσέως καὶ Ἀαρὼν τὰς ἱερωσύνας, Σαμουὴλ τὰς εἰρηνικὰς, Δαβὶδ τὴν μετάνοιαν, Ζαχαρίου τὸ θυμίαμα· ὡς προσεδέξω ἐκ χειρὸς τῶν ἀποστόλων σου τὴν ἀληθινὴν ταύτην λατρείαν, οὕτω πρόσδεξαι καὶ ἐκ χειρῶν ἡμῶν τῶν ἀμαρτωλῶν τὰ προκείμενα δῶρα ταῦτα ἐν τῇ χρηστότητί σου· καὶ δὸς γενέσθαι τὴν προσφορὰν ἡμῶν εὐπρόσδεκτον, ἡγιασμένην ἐν Πνεύματι ἁγίῳ, εἰς ἐξίλασμα τῶν ἡμετέρων πλημμελημάτων καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων, καὶ εἰς ἀνάπαυσιν τῶν προκεκοιμένων ψυχῶν· ἵνα καὶ ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ καὶ ἀμαρτωλοὶ καὶ ἀνάξιοι δούλοι σου, καταξιοθέντες ἀδόλως λειτουργεῖν τῷ ἁγίῳ σου θυσιαστηρίῳ, λάβωμεν τὸν μισθὸν τῶν πιστῶν καὶ φρονίμων οἰκονόμων, καὶ εὐρωμεν χάριν καὶ ἔλεος ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ φοβερᾷ τῆς ἀνταποδόσεώς σου τῆς δικαίας καὶ ἀγαθῆς.

✠ Εὐχὴ τοῦ καταπετάσματος.

Εὐχαριστοῦμέν σοι, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὅτι ἔδωκας ἡμῖν παρρησίαν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν ἁγίων σου, ἣν ἀνεκαίνισας ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν διὰ τοῦ καταπετάσματος τῆς σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ σου· καταξιοθέντες οὖν εἰσελθεῖν εἰς τόπον σκηνώματος δόξης σου, ἔσω τε γενέσθαι τοῦ καταπετάσματος, καὶ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων κατοπευῖσαι, προσκίπτομεν τῇ σῇ ἀγαθότητι· Δέσποτα, ἐλέησαι ἡμας· ἐπειδὴ ἔμφοβοι καὶ ἔντρομοὶ ἐσμεν, μέλλοντες παρεστάναι τῷ ἁγίῳ σου θυσιαστηρίῳ καὶ προσφέρειν τὴν φοβερὰν ταύτην καὶ ἀναίμακτον θυσίαν ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἀμαρτημάτων καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων· ἐξαπόστειλον ὁ Θεὸς τὴν χάριν σου τὴν ἀγαθὴν, καὶ ἁγιάσον ἡμῶν τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ πνεύματα· καὶ ἀλλοιώσον ἡμῶν τὰ φρονήματα πρὸς εὐσέβειαν, ἵνα ἐν καθαρῷ συνειδότητι προσφέρωμέν σοι ἔλεον εἰρήνης, θυσίαν αἰνέσεως.

Ἐκφώνησις.

Ἐλέει καὶ φιλανθρωπία τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ,
 μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἶ σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ
 ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεύς. Εἰρήνη πᾶσιν.

Ὁ διάκονος.

Στῶμεν εὐλαβῶς, στῶμεν μετὰ φόβου Θεοῦ καὶ
 κατανύξεως· πρόσχωμεν τῇ ἀγίᾳ ἀναφορᾷ, εἰρήνην τῷ
 Θεῷ προσφέρειν.

Ὁ λαός. Ἐλεον εἰρήνης, θυσίαν αἰδέσεως.

Ὁ ἱερεύς.

Καὶ τὰ περικείμενα τῇ ἱερᾷ ταύτῃ τελετῇ συμβο-
 λικῶς ἀμφιάσματα τῶν αἰνιγμάτων ἀνακαλύψας, τη-
 λαυγῶς ἡμῖν ἀνάδειξον· καὶ τὰς νοερὰς ἡμῶν ὄψεις
 τοῦ ἀπεριλήπτου φωτὸς πλήρωσον, καὶ καθάρας τὴν
 πτωχείαν ἡμῶν ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύ-
 ματος, ἀξίαν ἀπέργασαι τῆς φοβερᾶς ταύτης καὶ φρικ-
 τῆς παραστάσεως· ὅτι ὑπερευσπλαγχνος καὶ ἐλεήμων
 Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σοὶ τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐχαριστίαν
 ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύ-
 ματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Εἶτα ἔκφωνεῖ.

Ἡ ἀγάπη τοῦ Κυρίου καὶ Πατρὸς, ἡ χάρις τοῦ Κυ-
 ρίου καὶ Υἱοῦ, καὶ ἡ κοινωνία καὶ ἡ δωρεὰ τοῦ ἀγίου
 Πνεύματος εἶη μετὰ πάντων ἡμῶν.

Ὁ λαός.

Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματός σου.

Ὁ ἱερεύς.

Ἄνω σχῶμεν τὸν νοῦν καὶ τὰς καρδίας.

Ὁ Λαός.

Ἄξιον καὶ δίκαιον.

Εἶτα ἐπεύχεται ὁ ἱερεύς.

Ὡς ἀληθῶς ἄξιόν ἐστι καὶ δίκαιον, πρέπον τε καὶ ὀφειλόμενον, σὲ αἰνεῖν, σὲ ὑμνεῖν, σὲ εὐλογεῖν, σὲ προσκυνεῖν, σὲ δοξολογεῖν, σοὶ εὐχαριστεῖν τῷ πάσης κτίσεως ὀρατῆς τε καὶ ἀοράτου δημιουργῷ, τῷ θησαυρῷ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, τῇ πηγῇ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀθανασίας, τῷ πάντων Θεῷ καὶ Δεσπότη· ὃν ὑμνοῦσιν οἱ οὐρανοὶ τῶν οὐρανῶν, καὶ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν· ἥλιός τε καὶ σελήνη, καὶ πᾶς ὁ τῶν ἄστρον χορός· γῆ, θάλασσα, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς· Ἱερουσαλήμ ἡ ἐπουράνιος πανήγυρις, ἐκκλησία πρωτοτόκων ἀπογεγραμμένων ἐν τοῖς οὐρανοῖς· πνεύματα δικαίων καὶ προφητῶν· ψυχὰι μαρτύρων καὶ ἀποστόλων· ἄγγελοι, ἀρχάγγελοι, θρόνοι, κυριότητες, ἀρχαί τε καὶ ἐξουσίαι καὶ δυνάμεις φοβεραί, καὶ τὰ χέρουβιμ πολυόμματα καὶ τὰ ἑξαπτέρυγα σεραφίμ, ἃ ταῖς μὲν δυσὶ πτέρυξι κατακαλύπτει τὰ πρόσωπα ἑαυτῶν, ταῖς δὲ δυσὶ τοὺς πόδας, καὶ ταῖς δυσὶν ἰπτάμενα, κέκραγεν ἕτερον πρὸς ἕτερον ἀκαταπαύστοις στόμασιν, ἀσιγήτοις δοξολογίαις·

Ἐκφώνησις.

Τὸν ἐπινίκιον ὕμνον τῆς μεγαλοπρεποῦς σου δόξης λαμπρᾶ τῇ φωνῇ ἄδοντα, βοῶντα, δοξολογοῦντα, κεκραγότα, καὶ λέγοντα·

Ὁ Λαός.

Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριε σαβαὼθ, πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης σου. Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου· ὡσανιὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.

Ὁ ἱερεὺς σφραγίζων τὰ δῶρα λέγει.

Ἅγιος εἶ, βασιλεὺ τῶν αἰώνων, καὶ πάσης ἀγιωσύνης Κύριος καὶ δωτήρ· ἅγιος καὶ ὁ μονογενὴς σου Υἱός, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα ἐποίησας· ἅγιον δὲ καὶ τὸ Πνεῦμα σου τὸ ἅγιον, τὸ ἐρευνῶν τὰ πάντα, καὶ τὰ βάθη σου τοῦ Θεοῦ· ἅγιος εἶ, παντοκράτορ, παντοδύναμη, ἀγαθὲ, φοβερὲ, εὐσπλαγχνε, ὁ συμπαθὴς μάλιστα περὶ τὸ πλάσμα τὸ σόν· ὁ ποιήσας ἀπὸ γῆς ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα σὴν καὶ ὁμοίωσιν· ὁ χαρισάμενος αὐτῷ τὴν τοῦ παραδείσου ἀπόλαυσιν· παραβάντα δὲ τὴν ἐντολήν σου, καὶ ἐκπεσόντα, τοῦτον οὐ παρείδες, οὐδὲ ἐγκατέλιπες, ἀγαθὲ, ἀλλ' ἐπαίδευσας αὐτὸν ὡς εὐσπλαγχνος πατήρ, ἐκάλεσας αὐτὸν διὰ νόμου, ἐπαιδαγώγησας αὐτὸν διὰ τῶν προφητῶν· ὕστερον δὲ αὐτὸν τὸν μονογενῆ σου Υἱὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐξαπέστειλας εἰς τὸν κόσμον, ἵνα ἐλθὼν, τὴν σὴν ἀνανεώσῃ καὶ ἀνεγείρῃ εἰκόνα· ὃς κατελθὼν ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθείς ἐκ Πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου καὶ θεοτόκου, συναναστραφεῖς τε τοῖς ἀνθρώποις, πάντα ὠκονόμησε πρὸς σωτηρίαν τοῦ γένους ἡμῶν· μέλλων δὲ τὸν ἐκούσιον καὶ ζωοποιὸν διὰ σταυροῦ θάνατον ὁ ἀναμάρτητος ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν καταδέχεσθαι, ἐν τῇ νυκτὶ ἧ παρεδίδοτο, μᾶλλον δὲ ἑαυτὸν παρεδίδου, ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας,

Εἶτα ὁ ἱερεὺς τῇ χειρὶ τὸν ἄρτον
κατασχὼν λέγει.

λαβὼν τὸν ἄρτον ἐπὶ τῶν ἀγίων καὶ ἀχράντων καὶ ἀμώμων καὶ ἀθανάτων αὐτοῦ χειρῶν, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἀναδείξας σοὶ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, εὐχαριστήσας, ἀγιάσας, κλάσας, ἔδωκεν ἡμῖν τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις, εἰπὼν,

Λέγουσιν οἱ διάκονοι.

Εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Εἶτα ἐκφωνεῖ.

Λάβετε, φάγετε· τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον καὶ διδόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Εἶτα λαμβάνει τὸ ποτήριον, καὶ λέγει.

Ὡσαύτως μετὰ τὸ δειπνήσαι, λαβὼν τὸ ποτήριον, καὶ κεράσας ἐξ οἴνου καὶ ὕδατος, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἀναδείξας σοὶ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, εὐχαριστήσας, ἀγιασας, εὐλογήσας, πλήσας Πνεύματος ἁγίου, ἔδωκεν ἡμῖν τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς εἰπὼν, Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτό μου ἐστὶ τὸ αἷμα, τὸ τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ πολλῶν ἐκχεόμενον, καὶ διαδιδόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεύς.

Τοῦτο ποεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν· ὅσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον, καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καταγγέλλετε, καὶ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ ὁμολογεῖτε, ἄχρις οὗ ἔλθῃ.

Λέγουσιν οἱ διάκονοι.

Πιστεύομεν καὶ ὁμολογοῦμεν.

Ὁ λαός.

Τὸν θάνατόν σου, Κύριε, καταγγέλλομεν, καὶ τὴν ἀνάστασίν σου ὁμολογοῦμεν.

Ὁ ἱερεύς.

Μεμνημένοι οὖν καὶ ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ τῶν ζωοποιῶν αὐτοῦ παθημάτων, τοῦ σωτηρίου σταυροῦ, καὶ τοῦ θανάτου καὶ τῆς τριημέρου ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως,

καὶ τῆς εἰς οὐρανοὺς ἀνόδου, καὶ τῆς ἐκ δεξιῶν σου τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καθέδρας· καὶ τῆς δευτέρας ἐνδόξου καὶ φοβερᾶς αὐτοῦ παρουσίας, ὅταν ἔλθῃ μετὰ δόξης κρίναι ζῶντας καὶ νεκροὺς, ὅταν μέλλῃ ἀποδιδόναι ἐκάστω κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, προσφέρομέν σοι, Δέσποτα, τὴν φοβερὰν ταύτην καὶ ἀναίμακτον θυσίαν, δεόμενοι ἵνα μὴ κατὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν ποιήσης μεθ' ἡμῶν, μηδὲ κατὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν ἀνταποδώσης ἡμῖν· ἀλλὰ κατὰ τὴν σὴν ἐπιείκειαν καὶ ἄφατόν σου φιλανθρωπίαν, ὑπερβὰς καὶ ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον τῶν σῶν ἰκετῶν, χάριση ἡμῖν τὰ ἐπουράνια καὶ αἰώνιά σου δωρήματα, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασας, ὁ Θεὸς, τοῖς ἀγαπῶσί σε· καὶ μὴ δι' ἐμέ, καὶ διὰ τὰς ἐμὰς ἀμαρτίας ἀβηθήσης τὸν λαόν, φιλάνθρωπε Κύριε.

Εἶτα λέγει ἐκ τρίτου.

Ὁ γὰρ λαός σου καὶ ἡ ἐκκλησία σου ἰκετεύουσί σε.

Ὁ λαός.

Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε ὁ Θεὸς, ὁ πατὴρ ὁ παντοκράτωρ.

Πάλιν λέγει ὁ ἱερεὺς.

Ἐλέησον ἡμᾶς, ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ.

Ἐλέησον ἡμᾶς, ὁ Θεὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν.

Ἐλέησον ἡμᾶς, ὁ Θεὸς, κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου, καὶ ἔξαπόστειλον ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα ταῦτα τὸ Πνεῦμά σου τὸ πανάγιον,

Εἶτα κλίνας τὸν αὐχένα λέγει.

τὸ κύριον καὶ ζωοποιόν, τὸ σύνθρονον σοὶ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, καὶ τῷ μονογενεῖ σου Υἱῷ, τὸ συμβασιλεῦον· τὸ ὁμοουσίον τε καὶ συναἰδιον· τὸ λαλήσαν ἐν νόμῳ καὶ προφήταις καὶ τῇ καινῇ σου διαθήκῃ· τὸ καταβάν

ἐν εἶδει περιστερᾶς ἐπὶ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ καὶ μείναν ἐπ' αὐτόν· τὸ καταβάν ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους σου ἐν εἶδει πυρίνων γλωσσῶν⁷ ἐν τῷ ὑπερώῳ τῆς ἀγίας καὶ ἐνδόξου Σιών, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς πεντηκοστῆς· αὐτὸ τὸ Πνεῦμά σου τὸ πανάγιον κατάπεμψον, Δέσποτα, ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα ἅγια δῶρα ταῦτα,

Καὶ ἀνισταμενος ἐκφωνεῖ.

ἵνα ἐπιφοιτήσῃς τῇ ἀγίᾳ καὶ ἀγαθῇ καὶ ἐνδόξῳ αὐτοῦ παρουσίᾳ, ἀγιάσῃ καὶ ποιήσῃ τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον σῶμα ἅγιον τοῦ Χριστοῦ σου.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεὺς.

Καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο, αἷμα τίμιον τοῦ Χριστοῦ σου.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεὺς καθ' ἑαυτὸν, ἰστάμενος.

Ἵνα γένηται πᾶσι τοῖς ἐξ αὐτῶν μεταλαμβάνουσιν εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον, εἰς ἀγιασμόν ψυχῶν καὶ σωμάτων, εἰς καρποφορίαν ἔργων ἀγαθῶν, εἰς στηριγμὸν τῆς ἀγίας σου καθολικῆς ἐκκλησίας, ἣν ἐθεμελίωσας ἐπὶ τὴν πέτραν τῆς πίστεως, ἵνα πύλαι ἄδου μὴ κατισχύσωσιν αὐτῆς, ῥυόμενος αὐτὴν ἀπὸ πάσης αἰρέσεως καὶ σκανδάλων, καὶ ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν, διαφυλάττων αὐτὴν μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

Καὶ ἐπικλιθεὶς λέγει.

Προσφέρομεν σοι, Δέσποτα, καὶ ὑπὲρ τῶν ἁγίων⁸ σου τόπων, οὓς ἐδόξασας τῇ θεοφανείᾳ τοῦ Χριστοῦ σου, καὶ τῇ ἐπιφοιτήσῃ τοῦ παναγίου σου Πνεύματος· προηγουμένως, ὑπὲρ τῆς ἐνδόξου Σιών τῆς μητρὸς⁹ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν· καὶ ὑπὲρ τῆς κατὰ πάσαν τὴν οἰκουμένην

ἀγίας σου καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, πλουσίας καὶ νῦν τὰς δωρεὰς τοῦ παναγίου σου Πνεύματος, ἐπιχορήγησον αὐτῇ, Δέσποτα.

Μνήσθητι, Κύριε, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἀγίων πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν καὶ ἐπισκόπων τῶν ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένη ὀρθοδόξως ὀρθοτομούντων τὸν λόγον τῆς σῆς ἀληθείας.

Μνήσθητι, Κύριε, καὶ πάσης πόλεως καὶ χώρας, καὶ τῶν ὀρθοδόξως πίστει οἰκούντων ἐν αὐταῖς, εἰρήνης καὶ ἀσφαλείας αὐτῶν.

Μνήσθητι, Κύριε, πλεόντων, ὁδοιπορούντων, ξενιτευόντων Χριστιανῶν, τῶν ἐν δεσμοῖς, τῶν ἐν φυλακαῖς, τῶν ἐν αἰχμαλωσίαις καὶ ἐξορίαις, τῶν ἐν μετάλλοις καὶ βασάνοις, καὶ πικραῖς δουλείαις ὄντων πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν.

Μνήσθητι, Κύριε, τῶν νοσοῦντων καὶ καμνόντων, καὶ τῶν ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων ἐνοχλουμένων, τῆς παρὰ σοῦ τοῦ Θεοῦ ταχείας ἰάσεως αὐτῶν καὶ σωτηρίας.

Μνήσθητι, Κύριε, πάσης ψυχῆς Χριστιανῆς θλιβομένης καὶ καταπονουμένης, ἐλέους καὶ βοηθείας σου τοῦ Θεοῦ ἐπιδεομένης, καὶ ἐπιστροφῆς τῶν πεπλανημένων.

Μνήσθητι, Κύριε, τῶν κοπιόντων καὶ διακονούντων ἡμῖν πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν διὰ τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον.

Μνήσθητι, Κύριε, πάντων εἰς ἀγαθὸν πάντας ἐλέησον, Δέσποτα, πᾶσιν ἡμῖν διαλλάγηθι· εἰρήνευσον τὰ πλήθη τοῦ λαοῦ σου· διασκέδασον τὰ σκάνδαλα· κατάργησον τοὺς πολέμους· παῦσον τὰς τῶν αἱρέσεων ἐπαναστάσεις· τὴν σὴν εἰρήνην καὶ τὴν σὴν ἀγάπην χάρισαι ἡμῖν, ὁ Θεὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν, ἡ ἐλπίς πάντων τῶν περὰ τῶν τῆς γῆς.

Μνήσθητι, Κύριε, εὐκρασίας ἀέρων, ὄμβρων εἰρη-

νικῶν, δρόσων ἀγαθῶν, καρπῶν εὐφορίας, καὶ τοῦ στεφάνου τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητός σου· οἱ γὰρ ὀφθαλμοὶ πάντων εἰς σὲ ἐλπίζουσι, καὶ σὺ δίδως τὴν τροφήν αὐτῶν ἐν εὐκαιρίᾳ· ἀνοίγεις σὺ τὴν χειρὰ σου, καὶ ἐμπιπλᾷς πᾶν ζῶον εὐδοκίας.

Μνήσθητι, Κύριε, τῶν καρποφορούντων καὶ καλλιεργούντων ἐν ταῖς ἀγίαις σου ἐκκλησίας· καὶ μεμνημένων τῶν πενήτων, χηρῶν, ὀρφανῶν, ξένων, καὶ ἐπιδεδομένων· καὶ πάντων τῶν ἐντειλαμένων ἡμῖν τοῦ μνημονεύειν αὐτῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς.

Ἔτι μνησθῆναι καταξίωσον, Κύριε, καὶ τῶν τὰς προσφορὰς ταύτας προσενεγκάντων ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ἐπὶ τὸ ἅγιόν σου θυσιαστήριον, καὶ ὑπὲρ ὧν ἕκαστος προσήνεγκεν, ἧ κατὰ διάνοιαν ἔχει, καὶ τῶν ἀρτίως σοι ἀνεγνωσμένων.

Μνήσθητι, Κύριε, κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σου καὶ τῶν οἰκτιρμῶν σου, καὶ ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ καὶ ἀχρείου δούλου σου, καὶ τῶν τὸ ἅγιόν σου θυσιαστήριον κυκλούντων διακόνων· καὶ χάρισαι αὐτοῖς βίον ἀμεμπτον, ἄσπιλον αὐτῶν τὴν διακονίαν φύλαξον, καὶ βαθμοὺς ἀγαθοῦ περιποιήσαι, ἵνα εὐρωμεν ἔλεον καὶ χάριν μετὰ πάντων τῶν ἀγίων τῶν ἀπ' αἰῶνός σοι εὐαρεστησάντων κατὰ γενεὰν καὶ γενεὰν, προπατόρων, πατέρων, πατριαρχῶν, προφητῶν, ἀποστόλων, μαρτύρων, ὁμολογητῶν, διδασκάλων, ὁσίων, καὶ παντὸς πνεύματος δικαίου ἐν πίστει τοῦ Χριστοῦ σου τετελειωμένου.

Χαῖρε, κεχαριτωμένη Μαρία, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί, καὶ εὐλογήμενος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου, ὅτι Σωτῆρα ἔτεκες τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Εἶτα ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς.

Ἐξαιρέτως τῆς παναγίας, ἀχράντου, ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου δεσποίνης ἡμῶν, θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας.

Οἱ ψάλλται.

Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς μακαρίζειν σε τὴν θεοτόκον, τὴν ἀειμακάριστον, καὶ παναμώμητον, καὶ μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τὴν τιμιωτέραν τῶν χειρουβιμ, καὶ ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν σεραφίμ· τὴν ἀδιαφθόρως Θεὸν Λόγον τεκοῦσαν, τὴν ὄντως θεοτόκον σὲ μεγαλύνομεν.

Καὶ πάλιν ψάλλουσιν.

Ἐπὶ σοὶ χαίρει, κεχαριτωμένη, πᾶσα ἡ κτίσις, ἀγγέλων τὸ σύστημα, καὶ ἀνθρώπων τὸ γένος, ἡγιασμένε ναὲ καὶ παράδεισε λογικέ, παρθενικὸν καύχημα, ἐξ ἧς Θεὸς ἐσαρκώθη, καὶ παιδίον· γέγονεν ὁ πρὸ αἰῶνων ὑπάρχων Θεὸς ἡμῶν· τὴν γὰρ σὴν μήτραν θρόνον ἐποίησε, καὶ τὴν σὴν γαστέρα πλατυτέραν οὐρανῶν ἀπειργάσατο. Ἐπὶ σοὶ χαίρει κεχαριτωμένη πᾶσα ἡ κτίσις· δόξα σοι.

Οἱ διάκονοι.

Μνήσθητι, Κύριε ὁ Θεὸς, ἡμῶν.

Ὁ ἱερεὺς ἐπικλινόμενος λέγει.

Μνήσθητι, Κύριε ὁ Θεὸς, τῶν πνευμάτων καὶ πάσης σαρκὸς, ὧν ἐμνήσθημεν, καὶ ὧν οὐκ ἐμνήσθημεν, ὀρθοδόξων, ἀπὸ Ἄβελ τοῦ δικαίου μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας· αὐτὸς ἐκεῖ αὐτοὺς ἀνάπαυσον, ἐν χώρα ζώντων, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου, ἐν τῇ τρυφῇ τοῦ παραδείσου, ἐν τοῖς κόλποις Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, τῶν ἀγίων πατέρων ἡμῶν· ὅθεν ἀπέδρα ὀδύνη, λύπη, καὶ στεναγμός· ἔνθα ἐπισκοπεῖ τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου, καὶ καταλάμπει διὰ παντός· ἡμῶν δὲ τὰ τέλη τῆς ζωῆς Χριστιανὰ καὶ εὐάρεστα καὶ ἀναμάρτητα, ἐν εἰρήνῃ κατεύθυνον, Κύριε, Κύριε, ἐπισυνάγων ἡμᾶς ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν ἐκλεκτῶν σου, ὅτε θέλεις καὶ ὡς θέλεις· μόνον χωρὶς αἰσχύνης καὶ παραπτωμάτων, διὰ τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, Κυρίου δὲ καὶ Θεοῦ, καὶ Σωτῆρος

ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· αὐτὸς γὰρ ἔστιν ὁ μόνος ἀναμάρτητος φανεῖς ἐπὶ τῆς γῆς.

Ὁ διάκονος.

Καὶ ὑπὲρ εἰρήνης καὶ εὐσταθείας παντὸς κόσμου καὶ τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν, καὶ ὑπὲρ ὧν ἕκαστος προσήνεγκεν, ἢ κατὰ διάνοιαν ἔχει, καὶ τοῦ περιστώτους λαοῦ, καὶ πάντων καὶ πασῶν.

Ὁ λαός.

Καὶ πάντων καὶ πασῶν.

Ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ.

Δι' ὧν καὶ ἡμῖν καὶ αὐτοῖς ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος,

Ὁ λαός.

Ἄνες, ἄφες, συγχώρησον, ὁ Θεὸς, τὰ παραπτώματα ἡμῶν, τὰ ἐκούσια, τὰ ἀκούσια· τὰ ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ· τὰ ἐν γνώσει καὶ ἀγνοίᾳ· τὰ ἐν νυκτὶ καὶ ἐν ἡμέρᾳ· τὰ κατὰ νοῦν καὶ διάνοιαν· τὰ πάντα ἡμῖν συγχώρησον, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος.

Ὁ ἱερεὺς.

Χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἶ καὶ δεδοξασμένος, σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσιν.

Ὁ λαός. Καὶ τῷ πνεύματί σου.

Ὁ διάκονος.

Ἐτι καὶ διὰ παντὸς ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπὲρ τῶν προσκομισθέντων καὶ ἁγιασθέντων τιμίων,

ἐπουράνιων, ἀρρήτων, ἀχράντων, ἐνδόξων, φοβερῶν, φρικτῶν, θείων δώρων Κυρίῳ τῷ Θεῷ δεηθῶμεν.

Ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν προσδεξάμενος αὐτὰ εἰς τὸ ἅγιον καὶ ὑπερουράνιον, νοερὸν, καὶ πνευματικὸν αὐτοῦ θυσιαστήριον εἰς ὁσμὴν εὐωδίας πνευματικῆς, ἀντικαταπέμψῃ ἡμῖν τὴν θείαν χάριν καὶ τὴν δωρεὰν τοῦ παναγίου Πνεύματος, δεηθῶμεν.

Τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως, καὶ τὴν κοινωνίαν τοῦ παναγίου αὐτοῦ καὶ προσκνητοῦ Πνεύματος αἰτησάμενοι, ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεὺς ἐπεύχεται.

Ὁ Θεός, καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ μεγαλῶνυμος Κύριος, ἡ μακαρία φύσις, ἡ ἄφθονος ἀγαθότης, ὁ πάντων Θεὸς καὶ Δεσπότης, ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν χερουβίμ, καὶ δοξαζόμενος ὑπὸ τῶν σεραφίμ, ᾧ παρεστήκασι χίλια χιλιάδες καὶ μύρια μυριάδες ἁγίων ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων στρατιαί, τὰ μὲν προσενεχθέντα σοι δῶρα, δόματα, καρπώματα, εἰς ὁσμὴν εὐωδίας πνευματικῆς προσεδέξω, καὶ ἀγιάσαι καὶ τελειῶσαι κατηξίωσας, ἀγαθὲ, τῇ χάριτι τοῦ Χριστοῦ σου, καὶ τῇ ἐπιφοιτήσῃ τοῦ παναγίου σου Πνεύματος ἁγιάσον, Δέσποτα, καὶ τὰς ἡμετέρας ψυχὰς καὶ σώματα καὶ τὰ πνεύματα, καὶ ψηλάφησον τὰς διανοίας, καὶ ἀνάκρινον τὰς συνειδήσεις, καὶ ἔκβαλον ἀφ' ἡμῶν πᾶσαν ἐννοίαν πονηρὰν, πάντα λογισμὸν ἀσελγῆ, πᾶσαν ἐπιθυμίαν αἰσχροῦ, πάντα λογισμὸν ἀπρεπῆ, πάντα φθόνον καὶ τύφον καὶ ὑπόκρισιν· πᾶν ψεῦδος, πάντα δόλον, πάντα περισπασμὸν βιωτικόν, πᾶσαν πλεονεξίαν, πᾶσαν κενοδοξίαν, πᾶσαν ῥαθυμίαν, πᾶσαν κακίαν, πάντα θυμὸν, πᾶσαν ὀργὴν, πᾶσαν μνησικακίαν,

πάσαν βλασφημίαν, πᾶσαν κίνησιν σαρκός τε καὶ πνεύματος ἀπηλλοτριωμένην τοῦ θελήματος τῆς ἀγιότητός σου.

Ἐκφώνησις.

Καὶ καταξίωσον ἡμᾶς, Δέσποτα φιλάνθρωπε, μετὰ παρρησίας, ἀκατακρίτως, ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ, ψυχῇ συντετριμμένη, ἀνεπαισχύντῳ προσώπῳ, ἡγιασμένοις χεῖλεσι, τολμᾶν ἐπικαλεῖσθαί σε τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἅγιον Θεὸν Πατέρα, καὶ λέγειν.

Ὁ λαός.

. Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· καὶ τὰ ἕξ ἧς.

Ὁ ἱερεὺς ἐπικλινόμενος λέγει.

Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, Κύριε, Κύριε τῶν δυνάμεων, ὁ εἶδως τὴν ἀσθένειαν ἡμῶν, ἀλλὰ ρύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ, καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ, πάσης ἐπηρείας καὶ μεθοδείας αὐτοῦ, διὰ τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον, τὸ ἐπικληθὲν ἐπὶ τὴν ἡμετέραν ταπεινῶσιν.

Ἐκφώνησις.

Ὅτι σου ἐστὶν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ δόξα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ αἰεί.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσιν.

Ὁ λαός. Καὶ τῷ πνεύματί σου.

Ὁ διάκονος.

Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν.

Ὁ ἱερεὺς.

Ὁ Θεὸς ὁ μέγας καὶ θαυμαστός, ἔπιδε ἐπὶ τοὺς δούλους σου, ὅτι σοὶ τοὺς ἀνχένας ἐκλίναμεν· ἔκτεινον τὴν

χείρά σου τὴν κραταιὰν καὶ πλήρη εὐλογιῶν, καὶ εὐλόγησον τὸν λαόν σου· διαφύλαξον τὴν κληρονομίαν σου, ἵνα αἰεὶ καὶ διὰ παντὸς δοξάζωμεν σὲ τὸν μόνον ζῶντα καὶ ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν, τὴν ἀγίαν καὶ ὁμοούσιον Τριάδα, Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ἐκφώνησις.

Σοὶ γὰρ πρέπει καὶ ἐποφείλεται ἡ παρὰ πάντων ἡμῶν δοξολογία, τιμὴ, καὶ προσκύνησις καὶ εὐχαριστία, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ αἰεὶ.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ διάκονος. Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν.

Ὁ λαός. Σοὶ, Κύριε.

Ὁ ἱερεὺς ἐπεύχεται λέγων οὕτω.

Σοὶ ἐκλίναμεν οἱ δούλοί σου, Κύριε, τοὺς ἡμετέρους ἀνχένας ἐνώπιον τοῦ ἁγίου σου θυσιαστηρίου, ἀπεκδεχόμενοι τὰ παρὰ σοῦ πλοῦσια ἐλέη· πλουσίαν τὴν χάριν σου καὶ τὴν εὐλογίαν σου ἐξαπόστειλον ἡμῖν, Δέσποτα, καὶ ἀγίασον τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ πνεύματα, ἵνα ἄξιοι γενώμεθα κοινωνοὶ καὶ μέτοχοι γενέσθαι τῶν ἁγίων σου μυστηρίων, εἰς ἄφεςιν ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Ἐκφώνησις.

Σὺ γὰρ προσκυνητὸς καὶ δεδοξασμένος ὑπάρχεις, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ὁ μονογενὴς σου Υἱὸς, καὶ τὸ Πνεῦμά σου τὸ πανάγιον, νῦν καὶ αἰεὶ.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ.

Καὶ ἔσται ἡ χάρις καὶ τὰ ἐλέη τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ἀκτίστου καὶ προσκυνητῆς Τριάδος μετὰ πάντων ἡμῶν.

Ὁ λαός.

Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματός σου.

Ὁ διάκονος.

Μετὰ φόβου Θεοῦ πρόσχωμεν.

Ὁ ἱερεὺς ὑψῶν τὸ δῶρον λέγει καθ' ἑαυτόν.

Ἄγιε ὁ ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος Κύριε, ἀγίασον ἡμᾶς τῷ λόγῳ τῆς σῆς χάριτος καὶ τῇ ἐπιφοιτήσῃ τοῦ παναγίου σου Πνεύματος· σὺ γὰρ εἶπας, Δέσποτα, Ἄγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιός εἰμι. Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἀκατάληπτε Θεοῦ Λόγε, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ὁμοούσιε, συναΐδιε, καὶ ἀχώριστε, πρόσδεξαι τὸν ἀκήρατον ὕμνον ἐν ἁγίαις καὶ ἀναιμάκτοις σου θυσίαις, σὺν τοῖς Χερουβὶμ καὶ Σεραφὶμ, καὶ παρ' ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ βοῶντος καὶ λέγοντος,

Ἐκφώνησις.

Τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις.

Ὁ λαός.

Εἰς ἅγιος, εἰς Κύριος, Ἰησοῦς Χριστὸς, εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρὸς, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ διάκονος.

Ἦπερ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, καὶ ἰλασμοῦ τῶν ψυχῶν ἡμῶν, καὶ ὑπὲρ πάσης ψυχῆς θλιβομένης τε καὶ καταπονουμένης, ἐλέους καὶ βοηθείας Θεοῦ ἐπιδεομένης, καὶ ἐπιστροφῆς τῶν πεπλανημένων, ἰάσεως τῶν ἀσθενούντων, ἀναρρύσεως τῶν αἰχμαλώτων, ἀναπαύσεως τῶν προκεκοιμημένων πατέρων τε καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν, πάντες ἐκτενῶς εἶπωμεν, Κύριε ἐλέησον.

Ὁ λαός. Κύριε ἐλέησον,

Δωδεκάκις.

Εἶτα κλᾶ τὸν ἄρτον ὁ ἱερεὺς, καὶ κρατεῖ τῇ δεξιᾷ τὸ ἥμισυ, καὶ τῇ ἀριστερᾷ τὸ ἥμισυ, καὶ βάπτει τὸ τῆς δεξιᾶς ἐν τῷ κρατῆρι, λέγων.

Ἐνωσις τοῦ παναγίου σώματος καὶ τοῦ τιμίου αἵματος τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Καὶ σφραγίζει τὸ τῆς ἀριστερᾶς· εἶτα τούτῳ τῷ ἐσφραγισμένῳ, τὸ ἄλλο ἥμισυ καὶ εὐθέως ἄρχεται μελίζειν, καὶ πρὸ πάντων διδόναι εἰς ἕκαστον κρατῆρα ἀπλῆν λέγων.

Ἦνωται καὶ ἡγιάσται καὶ τετελειώται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος νῦν καὶ ἀεὶ.

Καὶ ὅταν σφραγίζῃ τὸν ἄρτον λέγει.

Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Υἱὸς τοῦ Πατρὸς, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, σφραγιασθεὶς ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας.

Καὶ ὅταν διδῶ μερίδα ἀπλῆν εἰς ἕκαστον κρατῆρα, λέγει.

Μερίς ἁγία Χριστοῦ, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας, Πατρὸς καὶ ἁγίου Πνεύματος, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Εἶτα ἄρχεται μελίζειν καὶ λέγειν.

Κύριος ποιμαίνει με, καὶ οὐδέν με ὑστερίσει, εἰς τόπον χλόης· καὶ τὰ ἐξῆς τοῦ ψαλμοῦ.

Εἶτα.

Εὐλογῆσω τὸν Κύριον ἐν παντὶ καιρῷ· καὶ τὰ ἐξῆς.

Εἶτα.

Ἐψώσω σε, ὁ Θεός μου ὁ βασιλεὺς. καὶ τὰ ἐξῆς.

Εἶτα.

Αἰνεῖτε τὸν Κύριον πάντα τὰ ἔθνη· καὶ τὰ ἑξῆς.

Ὁ διάκονος.

Κύριε εὐλόγησον.

Ὁ ἱερεὺς.

Ὁ Κύριος εὐλογήσει, καὶ ἀκατακρίτους ἡμᾶς διατηρήσει ἐπὶ τῇ μεταλήψει τῶν ἀχράντων αὐτοῦ δωρῶν, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Καὶ ὅταν πληρώσωσι, λέγει ὁ διάκονος.

Κύριε εὐλόγησον.

Ὁ ἱερεὺς λέγει.

Ὁ Κύριος εὐλογήσει, καὶ ἀξιώσει ἡμᾶς ἀγναῖς ταῖς τῶν δακτύλων λαβαῖς, λαβεῖν τὸν πύρινον ἄνθρακα, καὶ ἐπιθεῖναι τοῖς τῶν πιστῶν στόμασιν, εἰς καθαρισμόν καὶ ἀνακαινισμόν τῶν ψυχῶν αὐτῶν καὶ τῶν σωματίων, νῦν καὶ ἀεὶ.

Εἶτα.

Γεύσασθε, καὶ ἴδετε, ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος, ὁ μελιζόμενος καὶ μὴ μεριζόμενος, καὶ τοῖς πιστοῖς μεταδιδόμενος καὶ μὴ δαπανώμενος, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ ζωὴν τὴν αἰώνιον, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ὁ διάκονος.

Ἐν εἰρήνῃ Χριστοῦ ψάλλωμεν.

Οἱ ψάλται.

Γεύσασθε, καὶ ἴδετε, ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος.

Ὁ ἱερεὺς λέγει εὐχὴν πρὸ τῆς μεταλήψεως.

Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ οὐράνιος ἄρτος, ἡ ζωὴ τοῦ παντός, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ

οὐκ εἰμὶ ἄξιος μεταλαβεῖν τῶν ἀχράντων σου μυστηρίων, ἀλλ' ὡς εὐσπλαγχνος Θεὸς ἀξιώσόν με τῇ χάριτί σου ἀκατακρίτως μετασχεῖν τοῦ ἁγίου σώματος καὶ τοῦ τιμίου αἵματος εἰς ἄφεςιν ἁμαρτιῶν καὶ ζωὴν αἰώνιον.

[Καὶ μεταλαμβάνει]

Εἶτα μεταδίδωσι τῷ κλήρῳ ὅτε δὲ ἐπαίρουσιν οἱ διάκονοι τοὺς δίσκους καὶ τοὺς κρατήρας εἰς τὸ μεταδοῦναι τῷ λαῷ, λέγει ὁ διάκονος αἴρων τὸν πρῶτον δίσκον.

Κύριε εὐλόγησον.

Ἀποκρίνεται ὁ ἱερεὺς.

Δόξα τῷ Θεῷ ἁγιάσαντι καὶ ἁγιάζοντι πάντας ἡμᾶς.

Λέγει ὁ διάκονος.

Ἐψώθητι ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ὁ Θεὸς, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἢ δόξα σου, καὶ ἡ βασιλεία σου διαμένει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Καὶ ὅτε μέλλει ὁ διάκονος τιθέσθαι εἰς τὸ παρατράπεζον, λέγει ὁ ἱερεὺς.

Εὐλογητὸν τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ὁ διάκονος.

Μετὰ φόβου Θεοῦ, καὶ πίστεως, καὶ ἀγάπης προσέλθετε.

Ὁ λαός.

Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

Καὶ πάλιν ὅτε ἐπαίρει τὸν δίσκον ἀπὸ τοῦ παρατραπέζου, λέγει.

Κύριε εὐλόγησον.

[Ἡ μετάληψις.]

Ὁ ἱερεὺς.

Σώσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου, καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου.

Ὁ ἱερεὺς πάλιν.

Δόξα τῷ Θεῷ ἡμῶν, τῷ ἀγιάσαντι πάντας ἡμᾶς.

Καὶ ὅταν ἀποθῆται τὸ ποτήριον εἰς τὴν ἀγίαν τράπεζαν, λέγει ὁ ἱερεὺς.

Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λέγουσιν οἱ διάκονοι καὶ ὁ λαός.

Πλήρωσον τὸ στόμα ἡμῶν αἰνέσεώς σου, Κύριε, καὶ χαρᾶς ἐμπλησον τὰ χεῖλη ἡμῶν, ὅπως ἀνυμνήσωμεν τὴν δόξαν σου, ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν μεγαλοπρέπειάν σου.

Καὶ πάλιν.

Εὐχαριστοῦμέν σοι, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὅτι ἤξιωσας ἡμᾶς μετασχεῖν τοῦ σώματος καὶ αἱματός σου, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον. Ἀκατακρίτους ἡμᾶς φύλαξον, δεόμεθα, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος.

Εὐχὴ θυμιάματος εἰς τὴν ἐσχάτην εἴσοδον.

Εὐχαριστοῦμέν σοι τῷ Σωτῆρι τῶν ὅλων Θεῷ ἐπὶ πᾶσιν οἷς παρέσχου ἡμῖν ἀγαθοῖς, καὶ ἐπὶ τῇ μεταλήψει τῶν ἀγίων καὶ ἀχράντων σου μυστηρίων, καὶ προσφέρομέν σοι τὸ θυμίαμα τοῦτο, δεόμενοι, φύλαξον ἡμᾶς ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν πτερυγῶν σου, καὶ καταξιώσον ἡμᾶς μέχρι τῆς ἐσχάτης ἡμῶν ἀναπνοῆς μετέχειν τῶν ἁγιασμάτων σου, εἰς ἁγιασμόν ψυχῶν καὶ σωμάτων, εἰς βασιλείας οὐρανῶν κληρονομίαν· ὅτι σὺ εἶ ὁ ἁγιασμός ἡμῶν ὁ Θεός, καὶ σοὶ τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐχαριστίαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι.

Καὶ ἄρχεται ὁ διάκονος ἐν τῇ εἰσόδῳ.

Δόξα σοι, δόξα σοι, δόξα σοι, Χριστὲ βασιλεῦ, μονογενὲς Λόγε τοῦ Πατρὸς, ὅτι κατηξίωσας ἡμᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ ἀναξίους δούλους σου ἐν ἀπολαύσει γενέσθαι τῶν ἀχράντων σου μυστηρίων, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον· δόξα σοι.

Καὶ ὅταν ποιήσῃ τὴν εἴσοδον, ἄρχεται λέγειν ὁ διάκονος οὕτως.

Ἔτι καὶ ἔτι καὶ διὰ παντὸς ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ὅπως γένηται ἡμῖν ἡ μετάληψις τῶν ἁγιασμάτων αὐτοῦ εἰς ἀποτροπὴν παντὸς πονηροῦ πράγματος, εἰς ἐφόδιον ζωῆς αἰωνίου, εἰς κοινωνίαν καὶ δωρεὰν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, δεηθῶμεν.

Ὁ ἱερεὺς εὖχεται.

Τῆς παναγίας, ἀχράντου, ὑπερενδόξου, εὐλογημένης δεσποίνης ἡμῶν, θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ πάντων τῶν ἁγίων τῶν ἀπ' αἰῶνός σοι εὐαρεστησάντων μνημονεύσαντες, ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθῶμεθα.

Ὁ λαός. Σοὶ Κύριε.

Ὁ ἱερεὺς.

Ὁ Θεὸς, ὁ διὰ πολλὴν καὶ ἄφατον φιλανθρωπίαν συγκαταβάς τῇ ἀσθενείᾳ τῶν δούλων σου, καὶ κατηξίωσας ἡμᾶς μετασχεῖν ταύτης τῆς ἐπουρανίου τραπεζῆς, μὴ κατακρίνης ἡμᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐπὶ τῇ μεταλήψει τῶν ἀχράντων σου μυστηρίων, ἀλλὰ φύλαξον ἡμᾶς, ἀγαθέ, ἐν ἁγιασμῷ τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος, ἵνα ἅγιοι γενόμενοι, εὐρωμεν μέρος καὶ κληρονομίαν μετὰ πάντων τῶν ἁγίων τῶν ἀπ' αἰῶνός σοι εὐαρεστησάντων, ἐν τῷ φωτὶ τοῦ προσώπου σου, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, Κυρίου δὲ καὶ

Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ εὐλο-
γητὸς εἶ σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου
Πνεύματι· ὅτι ἠυλόγηται καὶ δεδόξασται τὸ πάντιμον
καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομά σου, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ
καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶ-
νας τῶν αἰώνων.

Ὁ λαός. Ἀμήν.

Ὁ ἱερεὺς. Εἰρήνη πᾶσιν.

Ὁ λαός. Καὶ τῷ πνεύματί σου.

Ὁ διάκονος.

Ἐν εἰρήνῃ Χριστοῦ ψάλλωμεν.

Καὶ πάλιν λέγει.

Ἐν εἰρήνῃ Χριστοῦ πορευθῶμεν.

Ὁ λαός.

Ἐν ὀνόματι Κυρίου. Κύριε εὐλόγησον.

Εὐχὴ ἀπολυτικὴ λεγομένη παρὰ τοῦ
διακόνου.

Ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν πορευόμενοι, σὲ ὑμνοῦμεν τὸν
Σωτῆρα τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ
ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας· σὲ
ὑμνοῦμεν τὸν Σωτῆρα τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Ὁ ἱερεὺς λέγει εὐχὴν ἀπὸ τοῦ θυσιασ-
τηρίου μέχρι τοῦ σκευοφυλακίου.

Ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν πορευόμενοι, καὶ πᾶσαν τὴν
ἐν τῷ ναῷ σου πληρώσαντες θεϊαν λειτουργίαν, καὶ
νῦν δεόμεθά σου, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, τελείας φιλαν-
θρωπίας ἀξίωσον ἡμᾶς· ὀρθοτόμησον τὴν ὁδὸν ἡμῶν·
ρίζωσον ἡμᾶς ἐν τῷ φόβῳ σου, καὶ τῆς ἐπουρανίου βα-
σιλείας ἀξίωσον, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν,
μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἶ, σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ
ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ὁ διάκονος.

*Ἐτι καὶ ἔτι καὶ διὰ παντὸς ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Εὐχὴ λεγομένη ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ
μετὰ τὴν ἀπόλυσιν.

*Ἐδωκας ἡμῖν, Δέσποτα, τὸν ἁγιασμὸν ἐν τῇ μετουσίᾳ τοῦ παναγίου σώματος καὶ τοῦ τιμίου αἵματος τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, Κυρίου δὲ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· δὸς ἡμῖν καὶ τὴν χάριν τοῦ Πνεύματός σου τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ φύλαξον ἡμᾶς ἀμώμους ἐν τῇ πίστει· ὁδήγησον ἡμᾶς εἰς τελείαν υἰοθεσίαν καὶ ἀπολύτρωσιν, καὶ εἰς τὰς μελλούσας αἰωνίους ἀπολαύσεις· σὺ γὰρ εἶ ὁ ἁγιασμὸς καὶ φωτισμὸς ἡμῶν ὁ Θεὸς, καὶ ὁ μονογενὴς σου Υἱὸς, καὶ τὸ Πνεῦμα σου πανάγιον, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ὁ διάκονος.

*Ἐν εἰρήνῃ Χριστοῦ διαφυλαχθῶμεν.

Ὁ ἱερεὺς.

Ἡυλόγηται ὁ Θεὸς ὁ εὐλογῶν, καὶ ἀγιάζων διὰ τῆς μεταλήψεως τῶν ἁγίων καὶ ζωοποιῶν καὶ ἀχράντων μυστηρίων, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εἶτα εὐχὴ τοῦ ἰλασμοῦ.

Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἀμνὲ καὶ ποιμὴν ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, ὁ τὸ δάνειον τοῖς δυσὶ χρεωφειλέταις χαρισάμενος, καὶ τῇ ἁμαρτωλῷ τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῆς δούς, ὁ τὴν ἴασιν τῷ παραλυτικῷ δωρησάμενος, σὺν τῇ ἀφέσει τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ, ἄνες, ἄφες, συγχώρησον ὁ Θεὸς τὰ πλημμελήματα ἡμῶν τὰ ἐκούσια, τὰ ἀκούσια, τὰ ἐν γνώσει, τὰ ἐν ἀγνοίᾳ, τὰ ἐν παραβάσει καὶ παρακοῇ

γενόμενα, ἃ οἶδε τὸ Πνεῦμά σου τὸ πανάγιον ὑπὲρ τοὺς δούλους σου· καὶ εἴ τι τῶν ἐντολῶν σου ἄνθρωποι σάρκα φοροῦντες καὶ τὸν κόσμον τοῦτον οἰκοῦντες, ἢ ἐκ τοῦ διαβόλου ἐπλανήθησαν, εἴτε ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, εἴτε ὑπὸ κατάραν ὑπέπεσαν, ἢ τῷ ἰδίῳ ἀναθέματι, παρακαλῶ καὶ δέομαι τὴν ἄφατόν σου φιλανθρωπίαν, τῷ μὲν λόγῳ λυθῆναι, συγχωρηθῆναι δὲ αὐτοῖς τῷ ὄρκῳ καὶ τῷ ἰδίῳ ἀναθέματι κατὰ τὴν σὴν ἀγαθότητα. Ναὶ, Δέσποτα Κύριε, εἰσάκουσον τῆς δεήσεώς μου ὑπὲρ τῶν δούλων σου, καὶ πάριδε ὡς ἀμνησίκκος τὰ ἐπταισμένα αὐτῶν ἅπαντα· συγχώρησον αὐτοῖς πᾶν πλημμέλημα ἐκούσιόν τε καὶ ἀκούσιον· ἀπάλλαξον αὐτοὺς τῆς αἰωνίου κολάσεως· σὺ γὰρ εἶ ὁ ἐντειλάμενος ἡμῖν λέγων, ὅτι Ὅσα ἂν δῆσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὅσα ἂν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, Θεὸς τοῦ ἐλεεῖν καὶ σώζειν καὶ ἀφιέναι ἁμαρτίας δυναμένος, καὶ πρέπει σοι ἡ δόξα σὺν τῷ ἀνάρχῳ Πατρὶ καὶ τῷ ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

NOTES.

(¹) The omission of the word *καὶ* would make the sentence run more easily.

(²) This Rubric is a decisive proof of the very great antiquity of this Liturgy. It is not certain what is the exact meaning of the word *διεξοδικώτατα*: whether, as some would have it, *continuously and consecutively*, or as others, *at very great length*.

(³) Some of the editions insert *ὁ Θεὸς* before *ὁ εἰδώς*.

(⁴) Here again we have the Great Entrance, as in the Liturgy of S. Mark, page 15, line 7.

(⁵) The Universal Collect: which, in the Liturgies of the Constantinopolitan family, is called the Ectene or Ectenes: whether from the *intense* or from the *prolonged* character of the supplications.

(⁶) The commencement of the Anaphora, as in S. Mark's Liturgy, page 17, line 15.

(⁷) Notice the far more graphic detail of the descent of the HOLY GHOST here than in the other Primitive Liturgies, as if it were indeed written by an eye-witness of the first Pentecost.

(⁸) In the Liturgy of the Church of Jerusalem, the Holy Places have, with singular propriety, special mention.

2

THE LITURGY

OF

SAINT CLEMENT,

Clemens Romanus.

OR

ACCORDING TO THE USE OF THE

Apostolical Constitutions.

EDITED BY THE

REV. J. M. NEALE, M.A.,

WARDEN OF SACKVILLE COLLEGE.

LONDON:

J. T. HAYES, LYALL PLACE, EATON SQUARE.

1858.

W. M. WATTS, CROWN COURT, TEMPLE BAR.

PREFACE.

It is needless to discuss the question as to the age of the Apostolical Constitutions; a question on which so much learning has been expended, and which can never be answered with certainty. We shall do well, with the generality of learned men, to assign them to the Third Century; but the Liturgy which they contain is probably of a far earlier date.

Some have considered it to be the production of a Judaizing set of Christians; an opinion for which I cannot see the least ground. I could more easily imagine that it was the Liturgy—in all its main points—given by S. Paul to the churches of his foundation: the whole language and tenour of thought so closely resembling that of the Apostle of the Gentiles, and one expression of his—“cleansing ourselves from all filthiness both of the flesh and spirit”—actually occurring seven times in its course.

At the same time it is not actually certain that the Clementine Liturgy was ever actually used anywhere; or that it was more than a kind of normal liturgy, drawn up by the compiler, whoever he were, of the Apostolical Constitutions.

Its Liturgical peculiarity, as every one is aware, is its

omission of the Lord's Prayer ; an omission which, according to the opinion, though mistaken, of some Canonists, would render the Liturgy itself invalid.

The text of the following pages does not entirely follow that of any preceding edition, though it but seldom departs from that of Cotelarius (Amsterdam : 1698).

It will be followed, with GOD's help, by the Liturgy of S. Chrysostom.

Sackville College :

Sep. 13, 1858.

LITURGY OF S. CLEMENT.

ΚΑΙ τῇ ἔωθεν ἐνθρονιζέσθω εἰς τὸν αὐτῷ διαφέροντα τόπον παρὰ τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων, πάντων αὐτὸν φιλησάντων τῷ ἐν κυρίῳ φιλήματι. Καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, τῶν τε ἐπιστολῶν ἡμῶν καὶ τῶν πράξεων καὶ τῶν εὐαγγελίων, ἀσπασάσθω ὁ χειροτονηθεὶς τὴν ἐκκλησίαν, λεγῶν·

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου Πνεύματος μετὰ πάντων ὑμῶν. Καὶ πάντες ἀποκρινέσθωσαν· Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματός σου.

Καὶ μετὰ τὴν πρόσρησιν προσλαλησάτω τῷ λάῳ λόγους παρακλήσεως· καὶ πληρώσαντος αὐτοῦ τὸν τῆς διδασκαλίας λόγον· Φημι ἐγὼ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Πέτρον· ἀναστάντων ἀπάντων, ὁ διάκονος ἐφ' ὑψηλοῦ τινος ἀνελθὼν κηρυττέτω· Μὴ τις τῶν ἀκρωμένων· μὴ τις τῶν ἀπίστων. Καὶ ἡσυχίας γενομένης λέγετω·

Εὐξασθε οἱ κατηχούμενοι· Καὶ πάντες οἱ πιστοὶ κατὰ διάνοιαν ὑπὲρ αὐτῶν προσευχέσθωσαν, λέγοντες· Κύριε ἐλέησον. Διακονεῖτω δὲ ὑπὲρ αὐτῶν λέγων· Ὑπὲρ τῶν κατηχουμένων πάντες τὸν Θεὸν παρακαλέσωμεν, ἵνα ὁ ἀγαθὸς, φιλόανθρωπος εὐμενῶς εἰσακούσῃ τῶν δεήσεων αὐτῶν καὶ τῶν παρακλήσεων, καὶ προσδεξάμενος αὐτῶν τὴν ἰκεσίαν ἀντιλάβηται αὐτῶν καὶ δῶ αὐτοῖς τὰ αἰτήματα τῶν καρδιῶν αὐτῶν πρὸς τὸ συμφέρον, ἀποκαλύψῃ αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ

Χριστοῦ αὐτοῦ, φωτίση αὐτοὺς καὶ συνετίση, παιδεύση αὐτοὺς τὴν θεογνωσίαν, διδάξη αὐτοὺς τὰ προστάγματα αὐτοῦ καὶ τὰ δικαιώματα, ἐγκαταφυτεύση ἐν αὐτοῖς τὸν ἄγνον αὐτοῦ καὶ σωτήριοιόν φόβον, διανοίξη τὰ ὦτα τῶν καρδιῶν αὐτῶν πρὸς τὸ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ καταγίνεσθαι ἡμέρας καὶ νυκτὸς, βεβαιώση δὲ αὐτοὺς ἐν τῇ εὐσεβείᾳ, ἐνώση καὶ ἐγκαταριθμήση αὐτοὺς τῷ ἀγίῳ αὐτοῦ ποιμνίῳ, καταξιώσας αὐτοὺς τοῦ λουτροῦ τῆς παλιγγενεσίας, τοῦ ἐνδύματος τῆς ἀφθαρσίας, τῆς ὄντως ζωῆς, ῥύσηται δὲ αὐτοὺς ἀπὸ πάσης ἀσεβείας, καὶ μὴ δῶ τόπον τῷ ἀλλοτρίῳ κατ' αὐτῶν, καθαρῶς δὲ αὐτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἐνοικήση τε ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήση διὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, εὐλογήση τὰς εἰσόδους αὐτῶν καὶ τὰς ἐξόδους, καὶ κατεθύνη αὐτοῖς τὰ προκείμενα εἰς τὸ συμφέρον. Ἔτι ἐκτενῶς ὑπὲρ αὐτῶν ἱκετεύσωμεν, ἵνα ἀφέσεως τυγχόντες τῶν πλημμελημάτων διὰ τῆς μυστήσεως, ἀξιωθῶσι τῶν ἁγίων μυστηρίων καὶ τῆς μετὰ τῶν ἁγίων διαμονῆς. Ἐγείρεσθε, οἱ κατηχούμενοι. Τὴν εἰρήνην τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ αἰτήσασθε, εἰρηνικὴν ἡμέραν καὶ ἀναμάρτητον καὶ πάντα τὸν χρόνον τῆς ζωῆς ὑμῶν, χριστιανὰ ὑμῶν τὰ τέλη, ἴλεων καὶ εὐμενῆ τὸν Θεὸν, ἄφρατον πλημμελημάτων, ἑαυτοὺς τῷ μόνῳ ἀγεννήτῳ Θεῷ διὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ παράθεσθε. κλίνετε καὶ εὐλογεῖσθε.

Ἐφ' ἐκάστῳ δὲ τούτων, ὃν ὁ διάκονος προσφωνεῖ, ὡς προείπομεν, λεγέτω ὁ λαός· Κύριε ἐλέησον καὶ πρὸ πάντων τὰ παιδιά. Κλινόντων δὲ αὐτῶν τὰς κεφαλὰς, εὐλογεῖτω αὐτοῖς ὁ χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος εὐλογίαν τοιάνδε· Ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ἀγέννητος καὶ ἀπρόσιτος, ὁ μόνος ἀληθινὸς Θεὸς, ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Χριστοῦ σου τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ σου, ὁ Θεὸς τοῦ Παρακλήτου, καὶ τῶν ὄλων κύριος· ὁ διὰ Χριστοῦ διδασκάλους τοὺς μαθητὰς ἐπιστήσας πρὸς μάθησιν τῆς εὐσεβείας· αὐτὸς

καὶ νῦν ἔπιθε ἐπὶ τοὺς δούλους σου, τοὺς κατηχου-
μένους τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ σου· καὶ δὸς αὐτοῖς
καρδίαν καινὴν, καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς
ἐγκάτοις αὐτῶν, πρὸς τὸ εἰδέναι καὶ ποιεῖν τὸ θέλημά
σου, ἐν καρδίᾳ πλήρει καὶ ψυχῇ θελούσῃ· καταξίωσον
αὐτοὺς τῆς ἁγίας μυστήσεως, καὶ ἔνωσον αὐτοὺς τῇ ἁγίᾳ
σου ἐκκλησίᾳ, καὶ μετόχους ποιήσον τῶν θείων μυστη-
ρίων, διὰ Χριστοῦ, τῆς ἐλπίδος ἡμῶν, τοῦ ὑπὲρ αὐτῶν
ἀποθανόντος· δι' οὗ σοι δόξα καὶ τὸ σέβας, ἐν ἁγίῳ
Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Καὶ μετὰ τοῦτο ὁ διάκονος λεγέτω, προέλθετε οἱ κατη-
χούμενοι ἐν εἰρήνῃ. Καὶ μετὰ τὸ ἐξελθεῖν αὐτοὺς, λεγέτω·
Εὐξασθε οἱ ἐνεργούμενοι ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων.
ἐκτενῶς πάντες ὑπὲρ αὐτῶν δεηθῶμεν, ὅπως ὁ φιλάν-
θρωπος Θεὸς διὰ Χριστοῦ ἐπιτιμήσῃ τοῖς ἀκαθάρτοις
καὶ πονηροῖς πνεύμασι, καὶ ῥύσῃται τοὺς αὐτοῦ ἰκέτας
ἀπὸ τῆς τοῦ ἀλλοτρίου καταδυναστείας· ὁ ἐπιτιμήσας
τῷ λεγεῶνι τῶν δαιμόνων καὶ τῷ ἀρχεκάκῳ διαβόλῳ,
ἐπιτιμήσῃ αὐτὸς καὶ νῦν τοῖς ἀποστάταις τῆς εὐσε-
βείας, καὶ ῥύσῃται τὰ ἑαυτοῦ πλάσματα ἀπὸ τῆς
ἐνεργείας αὐτοῦ, καὶ καθάρισῃ αὐτὰ, ἃ μετὰ πολλῆς
σοφίας ἐποίησεν. Ἔτι ἐκτενῶς ὑπὲρ αὐτῶν δεηθῶμεν,
σῶσον καὶ ἀνάστησον αὐτοὺς ὁ Θεὸς, ἐν τῇ δυνάμει
σου. Κλίνατε οἱ ἐνεργούμενοι καὶ εὐλογεῖσθε. Καὶ
ὁ ἐπίσκοπος ἐπευχέσθω, λέγων. Ὁ τὸν ἰσχυρὸν δεῖσας,
καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάσας· ὁ δούς ἡμῖν
ἐξουσίαν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων πατεῖν, καὶ ἐπὶ
πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ· ὁ τὸν ἀνθρωποκτόνον
ὄφιν δεσμώτην παραδοὺς ἡμῖν, ὡς στρουθίον παιδίῳ·
ὃν πάντα φρίττει καὶ τρέμει ἀπὸ προσώπου δυνά-
μεώς σου. ὁ ῥήξας αὐτὸν ὡς ἀστραπὴν ἐξ οὐρανοῦ
εἰς γῆν, οὐ τοπικῶ ῥήγγματι, ἀλλὰ ἀπὸ τιμῆς
εἰς ἀτιμίαν, δι' ἐκούσιον αὐτοῦ κακόνοιαν, οὐ τὸ
βλέμμα ξηραίνει ἀβύσσους, καὶ ἡ ἀπειλὴ τήκει ὄρη,

καὶ ἡ ἀλήθεια μένει εἰς τὸν αἰῶνα· ὃν αἰνεῖ τὰ νήπια, καὶ εὐλογεῖ τὰ θηλάζοντα· ὃν ὑμνοῦσι καὶ προσκυνούσιν ἄγγελοι· ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν· ὁ ἀπτόμενος τῶν ὀρέων, καὶ καπνίζονται· ὁ ἀπειλῶν θαλάσσην καὶ ξηραίνων αὐτὴν, καὶ πάντας τοὺς ποταμοὺς αὐτοὺς ἐξηρημῶν· οὗ νεφέλαι κοινορτὸς τῶν ποδῶν· ὁ περιπατῶν ἐπὶ θαλάσσης, ὡς ἐπ' ἐδάφους· μονογενὴς Θεὸς, μεγάλου Πατρὸς Υἱὸς, ἐπιτίμησον τοῖς πονηροῖς πνεύμασι, καὶ ρύσαι τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου ἐκ τῆς τοῦ ἀλλοτρίου πνεύματος ἐνεργείας· ὅτι σοι δόξα, τιμὴ καὶ σέβας, καὶ διὰ σοῦ τῷ σῶ Πατρὶ, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Καὶ ὁ διάκονος λεγέτω· προέλθετε οἱ ἐνεργούμενοι. Καὶ μετ' αὐτοὺς προσφωνεῖτω· εὐξασθε οἱ φωτιζόμενοι. Ἐκτενῶς οἱ πιστοὶ πάντες ὑπὲρ αὐτῶν παρακαλέσωμεν, ὅπως ὁ κύριος καταξιώσει αὐτοὺς μνηθέντας εἰς τὸν τοῦ Χριστοῦ θάνατον συναναστῆναι αὐτῷ, καὶ μετόχους γενέσθαι τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ κοινωνοὺς τῶν μυστηρίων αὐτοῦ, ἐνώση καὶ συγκαταλέξῃ αὐτοὺς μετὰ τῶν σωζομένων ἐν τῇ ἀγίᾳ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ. Σῶσον καὶ ἀνάστησον αὐτοὺς ἐν τῇ σῇ χάριτι. Κατασφραγισάμενοι τῷ Θεῷ διὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, κλίναντες εὐλογεῖσθωσαν παρὰ τοῦ ἐπισκόπου τήνδε τὴν εὐλογίαν. Ὁ προειπὼν διὰ τῶν ἀγίων σου προφητῶν τοῖς μουυμένοις· λούσασθε, καθαροὶ γίνεσθε· καὶ διὰ τοῦ Χριστοῦ νομοθετήσας τὴν πνευματικὴν ἀναγέννησιν· αὐτὸς καὶ νῦν ἐπιδε ἐπὶ τοὺς βαπτιζομένους, καὶ εὐλόγησον αὐτοὺς καὶ ἀγίασον, καὶ παρασκεύασον ἀξίους γενέσθαι τῆς πνευματικῆς σου δωρεᾶς, καὶ τῆς ἀληθινῆς υἰοθεσίας τῶν πνευματικῶν σου μυστηρίων, τῆς μετὰ τῶν σωζομένων ἐπισυναγωγῆς, διὰ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν· δι' οὗ σοι δόξα, τιμὴ καὶ σέβας ἐν ἀγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

Καὶ λεγέτω ὁ διάκονος· προέλθετε οἱ φωτιζόμενοι. Καὶ μετὰ τοῦτο κηρυτέτω· Εὐξασθε οἱ ἐν τῇ μετανοίᾳ· ἐκτενῶς πάντες ὑπὲρ τῶν ἐν μετανοίᾳ ἀδελφῶν παρακαλέσωμεν, ὅπως ὁ φιλοικτίρμων Θεὸς ὑποδείξῃ αὐτοῖς ὁδὸν μετανοίας, προσδέξῃται αὐτῶν τὴν παλινωδίαν καὶ τὴν ἐξομολόγησιν, καὶ συντρίψῃ τὸν Σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν ἐν τάχει, καὶ λυτρώσῃται αὐτοὺς ἀπὸ τῆς παγίδος τοῦ διαβόλου καὶ τῆς ἐπηρείας τῶν δαιμόνων, καὶ ἐξέλῃται αὐτοὺς ἀπὸ παντὸς ἀθεμίτου λόγου, καὶ πάσης ἀτόπου πράξεως, καὶ πονηρᾶς ἐννοίας· συγχωρήσῃ δὲ αὐτοῖς πάντα τὰ παραπτώματα αὐτῶν, τὰ τε ἐκούσια καὶ τὰ ἀκούσια, καὶ ἐξαλείψῃ τὸ κατ' αὐτῶν χειρόγραφον, καὶ ἐγγράψῃται αὐτοὺς ἐν βίβλῳ ζωῆς· καθαρῇ δὲ αὐτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, καὶ ἐνώσῃ αὐτοὺς ἀποκαταστήσας εἰς τὴν ἁγίαν αὐτοῦ ποιμνὴν, ὅτι αὐτὸς γινώσκει τὸ πλάσμα ἡμῶν. Ὅτι τίς καυχῆσεται ἄγνην ἔχειν καρδίαν; ἢ τίς παρρησιάσεται καθαρὸς εἶναι ἀπὸ ἁμαρτίας; πάντες γὰρ ἐσμεν ἐν ἐπιτιμίῳις. ἔτι ὑπὲρ αὐτῶν ἐκτενέστερον δεηθῶμεν, ὅτι χαρὰ γίνεται ἐν οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι, ὅπως ἀποστραφέντες πᾶν ἔργον ἀθέμιτον, προσοικειωθῶσι πάσῃ πράξει ἀγαθῇ, ἵνα ὁ φιλόανθρωπος Θεὸς ἢ τάχος εὐμενῶς προσδεξάμενος αὐτῶν τὰς λιτὰς, ἀποκαταστήσῃ αὐτοῖς ἀγαλλίασιν τοῦ σωτηρίου, καὶ πνεύματι ἡγεμονικῶ στήριξῃ αὐτοὺς, ἵνα μηκέτι σαλευθῶσι· κοινωνοὶ γενέσθαι τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἱερῶν, καὶ μέτοχοι τῶν θείων μυστηρίων· ἵνα ἄξιοι ἀποφανθέντες τῆς υἰοθεσίας, τύχῃσι τῆς αἰωνίου ζωῆς. Ἐτι ἐκτενῶς πάντες ὑπὲρ αὐτῶν εἴπωμεν· κύριε ἐλέησον, σῶσον αὐτοὺς ὁ Θεὸς, καὶ ἀνάστησον τῷ ἐλέει σου. Ἀναστάντες τῷ Θεῷ διὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, κλίνατε καὶ εὐλογεῖσθε. Ἐπενχέσθω οὖν ὁ ἐπίσκοπος τοῖαδε. Παντοκράτορ Θεὸς αἰώνιε, δέσποτα τῶν ὄλων, κτίστα καὶ πρῦτανι τῶν

πάντων· ὁ τὸν ἄνθρωπον κόσμον κόσμον ἀναδείξας διὰ Χριστοῦ, καὶ νόμον δούς αὐτῷ ἔμφυτον καὶ γραπτὸν, πρὸς τὸ ζῆν αὐτὸν ἐνθέσμως, ὡς λογικόν· καὶ ἁμαρτάντι ὑποθήκην δούς πρὸς μετάνοιαν τὴν σαυτοῦ ἀγαθότητα· ἔπιθε ἐπὶ τοὺς κεκλικότας σοι αὐχένα ψυχῆς καὶ σώματος· ὅτι οὐ βούλει τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτώλου, ἀλλὰ τὴν μετάνοιαν, ὥστε ἀποστρέψαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ ζῆν. Ὁ Νινευιτῶν προσδεξάμενος τὴν μετάνοιαν· ὁ θέλων πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν· ὁ τὸν υἱὸν προσδεξάμενος, τὸν καταφαγόντα τὸν βίον αὐτοῦ ἀσώτως, πατρικοῖς σπλάγχνοις, διὰ τὴν μετάνοιαν· αὐτὸς καὶ νῦν πρόσδεξαι τῶν ἱκετῶν σου τὴν μετάνοισιν· ὅτι οὐκ ἔστιν ὃς οὐχ ἁμαρτήσεταιί σοι· εἰ γὰρ ἀνομίας παρατηρήσῃ, κύριε, κύριε, τίς ὑποστήσεται; ὅτι παρὰ σοὶ ὁ ἴλασμός ἐστι· καὶ ἀποκατάστησον αὐτοὺς τῇ ἀγίᾳ σου ἐκκλησίᾳ ἀξίᾳ καὶ τιμῇ, διὰ τοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ σωτῆρος ἡμῶν· δι' οὗ σοὶ δόξα καὶ προσκύνησις, ἐν τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Καὶ ὁ διάκονος λεγέτω· ἀπολύεσθε οἱ ἐν μετανοίᾳ· Καὶ προστιθέτω· μήτις τῶν μὴ δυναμένων προελθέτω· ὅσοι πιστοὶ κλίνωμεν γόνυ. Δεηθῶμεν τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ. Πάντες συντόνως τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ παρακαλέσωμεν.

Ἐπεὶ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐσταθείας τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἀγίων ἐκκλησιῶν δεηθῶμεν ὅπως ὁ τῶν ὄλων θεὸς αἰδίων καὶ ἀναφαίρετον τὴν ἑαυτοῦ εἰρήνην ἡμῖν παράσχοιτο, ἵνα ἐν πληροφορίᾳ τῆς κατ' εὐσέβειαν ἀρετῆς διατελοῦντας ἡμᾶς συντηρήσῃ.

Ἐπεὶ τῆς ἀγίας καὶ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τῆς ἀπὸ περάτων ἕως περάτων δεηθῶμεν· ὅπως ὁ κύριος ἄσειστον αὐτὴν καὶ ἀκλυδώνιστον δια-

φυλάξη καὶ διατηρήση μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, τεθεμελιωμένην ἐπὶ τὴν πέτραν.

Καὶ ὑπὲρ τῆς ἐνθάδε ἀγίας παροικίας δεηθῶμεν ὅπως καταξιώση ἡμᾶς ὁ τῶν ὄλων κύριος ἀνευδότης τὴν ἐπουράνιον αὐτοῦ ἐλπίδα μεταδιώκειν, καὶ ἀδιάλειπτον αὐτῷ τῆς δεήσεως ἀποδιδόναι τὴν ὀφειλήν.

Ἐπεὶ πάσης ἐπισκοπῆς τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τῶν ὀρθοτομούντων τὸν λόγον τῆς σῆς ἀληθείας δεηθῶμεν· καὶ ὑπὲρ τοῦ ἐπισκόπου ἡμῶν Ἰακώβου καὶ τῶν παροικιῶν αὐτοῦ δεηθῶμεν· ὑπὲρ τοῦ ἐπισκόπου Κλήμεντος καὶ τῶν παροικιῶν αὐτοῦ δεηθῶμεν· ὑπὲρ τοῦ ἐπισκόπου ἡμῶν Εὐδοδίου καὶ τῶν παροικιῶν δεηθῶμεν· ὅπως ὁ οἰκτίρμων θεὸς χαρίσῃται αὐτοὺς ταῖς ἀγίαις αὐτοῦ ἐκκλησίαις σώους, ἐντίμους, μακροημερεύοντας, καὶ τίμιον αὐτοῖς τὸ γῆρας παράσχηται ἐν εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ.

Καὶ ὑπὲρ τῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν δεηθῶμεν· ὅπως ὁ κύριος ῥύσῃται αὐτοὺς ἀπὸ παντὸς ἀτόπου καὶ πονηροῦ πράγματος, καὶ σώων καὶ ἐντίμον τὸ πρεσβυτέριον αὐτοῖς παράσχοι.

Ἐπεὶ πάσης τῆς ἐν Χριστῷ διακονίας καὶ ὑπηρεσίας δεηθῶμεν, ὅπως ὁ κύριος ἀμεμπτον διακονίας αὐτοῖς παράσχηται.

Ἐπεὶ ἀναγνωστῶν, ψαλτῶν, παρθένων, χηρῶν τε καὶ ὀρφανῶν δεηθῶμεν, ὑπὲρ τῶν ἐν συζυγίαις καὶ τεκνογονίαις δεηθῶμεν, ὅπως ὁ κύριος τοὺς πάντας αὐτοὺς ἐλεήσει.

Ἐπεὶ εὐνοῦχων ὁσίων πορευομένων δεηθῶμεν· ὑπὲρ τῶν ἐν ἐγκρατεῖᾳ καὶ εὐλαβείᾳ δεηθῶμεν· ὑπὲρ τῶν καρποφορούντων ἐν τῇ ἀγίᾳ ἐκκλησίᾳ καὶ ποιούντων τοῖς πένησι τὰς ἐλεημοσύνας δεηθῶμεν· καὶ ὑπὲρ τῶν τὰς θυσίας καὶ τὰς ἀπαρχὰς προσφερόντων Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν δεηθῶμεν· ὅπως ὁ πανάγαθος Θεὸς ἀμείψῃται αὐτοὺς ταῖς ἐπουρανίαις αὐτοῦ δωρεαῖς, καὶ δῶ αὐτοῖς ἐν τῷ παρόντι ἑκατονταπλασίονα καὶ ἐν τῷ μέλλοντι

ζωὴν αἰώνιον καὶ χαρίσῃται αὐτοῖς ἀντὶ τῶν ἐπιγείων τὰ ἐπουρανια.

Ἐπεὶ τῶν νεοφωτίστων ἀδελφῶν ἡμῶν δεηθῶμεν, ὅπως ὁ κύριος στηρίξῃ αὐτοὺς καὶ βεβαιώσῃ.

Ἐπεὶ τῶν ἐν ἀρρώστια ἐξεταζομένων ἀδελφῶν ἡμῶν δεηθῶμεν, ὅπως ὁ κύριος ῥύσῃται αὐτοὺς πάσης νόσου καὶ πάσης μαλακίας καὶ σώους ἀποκαταστήσῃ τῇ ἀγία αὐτοῦ ἐκκλησία.

Ἐπεὶ πλεόντων καὶ ὁδοιπορούντων δεηθῶμεν, ὑπερ τῶν ἐν μετάλλοις καὶ ἐξορίαις καὶ φυλακαῖς καὶ δεσμοῖς ὄντων διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν· ὑπερ τῶν ἐν πικρᾷ δουλείᾳ καταπονουμένων δεηθῶμεν· ὑπερ ἐχθρῶν καὶ μισούντων ἡμᾶς διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν, ὅπως ὁ Κύριος πρᾶξῃ τὸν θυμὸν αὐτῶν διασκεδάσαι τὴν καθ' ἡμῶν ὀργήν.

Ἐπεὶ τῶν ἔξω ὄντων καὶ πεπλανημένων δεηθῶμεν, ὅπως ὁ κύριος αὐτοὺς ἐπιστρέψῃ.

Τῶν νηπίων τῆς ἐκκλησίας μνημονεύσωμεν, ὅπως ὁ Κύριος τελειώσας αὐτὰ ἐν τῷ φόβῳ αὐτοῦ εἰς μέτρον ἡλικίας ἀγάγῃ.

Ἐπεὶ ἀλλήλων δεηθῶμεν ὅπως ὁ Κύριος τηρήσῃ ἡμᾶς καὶ φυλάξῃ τῇ αὐτοῦ χάριτι εἰς τέλος, καὶ ῥύσῃται ἡμᾶς τοῦ πονηροῦ καὶ πάντων τῶν σκανδάλων τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν καὶ σώσῃ εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον.

Ἐπεὶ πάσης ψυχῆς χριστιανῆς δεηθῶμεν. Σώσον καὶ ἀνάστησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῷ ἐλέει σου.

Ἐγειρώμεθα.

Δεηθέντες ἐκτενωῶς ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους τῷ ζῶντι Θεῷ διὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ παραθώμεθα.

Ἐπευχέσθω δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ λεγέτω· Κύριε παντοκράτορ, ὕψιστε, ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν, ἅγιε ἐν ἀγίοις ἀναπαυόμενε, ἀναρχε, μόναρχε· ὁ διὰ Χριστοῦ κήρυγμα γνώσεως δούς ἡμῖν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς σῆς δόξης καὶ

τοῦ ὀνόματός σου, οὗ ἐφάνέρωσεν ἡμῖν εἰς κατάληψιν· αὐτὸς καὶ νῦν ἐπίδη δι' αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ποιμνίόν σου τοῦτο· καὶ λύτρωσαι αὐτὸ πάσης ἀγνοίας καὶ πονηρᾶς πράξεως καὶ δὸς φόβῳ φοβεῖσθαί σε καὶ ἀγάπῃ ἀγαπᾶν σε καὶ στίλλεσθαι ἀπὸ προσώπου δόξης σου· εὐμενῆς αὐτοῖς γενοῦ καὶ ἴλεως καὶ ὑπήκοος ἐν ταῖς προσευχαῖς αὐτῶν, καὶ φύλαξον αὐτοὺς ἀτρέπτους, ἀμέμπτους, ἀνεγκλήτους, ἵνα ὣσιν ἅγιοι σώματι καὶ ψυχῇ, μὴ ἔχοντες σπίλον ἢ ρύπιδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ὣσιν ἄρτιοι καὶ μηδεὶς ἐν αὐτοῖς ἢ ἀτελής. Ἄρωγέ, δυνατέ, ἀπροσωπόληπτε, γενοῦ ἀντιλήπτωρ τοῦ λαοῦ σου τούτου, ὃν ἐξηγόρασας τῷ τιμίῳ τοῦ Χριστοῦ σου αἵματι· προστάτης, ἐπίκουρος, ταμίας, φύλαξ, τεῖχος ἐρυμνότατον, φραγμὸς, ἀσφάλεια, ὅτι ἐκ τῆς σῆς χειρὸς οὐδεὶς ἀρπᾶσαι δύναται· οὐδὲ γὰρ ἔστι θεὸς ὡσπερ σὺ ἕτερος, ὅτι ἐν σοὶ ἡ ὑπομονὴ ἡμῶν. Ἀγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου, ὅτι ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθεια ἐστίν. Ἀπροσχάριστε, ἀπαραλόγιστε, ρῦσαι αὐτοὺς πάσης νόσου καὶ πάσης μαλακίας, παντὸς παραπτώματος, πάσης ἐπηρείας καὶ ἀπάτης, ἀπὸ φόβου ἐχθροῦ, ἀπὸ βέλους πετομένου ἡμέρας, ἀπὸ πράγματος ἐν σκότει διαπορευομένου· καὶ καταξιώσον αὐτοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς, τῆς ἐν Χριστῷ τῷ ὑἱῷ σου τῷ μονογενεῖ, τῷ Θεῷ καὶ σωτῆρι ἡμῶν, δι' οὗ σοὶ δόξα καὶ σέβας ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων· ἀμήν.

Καὶ μετὰ τοῦτο λεγέτω ὁ διάκονος· Πρόσχωμεν. Καὶ ἀσπαζέσθω ὁ ἐπίσκοπος τὴν ἐκκλησίαν καὶ λεγέτω ἢ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. Καὶ ὁ λαὸς ἀποκρινάσθω· καὶ μετὰ τοῦ πνεύματός σου. Καὶ ὁ διάκονος εἰπάτω πᾶσιν· ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ. Καὶ ἀσπαζέσθωσαν οἱ τοῦ κλήρου τὸν ἐπίσκοπον, οἱ λαϊκοὶ ἄνδρες τοὺς λαϊκοὺς, αἱ γυναῖκες τὰς γυναῖκας.

Τὰ παιδιά δὲ στηκέτωσαν πρὸς τῷ βήματι. Καὶ διάκονος αὐτοῖς ἕτερος ἕστω ἐφεστῶς, ὅπως μὴ ἀτακτῶσι. Καὶ ἄλλοι διάκονοι περιπατεῖτωσαν καὶ σκοπεῖτωσαν τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας, ὅπως μὴ θόρυβός τις γένηται, καὶ μή τις νεύση ἢ ψιθυρίση ἢ νυστάξῃ. Οἱ δὲ διάκονοι ἰστάσθωσαν εἰς τὰς τῶν ἀνδρῶν θύρας καὶ οἱ ὑποδιάκονοι εἰς τὰς τῶν γυναικῶν, ὅπως μή τις ἐξέλθοι μήτε ἀνοιχθῇ ἢ θύρα κἂν πιστός τις ἢ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀναφορᾶς. Εἰς δὲ ὑποδιάκονος διδότη ἀπόνειψιν χειρῶν τοῖς ἱερεῦσι, σύμβολον καθαρότητος ψυχῶν Θεῷ ἀνακειμένων.

Διάταξις Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοῦ Ἰωάννου τοῦ Ζεβεδαίου.

Φημι δὴ καὶ γὰρ, Ἰάκωβος, ὁ ἀδελφὸς Ἰωάννου τοῦ Ζεβεδαίου, ἵν' εὐθὺς ὁ διάκονος λέγῃ· μή τις τῶν κατηχομένων, μή τις τῶν ἀκρωμένων, μή τις τῶν ἀπίστων, μή τις τῶν ἑτεροδόξων. Οἱ τὴν πρώτην εὐχὴν εὐχόμενοι προέλθετε· τὰ παιδιά προσλαμβάνεσθε αἱ μητέρες· μή τις κατὰ τινος, μή τις ἐν ὑποκρίσει. Ὁρθοὶ πρὸς Κύριον μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐστῶτες ὦμεν προσφέρειν. ὧν γενομένων οἱ διάκονοι προσαγέτωσαν τὰ δῶρα τῷ ἐπισκόπῳ πρὸς τὸ θυσιαστήριον· καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ καὶ ἐξ εὐωνύμων στηκέτωσαν ὡς ἂν μαθηταὶ παρεστῶτες διδασκάλῳ. Δύο δὲ διάκονοι ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν τοῦ θυσιαστηρίου κατεχέτωσαν ἐξ ὑμένων λεπτῶν ῥιπιδιον ἢ πτερῶν ταῶνος, ἢ ὀθόνης· καὶ ἥρεμα ἀποσοβεῖτωσαν τὰ μικρὰ τῶν ἵπταμένων ζώων, ὅπως ἂν μὴ ἐγχιρίμπτωνται εἰς τὰ κύπελλα.

Εὐξάμενος οὖν καθ' ἑαυτὸν ὁ ἀρχιερεὺς ἅμα τοῖς ἱερεῦσιν καὶ λαμπρὰν ἐσθῆτα μετενδὺς καὶ στὰς πρὸς τῷ θυσιαστηρίῳ, τὸ τρόπαιον τοῦ σταυροῦ κατὰ τοῦ μετώπου τῇ χειρὶ ποιησάμενος εἰς πάντας, εἰπάτω· ἡ χάρις τοῦ παντοκράτορος θεοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος ἕστω μετὰ πάντων ὑμῶν· καὶ πάντες συμφώνως λεγέτωσαν· ὅτι καὶ μετὰ τοῦ πνεύματός σου.

Καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἄνω τὸν νοῦν.

Καὶ πάντες ἔχομεν πρὸς τὸν Κύριον.

Καὶ ὁ ἀρχιερεὺς εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ.

Καὶ πάντες ἄξιον καὶ δίκαιον.

Καὶ ὁ ἀρχιερεὺς εἰπάτω Ἄξιον ὡς ἀληθῶς καὶ δίκαιον, πρὸ πάντων ἀνυμνεῖν σε τὸν ὄντως ὄντα Θεὸν, τὸν πρὸ τῶν γεννητῶν ὄντα, ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται, τὸν μόνον ἀγέννητον καὶ ἀναρχον καὶ ἀβασίλευτον, καὶ ἀδέσποτον, τὸν ἀνευδεῆ, τὸν παντὸς ἀγαθοῦ χορηγόν, τὸν πάσης αἰτίας καὶ γενέσεως κρείττονα, τὸν πάντοτε κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχοντα· ἐξ οὗ τὰ πάντα, καθάπερ ἕκτινος ἀφετηρίας, εἰς τὸ εἶναι παρῆλθεν. σὺ γὰρ εἶ ἡ ἀναρχος γνῶσις, ἡ αἰδῖος ὄρασις, ἡ ἀγέννητος ἀκοή, ἡ ἀδίδακτος σοφία· ὁ πρῶτος τῇ φύσει, καὶ νόμος τῷ εἶναι, καὶ κρείττων παντὸς ἀριθμοῦ. Τὰ πάντα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγαγὼν διὰ τοῦ μονογενοῦς σου υἱοῦ· αὐτὸν δὲ πρὸ πάντων αἰῶνων γενήσας βουλήσει, καὶ δυνάμει, καὶ ἀγαθότητι, ἀμεσιτεύτως, υἱὸν μονογενῆ, Λόγον Θεὸν, σοφίαν ζῶσαν, πρωτότοκον πάσης κτίσεως. ἄγγελον τῆς μεγάλης βουλῆς σου, ἀρχιερέα σὸν, βασιλέα δὲ καὶ κύριον πάσης νοητῆς καὶ αἰσθητῆς φύσεως, τὸν πρὸ πάντων, δι' οὗ τὰ πάντα· σὺ γὰρ, Θεέ αἰώνιε, δι' αὐτοῦ τὰ πάντα πεποίηκας, καὶ δι' αὐτοῦ τῆς προσηκούσης προνοίας τὰ ὅλα ἀξιοίς. δι' οὗ γὰρ τὸ εἶναι ἔχαρίσω, δι' αὐτοῦ καὶ τὸ εἶναι ἐδωρήσω. ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ σου· ὁ δι' αὐτοῦ πρὸ πάντων ποιήσας τὰ Χερουβιμ καὶ τὰ Σεραφίμ, αἰῶνάς τε καὶ θρόνους, ἀρχαγγέλους τε καὶ ἀγγέλους· καὶ μετὰ ταῦτα πάντα, ποιήσας δι' αὐτοῦ τὸν φαινόμενον τοῦτον κόσμον, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ. σὺ γὰρ εἶ ὁ τὸν οὐρανὸν ὡς καμάραν στήσας καὶ ὡς δέρριν ἐκτείνας, καὶ τὴν γῆν ἐπ' οὐδενὸς ἰδρύσας γνῶμη μόνῃ· ὁ πῆξας στερέωμα, καὶ

νύκτα καὶ ἡμέραν κατασκεύασας· ὁ ἐξαγαγὼν φῶς ἐκ
 θησαυρῶν, καὶ τῇ τούτου στολῇ ἐπαγαγὼν τὸ σκότος,
 εἰς ἀνάπαυλαν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ κινουμένων ζώων· ὁ
 τὸν ἥλιον τάξας εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας ἐν οὐρανῷ καὶ
 τὴν σελήνην εἰς ἀρχὰς τῆς νυκτός, καὶ τὸν χορὸν τῶν
 ἀστέρων ἐν οὐρανῷ καταγράψας, εἰς αἶνον τῆς σῆς
 μεγαλοπρεπείας· ὁ ποιήσας ὕδωρ πρὸς πόσιν καὶ κά-
 θαρσιν, ἀέρα ζωτικὸν πρὸς εἰσπνοὴν καὶ φωνῆς ἀπό-
 δοσιν διὰ γλώττης πληττούσης τὸν ἀέρα, καὶ ἀκοὴν
 συνεργουμένην ὑπ' αὐτοῦ ὡς ἐπαίειν εἰσδέχομένην τὴν
 προσπίπτουσαν αὐτῇ λαλίαν· ὁ ποιήσας πῦρ πρὸς
 σκότους παραμυθίαν, πρὸς ἐνδείας ἀναπλήρωσιν, καὶ
 τὸ θερμαίνεσθαι ἡμᾶς καὶ φωτίζεσθαι ὑπ' αὐτοῦ· ὁ τὴν
 μεγάλην θάλασσαν χωρίσας τῆς γῆς, καὶ τὴν μὲν
 ἀναδείξας πλωτὴν, τὴν δὲ ποσὶ βάσιμον ποιήσας, καὶ
 τὴν μὲν ζώοις μικροῖς καὶ μεγάλοις πληθύνσας, τὴν δὲ
 ἡμέροις καὶ ἀτιθάσσοις πληρώσας, φυτοῖς τε διαφόροις
 στέψας, καὶ βοτάναις στεφανώσας, καὶ ἄνθεσι καλλύ-
 νσας, καὶ σπέρμασι πλουτίσας· ὁ συστησάμενος ἄβυσ-
 σον, καὶ μέγα κῆτος αὐτῇ περιθεῖς, ἀλμυρῶν ὑδάτων
 σεσωρευμένα πελάγη, περιφράξας δὲ αὐτὴν πύλαις
 ἄμμου λεπτοτάτης· ὁ πνεύμασί ποτε μὲν αὐτὴν κορυ-
 φῶν εἰς ὄρεων μέγεθος, ποτὲ δὲ στρωννύων αὐτὴν εἰς
 πεδίον, καὶ ποτε μὲν ἐκμαίνων χειμῶνι, ποτὲ δὲ πραύ-
 νων γαλήνῃ, ὡς ναυσιπόροις πλωτῆρσιν εὐκόλον εἶναι
 πρὸς πορείαν· ὁ ποταμοῖς διαζώσας τὸν ὑπὸ σοῦ διὰ
 Χριστοῦ γενόμενον κόσμον, καὶ χειμάρροις ἐπικλύσας,
 καὶ πηγαῖς ἀενάοις μεθύσας, ὄρεσι δὲ περισφίγξας
 εἰς ἔδραν ἀτρεμῆ γῆς ἀσφαλεστάτην. ἐπληρώσας
 γάρ σου τὸν κόσμον, καὶ διεκόσμησας αὐτὸν βοτάναις
 εὐόσμοις καὶ ἰασίμοις, ζώοις πολλοῖς καὶ διαφόροις, ἀλ-
 κίμοις καὶ ἀσθενεστέροις, ἐδωδίμοις καὶ ἐνεργοῖς, ἡμέροις
 καὶ ἀτιθάσσοις· ἐρπετῶν συριγμοῖς, πτηνῶν ποικίλων
 κλαγγαῖς· ἐνιαυτῶν κύκλοις, μηνῶν καὶ ἡμερῶν ἀριθ-

μοῖς, τροπῶν τάξεσι, νεφῶν ὀμβροτόκων διαδρομαῖς, εἰς καρπῶν γονὰς, καὶ ζῶων σύστασιν, σταθμὸν ἀνέμων διαπνεόντων, ὅτε προσταχθῶσι παρὰ σοῦ, τῶν φυτῶν καὶ τῶν βοτανῶν τὸ πλήθος. καὶ οὐ μόνον τὸν κόσμον ἐδημιούργησας, ἀλλὰ καὶ τὸν κοσμοπολίτην ἄνθρωπον ἐν αὐτῷ ἐποίησας, κόσμου κόσμον αὐτὸν ἀναδείξας. εἶπας γὰρ τῇ σῇ σοφίᾳ· ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν, καὶ καθ' ὁμοίωσιν· καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης, καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ. Διὸ καὶ πεποίηκας αὐτὸν ἐκ ψυχῆς ἀθανάτου καὶ σώματος σκεδαστοῦ· τῆς μὲν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, τοῦ δὲ ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων· καὶ δέδωκας αὐτῷ, κατὰ μὲν τὴν ψυχὴν, τὴν λογικὴν διάγνωσιν, εὐσεβείας καὶ ἀσεβείας διάκρισιν, δικαίου καὶ ἀδίκου παρατήρησιν· κατὰ δὲ τὸ σῶμα τὴν πένταθλον ἐχαρίσω αἰσθησιν, καὶ τὴν μεταβατικὴν κίνησιν. σὺ γὰρ Θεὲ παντοκράτορ, διὰ Χριστοῦ παράδεισον ἐν Ἐδέμ κατὰ ἀνατολὰς ἐφύτευσας, παντοίων φυτῶν ἐδωδύμων κόσμῳ, καὶ ἐν αὐτῷ ὡς ἂν ἐν ἐστία πολυτελεῖ εἰσῆγαγες αὐτόν· καὶ τῷ ποιεῖν νόμον δέδωκας αὐτῷ ἔμφυτον, ὅπως οἴκοθεν καὶ παρ' ἑαυτοῦ ἔχοι τὰ σπέρματα τῆς θεογνωσίας. εἰσαγαγὼν δὲ εἰς τὸν τῆς τρυφῆς παράδεισον, πάντων μὲν ἀνήκας αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν πρὸς μετάληψιν, ἐνὸς δὲ μόνου τὴν γεῦσιν ἀπέειπας ἐπ' ἐλπίδι κρειττόνων, ἵνα εἰς φυλάξῃ τὴν ἐντολὴν, μισθὸν ταύτης τὴν ἀθανασίαν κομίσηται· ἀμελήσαντα δὲ τῆς ἐντολῆς καὶ γευσάμενον ἀπηγορευμένου καρποῦ ἀπάτη ὄψεως καὶ συμβουλία γυναικὸς, τοῦ μὲν παραδείσου δικαίως ἔξωσας αὐτόν, ἀγαθότητι δὲ εἰς τὸ παντελὲς ἀπολλύμενον οὐχ ὑπερείδες· σὸν γὰρ ἦν δημιούργημα· ἀλλὰ καθυποτάξας αὐτῷ τὴν κτίσιν, δέδωκας αὐτῷ οἰκείοις ἰδρῶσι καὶ πόνοις πορίζειν ἑαυτῷ τὴν τροφήν, σοῦ πάντα φύοντος καὶ αὐξοντος καὶ πεπαίνοντος· χρόνῳ δὲ πρὸς ὀλίγον αὐτὸν κοιμίσας,

ὄρκῳ εἰς παλιγγενεσίαν ἐκάλεσας ὄρον θανάτου λύσας, ζωὴν ἐξ ἀναστάσεως ἐπηγγείλω. καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ εἰς πλήθος ἀνάριθμον χέας, τοὺς ἐμμεΐναντάς σοι ἐδόξασας, τοὺς δὲ ἀποστάντας σου ἐκόλασας. Καὶ τοῦ μὲν Ἀβὲλ ὡς ὀσίου προσδεξάμενος τὴν θυσίαν, τοῦ δὲ ἀδελφοκτόνου Καὶν ἀποστραφεῖς τὸ δῶρον, ὡς ἐναγοῦς. Καὶ πρὸς τούτοις τὸν Σὴθ, καὶ τὸν Ἐνῶχ προσελάβου, καὶ τὸν Ἐνῶχ μετατέθεικας. σὺ γὰρ εἶ ὁ δημιουργὸς τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῆς ζωῆς χορηγός, καὶ τῆς ἐνδείας πληρωτῆς, καὶ τῶν νόμων δοτῆρ, καὶ τῶν φυλαττόντων αὐτοὺς μισθοποδότης, καὶ τῶν παραβαινόντων αὐτοὺς ἐκδικος· ὁ τὸν μέγαν κατακλυσμὸν ἐπαγαγὼν τῷ κόσμῳ διὰ τὸ πλήθος τῶν ἀσεβησάντων, καὶ τὸν δίκαιον Νῶε ῥυσάμενος ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐν λάρνακι σὺν ὀκτῶ ψυχαῖς, τέλος μὲν τῶν παρωχηκότων, ἀρχὴν δὲ τῶν μελλόντων ἐπιγίνεσθαι. ὁ τὸ φοβερὸν πῦρ κατὰ τῆς Σοδομηνῆς πενταπόλεως ἐξάψας, καὶ γῆν καρποφόρον εἰς ἄλμην θέμενος ἀπὸ κακίας τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ, καὶ τὸν ὄσιον Λῶτ ἐξαρπάσας τοῦ ἐμπρησμοῦ. σὺ εἶ ὁ τὸν Ἀβραὰμ ῥυσάμενος προγονικῆς ἀσεβείας, καὶ κληρονόμον τοῦ κόσμου καταστήσας, καὶ ἐμφανίσας αὐτῷ τὸν Χριστὸν σου· ὁ τὸν Μελχισεδὲκ ἀρχιερέα τῆς λατρείας προχειρισάμενος· ὁ τὸν πολύτλαν θεράποντά σου Ἰὼβ νικητὴν τοῦ ἀρχεκάκου ὄφεως ἀναδείξας· ὁ τὸν Ἰσαὰκ ἐπαγγελίας υἱὸν ποιησάμενος· ὁ τὸν Ἰακώβ πατέρα δώδεκα παίδων, καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ εἰς πλήθος χέας, καὶ εἰσαγαγὼν εἰς Αἴγυπτον ἐν ἑβδομήκοντα πέντε ψυχαῖς. σὺ, Κύριε, Ἰωσήφ οὐχ ὑπερείδες· ἀλλὰ μισθὸν τῆς διὰ σέ σωφροσύνης ἔδωκας αὐτῷ τὸ τῶν Αἰγυπτίων ἄρχειν. σὺ Κύριε, Ἑβραίους ὑπὸ Αἰγυπτίων καταπονουμένους οὐ περιείδες, διὰ τὰς πρὸς τοὺς πατέρας αὐτῶν ἐπαγγελίας· ἀλλ' ἐῤῥύσω, κολάσας Αἰγυπτίους. παραφθει-

ράντων δὲ τῶν ἀνθρώπων τὸν φυσικὸν νόμον, καὶ τὴν
 κτίσιν, ποτὲ μὲν αὐτόματον νομισάντων, ποτὲ δὲ πλείον
 ἢ δεῖ τιμησάντων, καὶ σοι τῷ Θεῷ τῶν πάντων συντατ-
 τόντων· οὐκ εἴσασ πλανᾶσθαι, ἀλλὰ ἀναδείξας τὸν
 ἅγιόν σου θεράποντα Μοῦσῆν, δι' αὐτοῦ πρὸς βοήθειαν
 τοῦ φυσικοῦ τὸν γραπτὸν νόμον δέδωκας, καὶ τὴν
 κτίσιν ἐδείξας σὸν ἔργον εἶναι, τὴν δὲ πολύθεον πλάνην
 ἐξώρισας· τὸν Ἀαρῶν καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ ἱερατικῆ τιμῆ
 ἐδόξασας, Ἑβραίους ἀμαρτόντας ἐκόλασας, ἐπιστρέ-
 φοντας ἐδέξω· τοὺς Αἰγυπτίους δεκαπλήγῃ ἐτιμωρήσω·
 θάλασσαν διελὼν Ἰσραηλίτας διεβίβασας· Αἰγυπτίους
 ἐπιδιώξαντας ὑποβρυχίους ἀπώλεσας· ξύλω πικρὸν
 ὕδωρ ἐγλύκανας· ἐκ πέτρας ἀκροτόμου ὕδωρ ἀνέχεας·
 ἐξ οὐρανοῦ τὸ μάννα ὕσας· τροφήν ἐξ ἀέρος ὀρτυγο-
 μήτραν· στύλον πυρὸς τὴν νύκτα πρὸς φωτισμὸν, καὶ
 στύλον νεφέλης ἡμέραν πρὸς σκιασμὸν θάλπους. τὸν
 Ἰησοῦν στρατηγὸν ἀναδείξας, ἑπτὰ ἔθνη Χαναναίων
 δι' αὐτοῦ καθεῖλες, Ἰορδάνην, διέρρηξας τοὺς ποταμοὺς
 Ἡθαμ ἐξέρανας, τεῖχη κατέρριψας ἄνευ μηχανημάτων
 καὶ χειρὸς ἀνθρωπίνης. Ὑπὲρ ἀπάντων σοι ἡ δόξα,
 δέσποτα παντοκράτορ. σὲ προσκυνοῦσιν ἀνάριθμοι
 στρατιαὶ ἀγγέλων, ἀρχαγγέλων, θρόνων, κυριοτήτων,
 ἀρχῶν, ἐξουσιῶν, δυνάμεων, στρατιῶν αἰωνίων· τὰ
 Χερουβὶμ, καὶ τὰ ἑξαπτέρυγα Σεραφίμ, ταῖς μὲν
 δυσὶ κατακαλύπτοντα τοὺς πόδας, ταῖς δὲ δυσὶ τὰς
 κεφαλὰς, ταῖς δὲ δυσὶ πετόμενα, καὶ λέγοντα ἅμα
 χιλιάσις χιλιάσιν ἀρχαγγέλων, καὶ μυρίασις μυριάσιν
 ἀγγέλων, ἀκαταπαύστως καὶ ἀσιγήτως βοώσαις· καὶ
 πᾶς ὁ λαὸς ἅμα εἰπάτω ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος
 Σαβαώθ πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ·
 εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἐξῆς λεγέτω· Ἄγιος γὰρ εἶ ὡς ἀλη-
 θῶς, καὶ πανάγιος, ὕψιστος καὶ ὑπερυψούμενος εἰς

τοὺς αἰῶνας. ἅγιος δὲ καὶ ὁ μονογενὴς σου υἱὸς ὁ
 Κύριος ἡμῶν καὶ Θεὸς Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς, ὃς εἰς πάντα
 ὑπηρετησάμενός σοι τῷ Θεῷ αὐτοῦ καὶ πατρὶ, εἰς τε
 δημιουργίαν διάφορον, καὶ πρόνοιαν κατάλληλον, οὐ
 περιεῖδε τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἀπολλύμενον, ἀλλὰ
 μετὰ φυσικὸν νόμον, μετὰ νομικὴν παραίνεσιν, μετὰ
 προφητικούς ἐλέγχους καὶ τὰς τῶν ἀγγέλων ἐπιστα-
 σίας, παραφθειρόντων σὺν τῷ θεῷ καὶ τὸν φυσικὸν
 νόμον καὶ τῆς μνήμης ἐκβαλλόντων τὸν κατακλυσμὸν,
 τὴν ἐκπύρωσιν, τὰς κατ' Αἰγυπτίων πληγὰς, τὰς κατὰ
 Παλαισθηνῶν σφαγὰς, καὶ μελλόντων ὅσον οὐδέπω
 ἀπόλλυσθαι πάντων, εὐδόκησεν αὐτὸς γνώμη σῆ ὁ
 δημιουργὸς ἀνθρώπου, ἄνθρωπος γενέσθαι, ὁ νομοθέτης
 ὑπὸ νόμους, ὁ ἀρχιερεὺς ἱερεῖον, ὁ ποιμὴν πρόβατον,
 καὶ ἐξευμενίσατό σε τὸν ἑαυτοῦ Θεὸν καὶ πατέρα, καὶ
 τῷ κόσμῳ κατήλλαξε, καὶ τῆς ἐπικειμένης ὀργῆς τοὺς
 πάντας ἠλευθέρωσε, γενόμενος ἐκ παρθένου, γενόμενος
 ἐν σαρκί, ὁ Θεὸς Λόγος, ὁ ἀγαπητὸς υἱὸς, ὁ πρωτότοκος
 πάσης κτίσεως, κατὰ τὰς περὶ αὐτοῦ ὑπ' αὐτοῦ προῤῥη-
 θείσας προφητείας ἐκ σπέρματος Δαβὶδ, καὶ Ἀβραάμ,
 καὶ φυλῆς Ἰούδα· καὶ γέγονεν ἐν μήτρᾳ παρθένου ὁ
 διαπλάσσων πάντας τοὺς γενομένους, καὶ ἐνσαρκώθη ὁ
 ἄσαρκος, ὁ ἀχρόνως γεννηθεὶς ἐν χρόνῳ γεγέννηται·
 πολιτευσάμενος ὁσίων καὶ παιδεύσας ἐνθέσμῳ, πᾶσαν
 νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐξ ἀνθρώπων ἀπέλασας,
 σημεία τε καὶ τέρατα ἐν τῷ λαῷ ποιήσας· τροφῆς καὶ
 ποτοῦ καὶ ὕπνου μεταλαβὼν, ὁ τρέφων πάντας τοὺς
 χρίζοντας τροφῆς, καὶ ἐμπιπλῶν πᾶν ζῶον εὐδοκίας·
 ἐφάνέρωσέ σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀγνοοῦσιν αὐτὸ, τὴν
 ἄγνοιαν ἐφυγάδευσε, τὴν εὐσέβειαν ἀνεζωπύρωσε, τὸ
 θέλημά σου ἐπλήρωσε, τὸ ἔργον ὃ ἔδωκας αὐτῷ ἐτε-
 λείωσε· καὶ ταῦτα πάντα κατορθώσας, χερσὶν ἀνόμων
 κατασχεθεὶς, ἱερέων καὶ ἀρχιερέων ψευδωνύμων καὶ
 λαοῦ παρανόμου, προδοσίᾳ τοῦ τὴν κακίαν νοσήσαντος,

καὶ πολλὰ παθὼν ὑπ' αὐτῶν, καὶ πᾶσαν ἀτιμίαν ὑποστάς τῇ συγχωρήσει, παραδοθεὶς Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι, καὶ κριθεὶς ὁ κριτῆς, καὶ κατακριθεὶς ὁ σωτὴρ, σταυρῶ προσηλώθη ὁ ἀπαθής, καὶ ἀπέθανεν ὁ τῇ φύσει ἀθάνατος, καὶ ἐτάφη ὁ ζωποιοὺς, ἵνα πάθους λύση καὶ θανάτου ἐξέλῃται τοίτους τοὺς δι' οὓς παρεγένετο, καὶ ῥῆξη τὰ δεσμὰ τοῦ διαβόλου, καὶ ῥύσῃται τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τῆς ἀπάτης αὐτοῦ. καὶ ἀνέστη ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ· καὶ τεσσαράκοντ' ἡμέρας ἐνδιατρίψας τοῖς μαθηταῖς, ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ ἐκαθέσθη ἐκ δεξιῶν σου τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς αὐτοῦ.

Μεμνημένοι οὖν ὧν δι' ἡμᾶς ὑπέμεινεν, εὐχαριστοῦμέν σοι, Θεὲ παντοκράτορ, οὐχ ὅσον ὀφειλομεν, ἀλλ' ὅσον δυνάμεθα, καὶ τὴν διάταξιν αὐτοῦ πληροῦμεν. ἐν ἧ γὰρ νυκτὶ παρεδίδοτο, λαβὼν ἄρτον ταῖς ἀγίαις καὶ ἀμώμοις αὐτοῦ χερσὶ, καὶ ἀναβλέψας πρὸς σὲ τὸν Θεὸν αὐτοῦ καὶ πατέρα, καὶ κλάσας, ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς, εἰπὼν· τοῦτο τὸ μυστήριον τῆς καινῆς διαθήκης· λάβετε ἐξ αὐτοῦ, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου, τὸ περὶ πολλῶν θρυπτόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον κεράσας ἐξ οἴνου καὶ ὕδατος, καὶ ἀγιάσας, ἐπέδωκεν αὐτοῖς, λέγων· πῖετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὅσάκις γὰρ ἐὰν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον, καὶ πίνητε τὸ ποτήριον τοῦτο, τὸν θάνατον τὸν ἐμὸν καταγγέλλετε, ἄχρις ἂν ἔλθω.

Μεμνημένοι τοίνυν τοῦ πάθους αὐτοῦ καὶ τοῦ θανάτου, καὶ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως, καὶ τῆς εἰς οὐρανοὺς ἐπανόδου, καὶ τῆς μελλούσης αὐτοῦ δευτέρας παρουσίας, ἐν ἧ ἔρχεται μετὰ δόξης καὶ δυνάμεως, κρίναι ζῶντας, καὶ νεκροὺς, καὶ ἀποδοῦναι ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, προσφέρομέν σοι τῷ βασιλεῖ καὶ Θεῷ, κατὰ τὴν αὐτοῦ

διάταξιν, τὸν ἄρτον τούτον, καὶ τὸ ποτήριον τούτο, εὐχαριστοῦντές σοι δι' αὐτοῦ, ἐφ' οἷς κατηξίωσας ἡμᾶς ἐστάναι ἐνώπιόν σου, καὶ ἱερατεύειν σοι· καὶ ἀξιούμεν σε, ὅπως εὐμενῶς ἐπιβλέψῃς ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα ταῦτα ἐνώπιόν σου, σὺ ὁ ἀνευδεὴς Θεὸς, καὶ εὐδοκήσῃς ἐπ' αὐτοῖς εἰς τιμὴν τοῦ Χριστοῦ σου, καὶ καταπέμψῃς τὸ ἅγιόν σου Πνεῦμα ἐπὶ τὴν θυσίαν ταύτην, τὸν μάρτυρα τῶν παθημάτων τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, ὅπως ἀποφήνῃ τὸν ἄρτον τούτον σῶμα τοῦ Χριστοῦ σου, καὶ τὸ ποτήριον τούτο αἷμα τοῦ Χριστοῦ σου, ἵνα οἱ μεταλαβόντες αὐτοῦ βεβαιωθῶσι πρὸς εὐσεβείαν, ἀφέσεως ἁμαρτημάτων τύχῃσι, τοῦ διαβόλου καὶ τῆς πλάνης αὐτοῦ ῥυσθῶσι, Πνεύματος ἁγίου πληρωθῶσιν, ἄξιοι τοῦ Χριστοῦ σου γένωνται, ζωῆς αἰωνίου τύχῃσι, σοῦ καταλλαγέντος αὐτοῖς, δέσποτα παντοκράτορ.

Ἔτι δεόμεθά σου, Κύριε, καὶ ὑπὲρ τῆς ἁγίας σου ἐκκλησίας τῆς ἀπὸ περάτων ἕως περάτων, ἣν περιποιήσω τῷ τιμίῳ αἵματι τοῦ Χριστοῦ σου, ὅπως αὐτὴν διαφυλάξῃς ἄσειστον καὶ ἀκλυδώνιστον, ἄχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. καὶ ὑπὲρ πάσης ἐπισκοπῆς τῆς ὀρθοτομούσης τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. ἔτι παρακαλοῦμέν σε καὶ ὑπὲρ τῆς ἐμῆς τοῦ προσφέροντός σοι οὐδενίας, καὶ ὑπὲρ παντὸς τοῦ πρεσβυτερίου, ὑπὲρ τῶν διακόνων καὶ παντὸς τοῦ κλήρου, ἵνα πάντα σοφίσας Πνεύματος ἁγίου πληρώσῃς. ἔτι παρακαλοῦμέν σε, Κύριε, ὑπὲρ τοῦ βασιλέως, καὶ τῶν ἐν ὑπεροχῇ, καὶ παντὸς τοῦ στρατοπέδου, ἵνα εἰρηνεύωνται τὰ πρὸς ἡμᾶς· ὅπως ἐν ἡσυχίᾳ καὶ ὁμονοίᾳ διάγοντες τὸν πάντα χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν, δοξάζωμέν σε διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν. ἔτι προσφερόμεν σοι καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἀπὸ αἰῶνος εὐαρεστησάντων σοι ἁγίων, πατριάρχων, προφητῶν, δικαίων, ἀποστόλων, μαρτύρων, ὁμολογητῶν, ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων, διακόνων, ὑπο-

διακόνων, ἀναγνωστῶν, ψαλτῶν, παρθένων, χηρῶν,
 λαϊκῶν καὶ πάντων, ὧν αὐτὸς ἐπίστασαι τὰ ὀνό-
 ματα. ἔτι προσφέρομέν σοι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ τούτου,
 ἵνα ἀναδείξῃς αὐτὸν εἰς ἔπαινον τοῦ Χριστοῦ σου
 βασιλείον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον. ὑπὲρ τῶν ἐν
 παρθενία καὶ ἀγνείᾳ, ὑπὲρ τῶν χηρῶν τῆς ἐκκλησίας,
 ὑπὲρ τῶν ἐν σεμνοῖς γάμοις καὶ τεκνογονίαις, ὑπὲρ τῶν
 νηπίων τοῦ λαοῦ σου, ὅπως μηδένα ἡμῶν ἀπόβλητον
 ποιήσῃς. ἔτι ἀξιούμέν σε καὶ ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης
 καὶ τῶν ἐνοικούντων, ὑπὲρ τῶν ἐν ἀρρώστιάις, ὑπὲρ
 τῶν ἐν πικρᾷ δουλείᾳ, ὑπὲρ τῶν ἐν ἐξορίαῖς, ὑπὲρ
 τῶν ἐν δημεύσει, ὑπὲρ πλεόντων, καὶ ὀδοιπορούντων,
 ὅπως ἐπίκουρος γένη, πάντων βοηθὸς καὶ ἀντιλήπτωρ.
 ἔτι παρακαλούμέν σε καὶ ὑπὲρ τῶν μισούντων ἡμᾶς
 καὶ διωκόντων ἡμᾶς διὰ τὸ ὄνομά σου, ὑπὲρ τῶν ἔξω
 ὄντων καὶ πεπλανημένων, ὅπως ἐπιστρέψῃς αὐτοὺς εἰς
 ἀγαθὸν, καὶ τὸν θυμὸν αὐτῶν πραύνης. ἔτι παρακα-
 λούμέν σε καὶ ὑπὲρ τῶν κατηχουμένων τῆς ἐκκλησίας,
 καὶ ὑπὲρ τῶν χειμαζομένων ὑπὸ τοῦ ἄλλοτρίου, καὶ
 ὑπὲρ τῶν ἐν μετανοίᾳ ἀδελφῶν ἡμῶν· ὅπως τοὺς μὲν
 τελειώσῃς ἐν τῇ πίστει, τοὺς δὲ καθαρίσῃς ἐκ τῆς ἐνερ-
 γείας τοῦ πονηροῦ, τῶν δὲ τὴν μετάνοιαν προσδέξῃ,
 καὶ συγχωρήσῃς καὶ αὐτοῖς καὶ ἡμῖν τὰ παραπτώματα
 ἡμῶν. ἔτι προσφέρομέν σοι καὶ ὑπὲρ τῆς εὐκρασίας
 τοῦ ἀέρος καὶ τῆς εὐφορίας τῶν καρπῶν· ὅπως ἀνελ-
 λειπῶς μεταλαμβάνοντες τῶν παρὰ σοῦ ἀγαθῶν, αἰνῶ-
 μέν σε ἀπαύστως, τὸν δίδοντα τροφήν πάσῃ σαρκί.
 ἔτι παρακαλούμέν σε καὶ ὑπὲρ τῶν δι' εὐλογον αἰτίαν
 ἀπόντων, ὅπως ἅπαντας ἡμᾶς διατηρήσῃς ἐν τῇ εὐσε-
 βείᾳ, ἐπισυναγάγῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Χριστοῦ σου,
 τοῦ Θεοῦ πάσης αἰσθητῆς καὶ νοητῆς φύσεως, τοῦ βασι-
 λέως ἡμῶν, ἀτρέπτους, ἀμέμπτους, ἀνεγκλήτους· ὅτι
 σοι πᾶσα δόξα, σέβας καὶ εὐχαριστία, τιμὴ καὶ προσ-
 κύνησις, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι,

καὶ νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς ἀνελλειπεῖς καὶ ἀτελευτητους αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Καὶ πᾶς ὁ λαὸς λεγέτω· ἀμήν.

Καὶ ὁ ἐπίσκοπος εἰπάτω ἢ εἰρήνη τοῦ θεοῦ εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν.

Καὶ πᾶς ὁ λαὸς λεγέτω· καὶ μετὰ τοῦ πνεύματός σου.

Καὶ ὁ διάκονος κηρυσσέτω πάλιν· Ἔτι καὶ ἔτι δεηθῶμεν τοῦ θεοῦ διὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ δώρου προσκομισθέντος Κυρίῳ τῷ Θεῷ· ὅπως ὁ ἀγαθὸς Θεὸς προσδέξῃται αὐτὸ διὰ τῆς μεσιτείας τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ ἐπουράνιον αὐτοῦ θυσιαστήριον εἰς ὁσμὴν εὐωδίας.

Ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας ταύτης καὶ τοῦ λαοῦ δεηθῶμεν ὑπὲρ πάσης ἐπισκοπῆς, παντὸς πρεσβυτερίου, πάσης τῆς ἐν Χριστῷ διακονίας καὶ ὑπηρεσίας, παντὸς τοῦ πληρώματος τῆς ἐκκλησίας δεηθῶμεν, ὅπως ὁ κύριος πάντα διατηρήσῃ καὶ διαφυλάξῃ.

Ἐπὶ βασιλέων καὶ τῶν ἐν ὑπεροχῇ δεηθῶμεν, ἵνα εἰρηνεύωνται τὰ πρὸς ἡμᾶς· ὅπως ἡρεμον καὶ ἡσύχιον βίον ἔχοντες διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι.

Τῶν ἀγίων μαρτύρων μνημονεύσωμεν, ὅπως κοινωνοὶ γενέσθαι τῆς ἀθλήσεως αὐτῶν καταξιωθῶμεν.

Ἐπὶ τῶν ἐν πίστει ἀναπαυσαμένων.

Ἐπὶ τῆς εὐκрасίας τῶν ἀέρων καὶ τελεσφορίας τῶν καρπῶν δεηθῶμεν.

Ἐπὶ τῶν νεοφωτιστῶν δεηθῶμεν, ὅπως βεβαιωθῶσιν ἐν τῇ πίστει. Πάντες ὑπὲρ ἄλλων παρακαλέσθωσαν. Ἀνάστησον ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐν τῇ χάριτί σου· ἀναστάντες ἑαυτοὺς τῷ θεῷ διὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ παραθώμεθα.

Καὶ ὁ ἐπίσκοπος λεγέτω· ὁ Θεὸς ὁ μέγας καὶ μεγάλωνυμος, ὁ μέγας τῇ βουλῇ καὶ κραταῖος τοῖς ἔργοις· ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ ἀγίου παιδός σου Ἰησοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, ἐπίβλεψον ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὸ ποίμνιόν σου τοῦτο, ὃ δι' αὐτοῦ ἐξέλεξω εἰς δόξαν τοῦ ὀνόματός

σου, καὶ ἀγιάσας ἡμῶν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν καταξιώσον καθαρὸς γενομένους ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, τυχεῖν τῶν προκειμένων ἀγαθῶν καὶ μηδένα ἡμῶν ἀνάξιον κρίνης, ἀλλὰ βοηθὸς ἡμῶν γενοῦ, ἀντιλήπτωρ, ὑπερασπιστὴς, διὰ τοῦ Χριστοῦ σου, μεθ' οὗ σοι δόξα, τιμὴ, αἶνος, δοξολογία, εὐχαριστία, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας ἁμήν.

Καὶ μετὰ τὸ πάντας εἰπεῖν ἁμήν, ὁ διάκονος λεγέτω πρόσχωμεν· καὶ ὁ ἐπίσκοπος προσφωνήστω τῷ λαῷ οὕτω·

ΤΑ ἍΓΙΑ ΤΟΙΣ ἍΓΙΟΙΣ.

Καὶ ὁ λαὸς ὑπακούετω εἰς ἅγιος, εἰς κύριος, εἰς Ἰησοῦς Χριστὸς, εἰς δόξαν Θεοῦ πατρὸς, εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας ἁμήν. Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβὶδ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. Θεὸς Κύριος καὶ ἐπεφάνη ἡμῖν. Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.

Καὶ μετὰ τοῦτο μεταλαμβάνετω ὁ ἐπίσκοπος ἔπειτα οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι καὶ ὑποδιάκονοι καὶ οἱ ἀναγνώσται καὶ οἱ ψάλται καὶ οἱ ἀσκηταί, καὶ ἐν ταῖς γυναιξίν αἱ διακόνισσαι καὶ αἱ παρθένοι καὶ αἱ χῆραι, εἶτα τὰ παιδιά, καὶ τότε πᾶς ὁ λαὸς κατὰ τάξιν καὶ μετὰ αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας ἄνευ θορύβου.

Καὶ ὁ μὲν ἐπίσκοπος δίδότω τὴν προσφορὰν, λέγων·
Σῶμα Χριστοῦ.

Καὶ ὁ δεχόμενος λεγέτω·

Ἄμήν.

Ὁ δὲ διάκονος κατεχέτω τὸ ποτήριον καὶ ἐπιδιδούς λεγέτω·
Αἷμα Χριστοῦ, ποτήριον ζωῆς.

Καὶ ὁ πίνων λεγέτω·

Ἄμήν.

Ψαλμὸς δὲ λεγέσθω τριακοστὸς τρίτος ἐν τῷ μεταλαμβάνειν πάντας τοὺς λοιποὺς· καὶ ὅταν πάντες μεταλάβωσι καὶ πάσαι, λαβόντες οἱ διάκονοι τὰ περισσεύσαντα εἰσφερέτωσαν εἰς τὰ παστοφῶρια.

Καὶ ὁ διάκονος λεγέτω, παυσάμενου του ψάλλοντος· Μεταλαβόντες τοῦ τιμίου σώματος, καὶ τοῦ τιμίου αἵματος τοῦ Χριστοῦ, εὐχαριστήσωμεν τῷ καταξιώσαντι ἡμᾶς μεταλαβεῖν τῶν ἁγίων αὐτοῦ μυστηρίων, καὶ παρακαλέσωμεν, μὴ εἰς κρίμα, ἀλλ' εἰς σωτηρίαν ἡμῖν γενέσθαι, εἰς ὠφέλειαν ψυχῆς καὶ σώματος, εἰς φυλακὴν εὐσεβείας, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, εἰς ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· ἐγειρώμεθα. ἐν χάριτι Χριστοῦ ἑαυτοὺς τῷ Θεῷ, τῷ μόνῳ ἀγεννήτῳ Θεῷ, καὶ τῷ Χριστῷ αὐτοῦ παραθώμεθα.

Καὶ ὁ ἐπίσκοπος εὐχαριστεῖτω. Δέσποτα ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ πατὴρ τοῦ Χριστοῦ σου τοῦ εὐλογητοῦ παιδὸς, ὁ τῶν μετ' εὐθύτητος ἐπικαλουμένων σε ἐπήκοος, ὁ καὶ τῶν σιωπῶντων ἐπιστάμενος τὰς ἐντεύξεις· εὐχαριστοῦμέν σοι, ὅτι κατηξίωσας ἡμᾶς μεταλαβεῖν τῶν ἁγίων σου μυστηρίων, ἃ παρέσχου ἡμῖν, εἰς πληροφορίαν τῶν καλῶς ἐγνωσμένων, εἰς φυλακὴν τῆς εὐσεβείας, εἰς ἄφεσιν πλημμελημάτων· ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ σου ἐπικέκληται ἐφ' ἡμᾶς, καὶ σοι προσωκειώμεθα. ὁ χωρίσας ἡμᾶς τῆς τῶν ἀσεβῶν κοινωνίας, ἔνωσον ἡμᾶς μετὰ τῶν καθωσιωμένων σοι, στήριξον ἡμᾶς ἐν τῇ ἀληθείᾳ τῇ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπιφοιτήσει· τὰ ἀγνοούμενα ἀποκάλυψον, τὰ λείποντα προσαναπλήρωσον, τὰ ἐγνωσμένα κράτυνον· τοὺς ἱερεῖς ἀμώμους διαφύλαξον ἐν τῇ λατρείᾳ σου· τοὺς βασιλεῖς διατήρησον ἐν εἰρήνῃ, τοὺς ἄρχοντας ἐν δικαιοσύνῃ, τοὺς ἀέρας ἐν εὐκρασίᾳ, τοὺς καρποὺς ἐν εὐφορίᾳ, τὸν κόσμον ἐν παναλκείᾳ προνοίᾳ. τὰ ἔθνη τὰ πολεμικὰ πρᾶϋνον· τὰ πεπλαιημένα ἐπίστρεψον, τὸν λαόν σου

ἀγίασον· τοὺς ἐν παρθενίᾳ διατήρησον· τοὺς ἐν γάμῳ διαφύλαξον ἐν πίστει· τοὺς ἐν ἀγνείᾳ ἐνδυνάμωσον· τὰ νήπια ἄδρυνον· τοὺς νεοτελεῖς βεβαίωσον· τοὺς ἐν κατηχήσει παιδεύσον, καὶ τῆς μνήσεως ἀξίους ἀνάδειξον· καὶ πάντας ἡμᾶς ἐπισυνάγαγε εἰς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· μεθ' οὗ σοι δόξα, τιμὴ καὶ σέβας, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Καὶ ὁ διάκονος λεγέτω· Τῷ Θεῷ διὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ κλίνατε καὶ εὐλογεῖσθε.

Καὶ ὁ ἐπίσκοπος ἐπευχέσθω, λέγων· Ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ἀληθινὸς καὶ ἀσύγκριτος, ὁ πανταχοῦ ὢν καὶ τοῖς πᾶσι παρῶν καὶ ἐν οὐδενὶ ὡς ἐνόντι ὑπάρχων, ὁ τόποις μὴ περιγραφόμενος, ὁ χρόνοις μὴ παλαιούμενος, ὁ αἰῶσι μὴ περατούμενος, ὁ λόγοις μὴ παραγόμενος, ὁ γενέσει μὴ ὑποκείμενος, ὁ φυλακῆς μὴ δεόμενος, ὁ φθορᾶς ἀνώτερος, ὁ τροπῆς ἀνεπίδεκτος, ὁ φύσει ἀναλλοίωτος, ὁ φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ὁ τῇ φύσει ἀόρατος, ὁ γνωστὸς πάσαις ταῖς μετ' εὐνοίας ἐκζητούσαις σε λογικαῖς φύσεσιν, ὁ καταλαμβανόμενος ὑπὸ τῶν ἐν εὐνοίᾳ ἐπιζητούντων σε· ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, τοῦ ἀληθινῶς ὀρώντος, τοῦ εἰς Χριστὸν πιστεύσαντος λαοῦ σου· εὐμενῆς γενόμενος ἐπάκουσόν μου διὰ τὸ ὄνομά σου, καὶ εὐλόγησον τοὺς σοι κεκλικότας τοὺς ἑαυτῶν ἀνχένας, καὶ δὸς αὐτοῖς τὰ αἰτήματα τῶν καρδιῶν αὐτῶν τὰ ἐπὶ συμφέροντι, καὶ μηδένα αὐτῶν ἀπόβλητον ποιήσης ἐκ τῆς βασιλείας σου, ἀλλὰ ἀγίασον αὐτοὺς, φρούρησον, σκέπασον, ἀντιλαβοῦ, ῥύσαι τοῦ ἀλλοτρίου, καὶ παντὸς ἐχθροῦ, τοὺς οἴκους αὐτῶν φύλαξον, τὰς εἰσόδους αὐτῶν καὶ τὰς ἐξόδους φρούρησον· ὅτι σοι δόξα, αἶνος, μεγαλοπρέπεια, σέβας, προσκύνησις, καὶ τῷ σῷ παιδί Ἰησοῦ τῷ Χριστῷ σου

τῷ κυρίῳ ἡμῶν καὶ Θεῷ καὶ βασιλεῖ, καὶ τῷ ἁγίῳ
Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
ἀμήν.

Καὶ ὁ διάκονος ἐρεῖ· Ἀπολύεσθε ἐν εἰρήνῃ.

Ταῦτα περὶ τῆς μυστικῆς λατρείας διατασσόμεθα ἡμεῖς οἱ
ἀπόστολοι ὑμῖν τοῖς ἐπισκόποις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις καὶ
τοῖς διακόνσις.

THE LITURGY

OF

oannes
^ SAINT CHRYSOSTOM, *us*

ACCORDING TO THE USE OF THE

Great Church

(CONSTANTINOPLE),

AND THE

Holy Mountain

(ATHOS).

EDITED BY THE

REV. J. M. NEALE, M.A.,

WARDEN OF SACKVILLE COLLEGE.

LONDON:

J. T. HAYES, LYALL PLACE, EATON SQUARE.

1858.

PREFACE.

THE Liturgy of S. Chrysostom, derived and abbreviated from that of S. Basil, as the latter from that of S. James, is in use through the four Patriarchates and Russia, except on the few days on which S. Basil's Liturgy is said.

It is thus the least ancient of the Greek Liturgies; but it has the advantage of being a living, and not, as the others, a dead, rite.

The following pages are a reprint from the Venice Edition of 1840, corrected by a later Edition at Constantinople. I have, however, always given σοφία, in the exclamations of the Deacon, instead of the modern σοφία.

I have not added any notes. They will be found at great length in the forthcoming Translation of this Liturgy; and to have given them in duplicate would only have been to increase the expense.

Sackville College:

Nov. 8, 1858.

Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ.

Εὐχὴ τῆς Προθέσεως.

Ὁ ΘΕΟΣ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὸν οὐρανίον Ἄρτον, τὴν τροφήν τοῦ παντὸς κόσμου, τὸν Κύριον ἡμῶν, καὶ Θεὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐξαποστείλας σωτήρα, καὶ λυτρωτὴν, καὶ εὐεργέτην, εὐλογοῦντα καὶ ἀγιάζοντα ἡμᾶς· αὐτὸς εὐλόγησον τὴν Πρόθεσιν ταύτην, καὶ πρόσδεξαι αὐτὴν εἰς τὸ ὑπερουράνιον σου Θυσιαστήριον· μνημόνευσον, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος, τῶν προσενεγκάντων, καὶ δι' οὓς προσήγαγον, καὶ ἡμᾶς ἀκατακρίτους διαφύλαξον ἐν τῇ Ἱερουργίᾳ τῶν θείων σου Μυστηρίων. Ὅτι ἡγιασται, καὶ δεδόξασται τὸ πάντιμον, καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομά σου, τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ὁ Διάκονος· Εὐλόγησον Δέσποτα. Ὁ Ἱερεὺς, ἐκφώνως.

Εὐλογημένη ἡ Βασιλεία τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ὁ Χορὸς· Ἀμήν.

Ὁ Διάκονος.

Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν, Ὁ Χορὸς· Κύριε ἐλέησον.

Ἐπὲρ τῆς ἄνωθεν εἰρήνης, καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, εὐσταθείας

τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπεὶ τοῦ ἁγίου Οἴκου τούτου, καὶ τῶν μετὰ πίστεως, εὐλαβείας, καὶ φόβου Θεοῦ εἰσιόντων ἐν αὐτῷ, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπεὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν (τοῦ δεῖνος) τοῦ τιμίου Πρεσβυτερίου, τῆς ἐν Χριστῷ Διακονίας, παντὸς τοῦ Κλήρου, καὶ τοῦ Λαοῦ, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπεὶ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ Θεοφυλάκτων Βασιλέων ἡμῶν, παντὸς τοῦ Παλατιοῦ καὶ τοῦ στρατοπέδου αὐτῶν τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπεὶ τοῦ συμπολεμήσαι, καὶ ὑποτάξαι ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπεὶ τῆς ἁγίας Μονῆς ταύτης, πάσης πόλεως, καὶ χώρας, καὶ τῶν πίστει οἰκούντων ἐν αὐταῖς, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπεὶ εὐκρασίας ἀέρων, εὐφορίας τῶν καρπῶν τῆς γῆς, καὶ καιρῶν εἰρηρικῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπεὶ πλεόντων, ὁδοιπορούντων, νοσούντων, καμνόντων, αἰχμαλώτων, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπεὶ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως, ὀργῆς, κινδύνου, καὶ ἀνάγκης, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς, ὁ Θεὸς, τῇ σῆ χάριτι.

Τῆς Παναγίας, ἀχράντου, ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου, Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, μετὰ πάντων τῶν Ἁγίων μνημονεύσαντες, ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους, καὶ πάσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν, Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα.

Ὁ Χορός· Σοὶ Κύριε.

Ὁ Ἱερεὺς· ἐκφώνως.

Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

Ὁ Χορός. Ἀμήν.

Καὶ ψάλλεται τὸ πρῶτον Ἀντίφωνον παρὰ τῶν Ψαλτῶν· καὶ ὁ Ἱερεὺς λέγει τὴν Εὐχὴν τοῦ Ἀντιφώνου· ὁ δὲ Διάκονος προσκυνήσας μεθίσταται ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, καὶ ἀπελθὼν ἵσταται ἐνώπιον τῆς Εἰκόνας τῆς Θεοτόκου, βλέπων πρὸς τὴν Εἰκόνα τοῦ Χρ^{στ}οῦ, κρατῶν καὶ τὸ Ὠράριον τοῖς τρισὶ δακτύλοις τῆς δεξιᾶς χειρός.

Εὐχὴ Ἀντιφώνου α΄.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὗ τὸ κράτος ἀνείκαστον, καὶ ἡ δόξα ἀκατάληπτος, οὗ τὸ ἔλεος ἀμέτρητον, καὶ ἡ φιλανθρωπία ἄφατος· αὐτὸς Δέσποτα, κατὰ τὴν εὐσπλαγχνίαν σου ἐπίβλεψον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τὸν ἅγιον Οἶκον τοῦτον, καὶ ποιήσον μεθ' ἡμῶν, καὶ τῶν συνευχομένων ἡμῖν, πλούσια τὰ ἐλέη σου, καὶ τοὺς οἰκτιρισμούς σου.

Μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ Ἀντίφωνου, ἐλθὼν ὁ Διάκονος, καὶ σταῖς ἐν τῷ συνήθει τόπῳ, καὶ προσκυνήσας, λέγει·

Ἔτι, καὶ ἔτι, ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς ὁ Θεός.

Τῆς Παναγίας, ἀχράντου, ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου.

Ἐκφώνησις.

Ὅτι σὸν τὸ κράτος, καὶ σοῦ ἐστὶν ἡ Βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ δόξα, τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ

τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Καὶ ψάλλεται ὁμοίως παρὰ τῶν Ψαλτῶν τὸ β'. Ἀντίφωνον. Ὁ δὲ Διάκονος ὁμοίως ποιεῖ, ὡς καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ Εὐχῇ.

Εὐχὴ Ἀντιφώνου β'.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, σῶσον τὸν λαόν σου, καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου· τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας σου φύλαξον, ἁγιάσον τοὺς ἀγαπῶντας τὴν εὐπρέπειαν τοῦ Οἴκου σου. Σὺ αὐτοὺς ἀντιδόξασον τῇ θεϊκῇ σου δυνάμει, καὶ μὴ ἐγκαταλίπῃς ἡμᾶς τοὺς ἐλπίζοντας ἐπὶ σέ.

Ὁ Διάκονος.

Ἔτι, καὶ ἔτι, ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς ὁ Θεός.

Τῆς Παναγίας, ἀχράντου, ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου.

Ἐκφώνησις.

Ὅτι ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοῦ αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Εὐχὴ Ἀντιφώνου γ'.

Ὁ τὰς κοινὰς ταύτας, καὶ συμφώνους ἡμῖν χαρισάμενος προσευχὰς, ὁ καὶ δυσὶ, καὶ τρισὶ συμφωνοῦσιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου, τὰς αἰτήσεις παρέχειν ἐπαγγελιάμενος· αὐτὸς καὶ νῦν τῶν δούλων σου τὰ αἰτήματα πρὸς τὸ συμφέρον πλήρωσον, χορηγῶν ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι τὴν ἐπίγνωσιν τῆς σῆς ἀληθείας, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ζωὴν αἰώνιον χαριζόμενος.

Ψαλλομένου δὲ τοῦ τρίτου Ἀντιφώ-
νου παρὰ τῶν Ψαλτῶν, ἢ τῶν Μακαρισ-
μῶν, ἐάν ἐστι Κυριακῆ, ὅταν ἔλθωσιν
εἰς τὸ Δόξα, ὁ Ἱερεὺς καὶ ὁ Διάκονος
ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας Τραπέζης, ποι-
οῦσι προσκυνήματα τρία. Εἶτα λαβὼν
ὁ Ἱερεὺς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, δίδωσι
τῷ Διακόνῳ. Καὶ οὕτως ἐξελθόντες διὰ
τοῦ βορείου μέρους, προπορευομένων
αὐτοῖς λαμπάδων, ποιοῦσι τὴν μικρὰν
Εἴσοδον· καὶ στάντες ἐν τῷ συνήθει
τόπῳ, κλίνουσιν ἀμφότεροι τὰς κεφα-
λάς. Καὶ τοῦ Διακόνου εἰπόντος ἡρέμα,
Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν, λέγει ὁ Ἱερεὺς τὴν
Εὐχὴν τῆς Εἴσοδου μυστικῶς.

Εὐχὴ τῆς Εἰσόδου.

Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ καταστήσας ἐν
οὐρανοῖς τάγματα, καὶ στρατιάς Ἀγγέλων καὶ Ἀρ-
χαγγέλων εἰς λειτουργίαν τῆς σῆς δόξης, ποιήσον σὺν
τῇ Εἰσόδῳ ἡμῶν, Εἴσοδον ἁγίων Ἀγγέλων γενέσθαι,
συλλειτουργούντων ἡμῖν, καὶ συνδοξολογούντων τὴν
σὴν ἀγαθότητα. Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα, τιμὴ,
καὶ προσκύνησις, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ
Πνεύματι, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Τῆς Εὐχῆς δὲ τελεσθείσης, λέγει ὁ
Διάκονος πρὸς τὸν Ἱερέα, δεικνύων
πρὸς ἀνατολὰς τῇ δεξιᾷ, κρατῶν ἅμα
καὶ τὸ Ὁράριον τοῖς τρισὶ δακτύλοις·

Εὐλόγησον Δέσποτα τὴν ἁγίαν Εἴσοδον.

Καὶ ὁ Ἱερεὺς εὐλογῶν, λέγει·

Εὐλογημένη ἡ Εἴσοδος τῶν Ἀγίων σου, πάντοτε,
νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Εἶθ' οὕτως ἀπέρχεται πρὸς τὸν Ἡγούμενον ὁ Διάκονος, καὶ ἀσπάζεται τὸ Εὐαγγέλιον, εἰ πάρεστι· εἰδ' οὐ, ἀσπάζεται τοῦτο ὁ Ἱερεὺς. Πληρωθέντος δὲ τοῦ τελευταίου Τροπαρίου, εἰσέρχεται ὁ Διάκονος εἰς τὸ μέσον, καὶ στὰς ἔμπροσθεν τοῦ Ἱερέως, ἀνυψοῖ μικρὸν τὰς χεῖρας, καὶ δεικνύων τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, λέγει μεγαλοφώνως.

Σοφία, ὀρθοί.

Εἶτα προσκυνήσας αὐτός τε, καὶ ὁ Ἱερεὺς κατόπισθεν αὐτοῦ, εἰσέρχονται εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα· καὶ ὁ μὲν Διάκονος ἀποτίθησι τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον ἐν τῇ ἀγίᾳ Τραπέζῃ, οἱ δὲ Ψάλλται λέγουσι τὰ συνήθη Τροπάρια· καὶ ὅτε εἴπωσι τὸ ὕστερον, λέγει ὁ Διάκονος·

Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ὁ Ἱερεὺς.

Ὅτι Ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν, καὶ αἰεί.

Ὁ Διάκονος.

Καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ὁ Χορός. Ἀμήν.

Ψαλλομένου δὲ τοῦ Τρισαγίου, λέγει ὁ Ἱερεὺς τὴν εὐχὴν ταύτην μυστικῶς.

Εὐχὴ τοῦ Τρισαγίου Ὑμνου.

Ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος, ὁ ἐν ἀγίοις ἀναπανόμενος, ὁ Τρισαγίῳ φωνῇ ὑπὸ τῶν Σεραφίμ ἀνυμνούμενος, καὶ ὑπὸ τῶν Χερουβὶμ δοξολογούμενος, καὶ ὑπὸ πάσης ἐπουρανίου Δυνάμεως προσκυνούμενος· ὁ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς

τὸ εἶναι παραγαγὼν τὰ σύμπαντα· ὁ κτίσας τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα· σὴν καὶ ὁμοίωσιν, καὶ παντί σου χαρίσματι κατακοσμήσας· ὁ διδοὺς αἰτοῦντι σοφίαν, καὶ σύνεσιν, καὶ μὴ παρορῶν ἁμαρτάνοντα, ἀλλὰ θέμενος ἐπὶ σωτηρίᾳ μετάνοιαν· ὁ καταξιώσας ἡμᾶς τοὺς ταπεινοὺς, καὶ ἀναξίους δούλους σου, καὶ ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ στήναι κατενώπιον τῆς δόξης τοῦ ἁγίου σου Θυσιαστηρίου, καὶ τὴν ὀφειλομένην σοι προσκύνησιν, καὶ δοξολογίαν προσάγειν· αὐτὸς, Δέσποτα, πρόσδεξαι καὶ ἐκ στόματος ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν τὸν Τρισάγιον Ὑμνον, καὶ ἐπίσκεψαι ἡμᾶς ἐν τῇ χρηστότητί σου. Συγχώρησον ἡμῖν πᾶν πλημμέλημα ἐκούσιόν τε, καὶ ἀκούσιον. Ἀγίασον ἡμῶν τὰς ψυχὰς, καὶ τὰ σώματα· καὶ δὸς ἡμῖν ἐν ὁσιότητι λατρεῦειν σοι πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν· πρεσβείαις τῆς ἁγίας Θεοτόκου, καὶ πάντων τῶν Ἁγίων τῶν ἀπ' αἰῶνός σοι εὐαρεστησάντων. Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ταύτης δὲ τελεσθείσης, λέγουσι καὶ αὐτοὶ, ὃ τε Ἱερεὺς καὶ ὁ Διάκονος, τὸ Τρισάγιον, ποιοῦντες ὁμοῦ καὶ προσκυνήματα τρία ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας Τραπέζης.

Εἶτα λέγει ὁ Διάκονος πρὸς τὸν Ἱερέα.

Κέλευσον Δέσποτα. Καὶ ἀπέρχονται ἐν τῇ καθέδρᾳ.

Καὶ ὁ Ἱερεὺς λέγει ἀπερχόμενος.

Εὐλόγημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

Ὁ δὲ Διάκονος· Εὐλόγησον Δέσποτα τὴν ἄνω Καθέδραν.

Καὶ ὁ Ἱερεὺς· Εὐλογημένος εἶ ὁ ἐπὶ θρόνου δόξης τῆς Βασιλείας σου, ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβὶμ, πάντοτε, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Καὶ μετὰ συμπλήρωσιν τοῦ Τρισαγίου, ὁ Διάκονος ἐλθὼν ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων Θυρῶν, λέγει·

Πρόσχωμεν. Καὶ ὁ Ἀναγνώστης. Ἀλληλουῖα, Ψαλμὸς τῷ Δαυΐδ. Καὶ ὁ Διάκονος αὐθις· Σοφία. Καὶ ὁ Ἀναγνώστης τὸ Προκείμενον τοῦ Ἀποστόλου. Καὶ αὐθις ὁ Διάκονος· Πρόσχωμεν. Καὶ τοῦ Ἀποστόλου πληρωθέντος, λέγει ὁ Ἱερεὺς· Εἰρήνη σοι. Καὶ ὁ Ἀναγνώστης· Ἀλληλουῖα, Ψαλμὸς τῷ Δαυΐδ. Τοῦ δὲ, Ἀλληλουῖα, ψαλλομένου, λαβὼν ὁ Διάκονος τὸ Θυμιατήριον, καὶ τὸ θυμίαμα, πρόσεισι τῷ Ἱερεῖ, καὶ λαβὼν εὐλογίαν παρ' αὐτοῦ θυμιᾷ τὴν ἁγίαν Τράπεζαν γύρωθεν, καὶ τὸ Ἱερατεῖον ὄλον, καὶ τὸν Ἱερέα. Καὶ ὁ Ἱερεὺς λέγει τὴν Εὐχὴν ταύτην.

Εὐχὴ πρὸ τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἐλλαμψον ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, φιλάνθρωπε Δέσποτα, τὸ τῆς σῆς θεογνωσίας ἀκήρατον φῶς, καὶ τοὺς τῆς διανοίας ἡμῶν διάνοιξον ὀφθαλμοὺς, εἰς τὴν τῶν εὐαγγελικῶν σου κηρυγμάτων κατανοήσιν. Ἐνθεσ ἡμῖν καὶ τὸν τῶν μακαρίων σου ἐντολῶν φόβον, ἵνα τὰς σαρκικὰς ἐπιθυμίας πάσας καταπατήσαντες, πνευματικὴν πολιτείαν μετέλθωμεν, πάντα τὰ πρὸς εὐαρέστησιν τὴν σὴν καὶ φρονούντες, καὶ πράττοντες. Σὺ γὰρ εἶ ὁ φωτισμὸς τῶν ψυχῶν, καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν, Χριστέ ὁ Θεὸς, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, σὺν τῷ ἀνάρχῳ σου Πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ, καὶ

ἀγαθῶ, καὶ ζωοποιῶ σου Πνεύματι, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ δὲ Διάκονος τὸ Θυματήριον ἀποθέμενος, ἔρχεται πρὸς τὸν Ἱερέα, καὶ ὑποκλίνας αὐτῷ τὴν κεφαλὴν, κρατῶν τὸ Ὠράριον σὺν τῷ ἁγίῳ Εὐαγγελίῳ ἄκροις τοῖς δακτύλοις, δηλονότι ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τῆς ἁγίας Τραπέζης, λέγει.

Εὐλόγησον Δέσποτα τὸν Εὐαγγελιστὴν τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου, καὶ Εὐαγγελιστοῦ (τοῦ δε).

Ὁ δὲ Ἱερεὺς σφραγίζων αὐτὸν, λέγει·

Ὁ Θεὸς διὰ πρεσβειῶν τοῦ ἁγίου ἐνδόξου Ἀποστόλου, καὶ Εὐαγγελιστοῦ (τοῦ δε), δῶή σοι ῥῆμα τῷ εὐαγγελιζομένῳ, δυνάμει πολλῇ, εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ ἀγαπητοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, Κυρίου δὲ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ὁ δὲ Διάκονος εἰπὼν τὸ, Ἀμήν, καὶ προσκυνήσας μετ' εὐλαβείας τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, αἶρει αὐτό· καὶ ἐξελθὼν διὰ τῶν ἁγίων Θυρῶν, προπορευομένων αὐτῷ λαμπάδων, ἔρχεται, καὶ ἵσταται ἐν τῷ Ἀμβωνι, ἢ ἐν τῷ τεταγμένῳ τόπῳ.

Ὁ δὲ Ἱερεὺς ἱστάμενος ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας Τραπέζης, καὶ βλέπων πρὸς δυσμᾶς, ἐκφωνεῖ· Σοφία, ὀρθοί, ἀκούσωμεν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου. Εἰρήνη πᾶσι. Καὶ ὁ Διάκονος· Ἐκ τοῦ κατὰ (τόν δε) ἁγίου Εὐαγγελίου τὸ Ἀνάγνωσμα. Ὁ Ἱερεὺς· Πρόσχωμεν.

Καὶ πληρωθέντος τοῦ Εὐαγγελίου, λέγει πρὸς τὸν Διάκονον ὁ Ἱερεὺς· Εἰρήνη σοι τῷ εὐαγγελιζομένῳ. Καὶ ὁ Διάκονος ἐλ-

θῶν ἕως τῶν ἁγίων Θυρῶν, ἀποδίδωσι τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον τῷ Ἱερεῖ καὶ σταῖς ἐν τῷ συνήθει τόπῳ, ἄρχεται οὕτως.

Εἴπωμεν πάντες ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας ἡμῶν εἴπωμεν.

Ὁ Χορός. Κύριε ἐλέησον, γ'.

Κύριε Παντοκράτορ, ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν, δεόμεθά σου, ἐπάκουσον, καὶ ἐλέησον.

Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς, κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου, δεόμεθά σου, ἐπάκουσον, καὶ ἐλέησον.

Εὐχὴ τῆς ἐκτενοῦς ἱκεσίας.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, τὴν ἐκτενῆ ταύτην ἱκεσίαν πρόσδεξαι παρὰ τῶν σῶν δούλων, καὶ ἐλέησον ἡμᾶς κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σου, καὶ τοὺς οἰκτιρμούς σου κατάπεμψον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ πάντα τὸν λαόν σου, τὸν ἀπεκδεχόμενον τὸ παρὰ σοῦ πλούσιον ἔλεος.

Ὁ Διάκονος.

Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν, καὶ ὀρθοδόξων Χριστιανῶν.

Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν (τοῦ δεῖνος).

Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν Ἀδελφῶν ἡμῶν, τῶν Ἱερέων, Ἱερομονάχων, καὶ πάσης τῆς ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητος.

Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν μακαρίων, καὶ ἀειμνήστων Κτητόρων τῆς ἁγίας Μονῆς ταύτης, καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν προαναπαυσασμένων πατέρων, καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν, τῶν ἐνθάδε κειμένων, καὶ ἀπανταχοῦ Ὀρθοδόξων.

Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ ἐλέους, ζωῆς, εἰρήνης, ὑγιείας, σωτηρίας, ἐπισκέψεως, συγχωρήσεως, καὶ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν, τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ, τῶν ἀδελφῶν τῆς ἁγίας Μονῆς ταύτης.

Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν καρποφορούντων, καὶ καλλιεργούντων ἐν τῷ ἁγίῳ, καὶ πανσέπτῳ Ναῶ τούτῳ, κοπιώντων, ψαλλόντων· καὶ ὑπὲρ τοῦ περιστώτος Λαοῦ, τοῦ ἀπεκδεχομένου τὸ παρα σοῦ μέγα καὶ πλούσιον ἔλεος.

Ἐκφώνησις.

Ὅτι ἐλεήμων, καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ Διακόνος.

Εὐξασθε οἱ Κατηχούμενοι τῷ Κυρίῳ.

Οἱ Πιστοὶ ὑπὲρ τῶν Κατηχουμένων δεηθῶμεν.

Ἴνα ὁ Κύριος αὐτοὺς ἐλεήσῃ· κατηχήσῃ αὐτοὺς τὸν λόγον τῆς ἀληθείας· ἀποκαλύψῃ αὐτοῖς τὸ Εὐαγγέλιον τῆς δικαιοσύνης· ἐνώσῃ αὐτοὺς τῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ Καθολικῇ καὶ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ.

Σῶσον, ἐλέησον, ἀντιλαβοῦ, καὶ διαφύλαξον αὐτοὺς ὁ Θεός.

Οἱ Κατηχούμενοι τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνετε.

Εὐχὴ Κατηχουμένων πρὸ τῆς ἁγίας
Ἀναφορᾶς.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν, καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶν, ὁ τὴν σωτηρίαν τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων ἐξαποστείλας τὸν μονογενῆ σου Υἱόν, καὶ Θεόν, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ἐπίβλεψον ἐπὶ τοὺς δούλους σου τοὺς Κατηχουμένους, τοὺς ὑποκεκλικότας σοὶ τὸν ἑαυτῶν αὐχένα· καὶ καταξίωσον αὐτοὺς ἐν καιρῷ εὐθέτῳ τοῦ λουτροῦ τῆς παλιγγενεσίας, τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ τοῦ ἐνδύματος τῆς ἀφθαρσίας· ἐνώσον αὐτοὺς τῇ ἁγίᾳ σου Καθολικῇ, καὶ

Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ συγκαταρίθμησον αὐτοὺς
τῇ ἐκλεκτῇ σου ποιίμνῃ.

Ἐκφώνησις.

Ἴνα καὶ αὐτοὶ σὺν ἡμῖν δοξάζωσι τὸ πάντιμον, καὶ
μεγαλοπρεπὲς ὄνομά σου, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ,
καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ Χορὸς Ἀμὴν.

Καὶ ἕξαπλοῖ τὸ Εἰλητόν ὁ Ἱερεὺς.

Καὶ ὁ Διάκονος.

Ὅσοι Κατηχούμενοι προέλθετε, οἱ Κατηχούμενοι
προέλθετε· ὅσοι Κατηχούμενοι προέλθετε· μήτις τῶν
Κατηχουμένων· ὅσοι Πιστοί.

Ἔτι, καὶ ἔτι, ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Εὐχὴ Πιστῶν, ἀ'. μετὰ τὸ ἀπλωθῆναι τὸ
Εἰλητόν.

Εὐχαριστοῦμέν σοι Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Δυνάμεων, τῷ
καταξιώσαντι ἡμᾶς παραστῆναι καὶ νῦν τῷ ἁγίῳ σου
Θυσιαστηρίῳ, καὶ προσπεσεῖν τοῖς οἰκτιρμοῖς σου ὑπὲρ
τῶν ἡμετέρων ἀμαρτημάτων, καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγ-
νοημάτων· πρόσδεξαι, ὁ Θεὸς, τὴν δέησιν ἡμῶν· ποιή-
σον ἡμᾶς ἀξίους γενέσθαι τοῦ προσφέρειν σοι δεήσεις,
καὶ ἱκεσίας, καὶ θυσίας ἀναιμάκτους, ὑπὲρ παντὸς τοῦ
λαοῦ σου· καὶ ἰκάνωσον ἡμᾶς, οὓς ἔβου εἰς τὴν δια-
κονίαν σου ταύτην, ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματός σου
τοῦ ἁγίου, ἀκαταγνώστως, καὶ ἀπροσκόπτως, ἐν καθαρῷ
τῷ μαρτυρίῳ τῆς συνειδήσεως ἡμῶν, ἐπικαλεῖσθαί σε
ἐν παντὶ καιρῷ, καὶ τόπῳ· ἵνα εἰσακούων ἡμῶν, ἰλεως
ἡμῖν εἴης ἐν τῷ πλήθει τῆς σῆς ἀγαθότητος.

Ὁ Διάκονος· Ἀντιλαβοῦ σῶσον, ἐλέησον. Σοφία.

Ἐκφώνησις.

Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ Διάκονος.

Ἔτι, καὶ ἔτι, ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Εὐχὴ Πιστῶν, β'.

Πάλιν καὶ πολλάκις σοὶ προσπίπτομεν, καὶ σοῦ δεόμεθα, ἀγαθὲ καὶ φιλόανθρωπε, ὅπως ἐπιβλέψας ἐπὶ τὴν δέησιν ἡμῶν, καθάρσις ἡμῶν τὰς ψυχὰς, καὶ τὰ σώματα ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς, καὶ πνεύματος· καὶ δώης ἡμῖν ἀνένοχον, καὶ ἀκατάκριτον τὴν παράστασιν τοῦ ἁγίου σου Θυσιαστηρίου· χάρισαι δὲ, ὁ Θεὸς, τοῖς συνευχομένοις ἡμῖν, προκοπὴν βίου, καὶ πίστεως, καὶ συνέσεως πνευματικῆς· δὸς αὐτοῖς πάντοτε μετὰ φόβου καὶ ἀγάπης λατρεύειν σοὶ ἀνενόχως, καὶ ἀκατακρίτως μετέχειν τῶν ἁγίων σου Μυστηρίων, καὶ τῆς ἐπουρανίου σου Βασιλείας ἀξιοθῆναι.

Ὁ Διάκονος· Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον. Σοφία.

Ἐκφώνησις.

Ὅπως ὑπὸ τοῦ κράτους σου πάντοτε φυλαττόμενοι, σοὶ δόξαν ἀναπέμπωμεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν, καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ Χορός. Ἀμήν.

Εὐχὴ, ἣν λέγει ὁ Ἱερεὺς καθ' ἑαυτὸν, τοῦ Χερουβικοῦ ἁδομένου.

Οὐδεὶς ἄξιος τῶν σσνδεδεμένων ταῖς σαρκικαῖς ἐπιθυμίαις, καὶ ἡδοναῖς, προσέρχεσθαι, ἢ προσεγγίξειν, ἢ λειτουργεῖν σοι, Βασιλεῦ τῆς δόξης· τὸ γὰρ διακονεῖν σοι μέγα, καὶ φοβερὸν, καὶ αὐταῖς ταῖς ἐπουρανίαις

Δυνάμεσιν· Ἄλλ' ὅμως διὰ τὴν ἄφατον, καὶ ἀμέτρητόν σου φιλανθρωπίαν, ἀτρέπτως, καὶ ἀναλλοιώτως γέγονας ἄνθρωπος, καὶ Ἀρχιερεὺς ἡμῶν ἐχρημάτισας, καὶ τῆς λειτουργικῆς ταύτης, καὶ ἀναιμάκτου θυσίας τὴν Ἱερουργίαν παρέδωκας ἡμῖν, ὡς Δεσπότης τῶν ἀπάντων· σὺ γὰρ μόνος, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, δεσπόζεις τῶν ἐπουρανίων, καὶ τῶν ἐπιγείων, ὁ ἐπὶ θρόνου Χερουβικοῦ ἐποχούμενος, ὁ τῶν Σεραφίμ Κύριος, καὶ Βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ, ὁ μόνος Ἅγιος, καὶ ἐν ἀγίοις ἀναπαυόμενος. Σὲ τοίνυν δυσωπῶ τὸν μόνον ἀγαθόν, καὶ εὐήκοον, ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμέ τὸν ἁμαρτωλόν, καὶ ἀχρεῖον δούλόν σου, καὶ καθάρισόν μου τὴν ψυχὴν, καὶ τὴν καρδίαν ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς· καὶ ἰκάνωσόν με τῇ δυνάμει τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος, ἐνδεδυμένον τὴν τῆς ἱερατείας χάριν, παραστήναι τῇ ἀγίᾳ σου ταύτῃ Τραπέζῃ, καὶ ἱερουργῆσαι τὸ ἅγιον, καὶ ἀχραντόν σου Σῶμα, καὶ τὸ τίμιον Αἷμα. Σὲ γὰρ προσέρχομαι, κλίνας τὸν ἑμαυτοῦ αὐχένα, καὶ δέομαί σου· Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ, μηδὲ ἀποδοκιμάσῃς με ἐκ παίδων σου· ἀλλ' ἀξίωσον προσενεχθῆναί σοι ὑπ' ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ, καὶ ἀναξίου δούλου σου τὰ δῶρα ταῦτα. Σὺ γὰρ εἶ ὁ προσφέρων, καὶ προσφερόμενος, καὶ προσδεχόμενος, καὶ διαδιδόμενος, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, σὺν τῷ ἀνάρχῳ σου Πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν, καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Πληρωθείσης δὲ τῆς εὐχῆς, λέγουσι καὶ αὐτοὶ τὸν Χερουβικὸν ὕμνον. Εἶτα λαβὼν ὁ Διάκονος τὸν Θυματὸν, καὶ θυμίαμα βαλὼν, πρόσεισι τῷ Ἱερεὶ· καὶ λαβὼν εὐλογίαν παρ' αὐτοῦ, θυμιᾷ τὴν ἁγίαν Τράπεζαν γύρωθεν, καὶ τὸ Ἱερατεῖον ὅλον, καὶ τὸν Ἱερέα· λέγει δὲ καὶ τὸν Πεντηκοστὸν, καὶ Τροπάρια κατα-

νυκτικὰ ὄσα καὶ βούλεται, ὁμοῦ μετὰ τοῦ Ἱερέως. Καὶ ἀπέρχονται ἐν τῇ Προθέσει, προπορευομένου τοῦ Διακόνου. Αὐτὸς δὲ θυμιάσας τὰ Ἅγια, καθ' ἑαυτὸν εὐχόμενος τὸ, Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ, λέγει πρὸς τὸν Ἱερέα, Ἐπαρον Δέσποτα. Καὶ ὁ Ἱερεὺς ἄρας τὸν Ἄερα, ἐπιτιθησι τῷ ἀριστερῷ ὤμῳ αὐτοῦ, λέγων·

Ἐπάρατε τὰς χεῖρας ὑμῶν εἰς τὰ ἅγια, καὶ εὐλογεῖτε τὸν Κύριον.

Εἶτα τὸν ἅγιον Δίσκον λαβὼν, ἐπιβάλλει τῇ τοῦ Διακόνου κεφαλῇ μετὰ πάσης προσοχῆς, καὶ εὐλαβείας, κρατοῦντος ἅμα τοῦ Διακόνου καὶ τὸν Θυματὸν ἐνὶ τῶν δακτύλων. Αὐτὸς δὲ τὸ ἅγιον Ποτήριον ἀνὰ χεῖρας λαβὼν, ἐξέρχονται διὰ τοῦ βορείου μέρους, προπορευομένων αὐτοῖς λαμπάδων· καὶ περιέρχονται τὸν Ναὸν, εὐχόμενοι ἀμφότεροι ὑπὲρ πάντων καὶ λέγοντες·

Πάντων ἡμῶν μνησθεὶς Κύριος ὁ Θεὸς ἐν τῇ Βασιλείᾳ αὐτοῦ, πάντοτε, νῦν, καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Εἰσελθὼν δὲ ὁ Διάκονος ἔνδον τῶν ἁγίων Θυρῶν, ἴσταται ἐν τοῖς δεξιοῖς. Καὶ μέλλοντος τοῦ Ἱερέως εἰσελθεῖν, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Διάκονος.

Μνησθεὶς Κύριος ὁ Θεὸς τῆς Ἱερωσύνης σου ἐν τῇ Βασιλείᾳ αὐτοῦ.

Καὶ ὁ Ἱερεὺς πρὸς αὐτόν.

Μνησθεὶς Κύριος ὁ Θεὸς τῆς Ἱεροδιακονίας σου ἐν τῇ

Βασιλείᾳ αὐτοῦ, πάντοτε, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοῦ αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Καὶ ὁ μὲν Ἱερεὺς ἀποτίθησι τὸ ἅγιον Ποτήριον ἐν τῇ ἁγίᾳ Τραπέζῃ· τὸν δὲ ἅγιον Δίσκον λαβὼν ἀπὸ τῆς τοῦ Διακόνου κεφαλῆς, ἀποτίθησι καὶ αὐτὸν τῇ ἁγίᾳ Τραπέζῃ, λέγων·

Ὁ εὐσχήμων Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ξύλου καθελών.

Ἐν τάφῳ σωματικῶς, ἐν ἄδου δὲ μετὰ ψυχῆς.

Ὡς ζωηφόρος, ὡς Παραδείσου ὠραιότερος.

Εἶτα τὰ μὲν Καλύμματα ἄρας ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ Δίσκου, καὶ τοῦ ἁγίου Ποτηρίου, τίθησιν ἐν ἐνὶ μέρει τῆς ἁγίας Τραπέζης, τὸν δὲ Ἀέρα ἀπὸ τῶν τοῦ Διακόνου ὤμων, καὶ θυμιάσας, σκεπάζει δι' αὐτοῦ τὰ Ἅγια, λέγων·

Ὁ εὐσχήμων Ἰωσήφ, ἕως τοῦ, Κηδεύσας ἀπέθετο.

Καὶ λαβὼν τὸν Θυματὸν ἐκ τῶν τοῦ Διακόνου χειρῶν, θυμιᾷ τὰ Ἅγια τρίς, λέγων.

Τότε ἀνοίσουσιν ἐπὶ τὸ Θυσιαστήριόν σου μόσχους.

Καὶ ἀποδοὺς τὸν Θυματὸν, καὶ χαλάσας τὸ Φελώνιον, κλίνας τε τὴν κεφαλὴν, λέγει πρὸς τὸν Διάκονον·

Μνήσθητί μου ἀδελφὲ, καὶ συλλειτουργέ.

Καὶ ὁ Διάκονος, πρὸς αὐτόν·

Μνησθεῖη Κύριος ὁ Θεὸς τῆς Ἱερωσύνης σου ἐν τῇ Βασιλείᾳ αὐτοῦ.

Εἶτα ὁ Διάκονος ὑποκλίνας καὶ αὐτὸς τὴν κεφαλὴν, κρατῶν ἄμα καὶ τὸ Ὠρά-

ριον τοῖς τρισὶ δακτύλοις τῆς δεξιᾶς,
λέγει πρὸς τὸν Ἱερέα·

Εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, Δέσποτα ἅγιε.

Καὶ ὁ Ἱερεύς·

Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις
Ἑψίστου ἐπισκιάσει σοι.

Καὶ ὁ Διάκονος· Αὐτὸ τὸ Πνεῦμα συλλειτουργ-
γήσει ἡμῖν, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν.

Καὶ αὐθις ὁ αὐτός· Μνήσθητί μου Δέσποτα
ἅγιε.

Καὶ ὁ Ἱερεύς· Μνησθεῖή σου Κύριος ὁ Θεὸς ἐν
τῇ Βασιλείᾳ αὐτοῦ, πάντοτε, νῦν, καὶ ἄει, καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Καὶ ἐπειπὼν τὸ, Ἄμην, καὶ ἀσπασάμε-
νος τὴν τοῦ Ἱερέως δεξιὰν, ἐξέρχεται, καὶ
σταῖς ἐν τῷ συνήθει τόπῳ, λέγει·

Πληρώσωμεν τὴν δέησιν ἡμῶν τῷ Κυρίῳ.

Ὁ Χορός· Κύριε ἐλέησον.

Ἐπὲρ τῶν προτεθέντων τιμίων Δώρων, τοῦ Κυρίου
δεηθῶμεν.

Ἐπὲρ τοῦ ἁγίου οἴκου τούτου, καὶ τῶν μετὰ πίστewς,
εὐλαβείας, καὶ φόβου Θεοῦ εἰσιόντων ἐν αὐτῷ, τοῦ
Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπὲρ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως, ὀρ-
γῆς, κινδύνου, καὶ ἀνάγκης, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Εὐχὴ τῆς Προσκομιδῆς, μετὰ τὴν ἐν τῇ
ἀγίᾳ Τραπέζῃ τῶν θείων Δώρων ἀπόθεσιν.

Κύριε ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ, ὁ μόνος ἅγιος, ὁ δεχό-
μενος θυσίαν αἰνέσεως παρὰ τῶν ἐπικαλουμένων σε ἐν
ᾧ καρδίᾳ, πρόσδεξαι καὶ ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν τὴν

δέησιν, καὶ προσάγαγε τῷ ἁγίῳ σου Θυσιαστηρίῳ, καὶ ἰκάνωσον ἡμᾶς προσενεγκεῖν σοι Δῶρά τε, καὶ Θυσίας πνευματικὰς ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἀμαρτημάτων, καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων, καὶ καταξίωσον ἡμᾶς εὐρεῖν χάριν ἐνώπιόν σου, τοῦ γενέσθαι σοι εὐπρόσδεκτον τὴν Θυσίαν ἡμῶν, καὶ ἐπισκηνῶσαι τὸ Πνεῦμα τῆς χάριτός σου τὸ ἀγαθὸν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα Δῶρα ταῦτα, καὶ ἐπὶ πάντα τὸν λαόν σου.

Ὁ Διάκονος.

Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον.

Τὴν ἡμέραν πᾶσαν, τελείαν.

Ἄγγελον εἰρήνης, πιστὸν ὁδηγὸν, φύλακα τῶν ψυχῶν, καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν, παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα.

Ὁ Χορός· Παράσχου Κύριε.

Συγγώμην καὶ ἄφεσιν τῶν ἀμαρτιῶν, καὶ τῶν πλημμελημάτων ἡμῶν, παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα.

Τὰ καλὰ, καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, καὶ εἰρήνην τῷ κόσμῳ, παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα.

Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐν εἰρήνῃ, καὶ μετανοίᾳ ἐκτελέσαι, παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα.

Χριστιανὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἀνώδυνα, ἀνεπαίσχυντα, εἰρηνικὰ, καὶ καλὴν ἀπολογία, τὴν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ αἰτησώμεθα.

Τῆς Παναγίας, ἀχράντου, ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου.

Ὁ Ἱερεὺς ἐκφώνως.

Διὰ τῶν οἰκτιρισμῶν τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἶ, σὺν τῷ παναγίῳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Εἰρήνη πᾶσι.

Ὁ Διάκονος.

Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, ἵνα ἐν ὁμοιοῖᾳ ὁμολογήσωμεν

Ὁ Χορός. Πατέρα, Υἱόν, καὶ ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοούσιον, καὶ ἀχώριστον.

Καὶ ὁ μὲν Ἱερεὺς προσκύνησας τρεῖς, ἀσπάζεται τὰ Ἅγια οὕτως, ὡς εἰσὶ κεκαλυμμένα, λέγων μυστικῶς·

Ἀγαπήσω σε Κύριε ἡ ἰσχὺς μου, Κύριος στερέωμά μου, καὶ καταφυγή μου.

Ἐκ γ'.

Ὁμοίως καὶ ὁ Διάκονος συμπροσκυνεῖ, ἐν ᾧ ἴσταται τόπῳ, ἀσπάζεται καὶ τὸ Ὠράριον αὐτοῦ, ἐνθα ἐστὶ Σταυροῦ τύπος, καὶ οὕτως ἐκφωνεῖ·

Τὰς θύρας, τὰς θύρας· ἐν σοφίᾳ πρόσχωμεν.

Ὁ Λαὸς τὸ, Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν.

Ὁ Διάκονος.

Στῶμεν καλῶς, στῶμεν μετὰ φόβου· πρόσχωμεν τὴν ἁγίαν Ἀναφορὰν ἐν εἰρήνῃ προσφέρειν.

Ὁ Χορός. Ἐλεον εἰρήνης, θυσίαν αἰνέσεως.

Καὶ ὁ μὲν Ἱερεὺς ἐπάρας τὸν Ἄερα ἀπὸ τῶν Ἁγίων, ἀποτίθησιν ἐν ἐνὶ τόπῳ, λέγων·

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

Ὁ δὲ Διάκονος προσκυνήσας, εἰσέρχεται ἐν τῷ ἁγίῳ Βήματι· καὶ λαβὼν ῤιπίδιον, ῥιπίζει τὰ Ἅγια εὐλαβῶς.

Ὁ Ἱερεὺς ἐκφωνεῖ.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν.

Ὁ Χορός. Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματός σου.

Ὁ Ἱερεὺς. Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας.

Ὁ Χορός. Ἐχομεν πρὸς τὸν Κύριον.

Ὁ Ἱερεὺς. Εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ.

Ὁ Χορός. Ἄξιον καὶ δίκαιον ἐστὶ προσκυνεῖν Πατέρα, Υἱὸν, καὶ ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοούσιον, καὶ ἀχώριστον.

Ὁ Ἱερεὺς ἐπεύχεται.

Ἄξιον, καὶ δίκαιον, σὲ ὑμνεῖν, σὲ εὐλογεῖν, σὲ αἰνεῖν, σοὶ εὐχαριστεῖν, σὲ προσκυνεῖν ἐν παντὶ τόπῳ τῆς δεσποτείας σου. Σὺ γὰρ εἶ Θεὸς ἀνέκφραστος, ἀπρινόητος, ἀόρατος, ἀκατάληπτος, αἰεὶ ὢν, ὡσαύτως ὢν· σὺ καὶ ὁ μονογενὴς σου Υἱὸς, καὶ τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἅγιον. Σὺ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς παρήγαγες, καὶ παραπεσόντας ἀνέστησας πάλιν, καὶ οὐκ ἀπέστης πάντα ποιῶν, ἕως ἡμᾶς εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνήγαγες, καὶ τὴν Βασιλείαν σου ἐχαρίσω τὴν μέλλουσαν. Ὑπὲρ τούτων ἀπάντων εὐχαριστοῦμέν σοι, καὶ τῷ μονογενεῖ σου Υἱῷ, καὶ τῷ Πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ, ὑπὲρ πάντων ὧν ἴσμεν, καὶ ὧν οὐκ ἴσμεν, τῶν φανερῶν, καὶ ἀφανῶν εὐεργεσιῶν, τῶν εἰς ἡμᾶς γεγεννημένων. Εὐχαριστοῦμέν σοι καὶ ὑπὲρ τῆς Λειτουργίας ταύτης, ἣν ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν δέξασθαι κατηξίωσας, καί τοι σοι παρεστήκασι χιλιάδες Ἀρχαγγέλων, καὶ μυριάδες Ἀγγέλων, τὰ Χερουβὶμ, καὶ τὰ Σεραφὶμ ἑξαπτέρυγα, πολυόμματα, μετάρσια, πτερωτά.

Ἐκφώνως.

Τὸν ἐπινίκιον ὕμνον ᾄδοντα, βοῶντα, κεκραγότα, καὶ λέγοντα.

Ὁ Χορός·

Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, Κύριος Σαβαὼθ, πλήρης ὁ οὐρανὸς, καὶ ἡ γῆ δόξης σου. Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.

Ἐνταῦθα πάλιν λαβὼν ὁ Διάκονος τὸν Ἀστερίσκον ἐκ τοῦ ἁγίου Δίσκου, ποιεῖ Σταυροῦ τύπον ἐπάνω αὐτοῦ, καὶ ἀσπασάμενος αὐτὸν ἀποτίθησιν.

Ὁ δὲ Ἱερεὺς ἐπεύχεται.

Μετὰ τούτων καὶ ἡμεῖς τῶν μακαρίων Δυνάμεων, Δέσποτα φιλάνθρωπε, βοῶμεν, καὶ λέγομεν· Ἅγιος εἶ καὶ πανάγιος, σὺ καὶ ὁ μονογενὴς σου Υἱὸς, καὶ τὸ Πνεῦμα σου τὸ ἅγιον. Ἅγιος εἶ καὶ πανάγιος, καὶ μεγαλοπρεπὴς ἡ δόξα σου· ὃς τὸν κόσμον σου οὕτως ἠγάπησας, ὥστε τὸν Υἱόν σου τὸν μονογενῆ δοῦναι, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν, μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον· ὃς ἐλθὼν, καὶ πᾶσαν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν οἰκονομίαν πληρώσας, τῇ νυκτὶ ἣ παρεδίδοτο, μᾶλλον δὲ αὐτὸν παρεδίδου ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς, λαβὼν ἄρτον ἐν ταῖς ἀγίας αὐτοῦ καὶ ἀχράντοις καὶ ἀμωμήτοις χερσίν, εὐχαριστήσας, καὶ εὐλογήσας, ἀγιάσας, κλάσας, ἔδωκε τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ Μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις, εἰπὼν·

Ἐκφώνως.

Λάβετε, φάγετε· τοῦτό μου ἐστὶ τὸ Σῶμα, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Ὁ Χορὸς. Ἀμήν.

Τούτου δὲ λεγομένου, δεικνύει τῷ Ἱερεῖ ὁ Διάκονος τὸν ἅγιον Δίσκον, κρατῶν καὶ τὸ Ὠράριον τοῖς τρισὶ δακτύλοις τῆς δεξιᾶς· ὁμοίως καὶ ὅταν λέγη ὁ Ἱερεὺς τό· Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, συνδεικνύει καὶ αὐτὸς τὸ ἅγιον Ποτήριον.

Εἶτα μυστικῶς ὁ Ἱερεὺς.

Ὁμοίως καὶ τὸ Ποτήριον μετὰ τὸ δειπνήσαι, λέγων·

Ἐκφώνως.

Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτό ἐστι τὸ Αἷμά μου, τὸ τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Ὁ Χορός. Ἀμήν.

Ὁ Ἱερεὺς ἐπεύχεται.

Μεμνημένοι τοίνυν τῆς σωτηρίου ταύτης ἐντολῆς, καὶ πάντων τῶν ὑπὲρ ἡμῶν γεγενημένων, τοῦ Σταυροῦ, τοῦ Τάφου, τῆς τριήμερου Ἀναστάσεως, τῆς εἰς οὐρανούς Ἀναβάσεως, τῆς ἐκ δεξιῶν Καθέδρας, τῆς δευτέρας καὶ ἐνδόξου πάλιν Παρουσίας,

Ἐκφώνως.

Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέρομεν κατὰ πάντα, καὶ διὰ πάντα.

Ὁ Χορός.

Σὲ ὑμνοῦμεν, σὲ εὐλογοῦμεν, σοὶ εὐχαριστοῦμεν, Κύριε, καὶ δεόμεθά σου, ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Ὁ Ἱερεὺς ἐπεύχεται.

Ἔτι προσφέρομέν σοι τὴν λογικὴν ταύτην, καὶ ἀναίμακτον λατρείαν, καὶ παρακαλοῦμεν, καὶ δεόμεθα, καὶ ἱκετεύομεν· Κατάπεμψον τὸ Πνεῦμά σου το ἅγιον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα Δῶρα ταῦτα.

Καὶ ὁ μὲν Διάκονος ἀποτίθησι τὸ Ῥιπίδιον, καὶ ἔρχεται ἐγγύτερον τῷ Ἱερεῖ, καὶ προσκυνοῦσιν ἀμφότεροι τρεῖς ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας Τραπέζης, εὐχόμενοι καθ' ἑαυτοὺς, καὶ λέγοντες τό, Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ.

Εἶτα τό, Κύριε, ὁ τὸ πανάγιόν σου Πνεῦμα.

Στίχ. Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός.

Στ. Μὴ ἀπορρίψης με ἀπὸ τοῦ προσώπου σου.

Εἶτα, Δόξα.

Εὐλογητὸς εἶ Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ πανσόφους τοὺς ἄλιεις ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ δι' αὐτῶν τὴν οἰκουμένην σαγηνεύσας, φιλάνθρωπε δόξα σοι.

Καὶ νῦν.

Ὅτε καταβὰς τὰς γλώσσας συνέχεε, διεμέριζεν ἔθνη ὁ Ὑψιστος· ὅτε τοῦ πυρὸς τὰς γλώσσας διένειμεν, εἰς ἐνότητά πάντας ἐκάλεσε· καὶ συμφώνως δοξάζομεν τὸ πανάγιον Πνεῦμα.

Εἶτα τὴν κεφαλὴν ὑποκλίνας ὁ Διάκονος, καὶ δεικνύων σὺν τῷ Ὁραρίῳ τὸν ἅγιον Ἄρτον, λέγει μυστικῶς·

Εὐλόγησον Δέσποτα τὸν ἅγιον Ἄρτον.

Καὶ ὁ Ἱερεὺς ἀνιστάμενος, σφραγίζει τρεῖς τὰ ἅγια Δῶρα, λέγων·

Καὶ ποιήσον τὸν μὲν Ἄρτον τούτον, τίμιον Σῶμα τοῦ Χριστοῦ σου.

Ὁ Διάκονος· Ἀμήν. Καὶ αὐθις ὁ αὐτός·
Εὐλόγησον Δέσποτα τὸ ἅγιον Ποτήριον.

Καὶ ὁ Ἱερεὺς εὐλογῶν, λέγει·
Τὸ δὲ ἐν τῷ Ποτηρίῳ τούτῳ, τίμιον Αἷμα τοῦ Χριστοῦ σου.

Ὁ Διακονός· Ἀμήν. Καὶ αὐθις ὁ Διάκονος δεικνύων μετὰ τοῦ Ὁραρίου ἀμφοτέρα τὰ ἅγια, λέγει·

Εὐλόγησον Δέσποτα.

Ὁ δὲ Ἱερεὺς εὐλογῶν ἀμφοτέρα τὰ ἅγια λέγει·

Μεταβαλὼν τῷ Πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ.

Ὁ Διάκονος. Ἀμήν, Ἀμήν, Ἀμήν.

Καὶ τὴν κεφαλὴν ὑποκλίνας ὁ Διάκονος τῷ Ἱερεῖ, καὶ εἰπὼν τὸ, Μνήσθητί μου ἅγιε Δέσποτα τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἵσταται ἐν ᾧ πρότερον τόπῳ, καὶ λαβὼν τὸ Ῥιπίδιον, ριπίζει τὰ Ἅγια, ὡς καὶ τὸ πρότερον. Ὁ δὲ Ἱερεὺς ἐπεύχεται.

Ὡστε γενέσθαι τοῖς μεταλαμβάνουσιν εἰς νῆψιν ψυχῆς, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, εἰς κοινωνίαν τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος, εἰς Βασιλείας οὐρανῶν πλήρωμα, εἰς παρρησίαν τὴν πρὸς σέ, μὴ κρίμα, ἢ εἰς κατάκριμα. Ἐτι προσφέρομέν σοι τὴν λογικὴν ταύτην λατρείαν, ὑπὲρ τῶν ἐν πίστει ἀναπαυσασμένων Προπατόρων, Πατέρων, Πατριαρχῶν, Προφητῶν, Ἀποστόλων, Κηρύκων, Εὐαγγελιστῶν, Μαρτύρων, Ὁμολογητῶν, Ἐγκρατευτῶν, καὶ παντὸς πνεύματος δικαίου ἐν πίστει τετελειωμένου.

Ὁ δὲ Διάκονος θυμιᾷ τὴν ἁγίαν Τράπεζαν γύρωθεν, καὶ μνημονεύει ὧν βούλεται ζώντων, καὶ τεθνεώτων.

Ὁ Ἱερεὺς ἐκφώνως.

Ἐξαιρέτως τῆς Παναγίας, ἀχράντου, ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου, Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας.

Ὁ Διάκονος μνημονεύει τὰ Δίπτυχα τῶν κεκοιμημένων.

Ὁ δὲ Ἱερεὺς ἐπεύχεται.

Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Προφήτου Προδρόμου, καὶ Βαπτιστοῦ, τῶν ἁγίων ἐνδόξων, καὶ πανευφύμων Ἀποστόλων, τοῦ Ἁγίου (τοῦ δεῖνος) οὗ καὶ τὴν μνήμην ἐπιτελοῦμεν, καὶ πάντων σου τῶν Ἁγίων, ὧν ταῖς

ἰκεσίαις ἐπίσκεψαι ἡμᾶς ὁ Θεός· καὶ μνήσθητι πάντων τῶν κεκοιμημένων ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως ζωῆς αἰωνίου, καὶ ἀνάπαυσον αὐτούς, ὅπου ἐπισκοπεῖ τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου. Ἔτι παρακαλοῦμέν σε· Μνήσθητι Κύριε πάσης ἐπισκοπῆς Ὀρθοδόξων, τῶν ὀρθοτομούντων τὸν λόγον τῆς σῆς ἀληθείας, παντὸς τοῦ Πρεσβυτερίου, τῆς ἐν Χριστῷ Διακονίας, καὶ παντὸς Ἱερατικοῦ τάγματος. Ἔτι προσφέρομέν σοι τὴν λογικὴν ταύτην λατρείαν ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης, ὑπὲρ τῆς ἀγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ὑπὲρ τῶν ἐν ἀγνεΐᾳ, καὶ σεμνῇ πολιτείᾳ διαγόντων, ὑπὲρ τῶν πιστοτάτων, καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν Βασιλέων, παντὸς τοῦ Παλατίου, καὶ τοῦ Στρατοπέδου αὐτῶν. Δὸς αὐτοῖς Κύριε εἰρηνικὸν τὸ βασίλειον, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ γαλήνῃ αὐτῶν ἤρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν, ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ, καὶ σεμνότητι.

Ἐκφώνως.

Ἐν πρώτοις μνήσθητι Κύριε τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν (τοῦ δεΐνος), ὃν χάρισαι ταῖς ἀγίαις σου Ἐκκλησίαις ἐν εἰρήνῃ, σῶον, ἐντιμον, ὑγιᾶ, μακροημερεύοντα, καὶ ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς σῆς ἀληθείας. Καὶ ὁ Διάκονος πρὸς τῇ Θύρᾳ σταῆς, λέγει· Τοῦ δεΐνος Πατριάρχου, Μητροπολίτου, ἡ Ἐπισκόπου, ὅς τις ἂν ᾖ.

Εἶτα μνημονεύει ὁ αὐτὸς τὰ Δίπτυχα τῶν ζώντων.

Ὁ δὲ Ἱερεὺς ἐπεύχεται.

Μνήσθητι Κύριε τῆς Πόλεως, ἐν ἣ παροικοῦμεν, καὶ πάσης πόλεως, καὶ χώρας, καὶ τῶν πίστει οἰκούντων ἐν αὐταῖς. Μνήσθητι Κύριε πλεόντων, ὁδοιπορούντων, νοσούντων, καμνόντων, αἰχμαλώτων, καὶ

τῆς σωτηρίας αὐτῶν. Μνήσθητι Κύριε τῶν καρποφορούντων, καὶ καλλιεργούντων ἐν ταῖς ἀγίαις σου Ἐκκλησίαις, καὶ μεμνημένων τῶν πενήτων, καὶ ἐπὶ πάντας ἡμᾶς τὰ ἔλεή σου ἐξαπόστειλον.

Ἐκφώνως.

Καὶ δὸς ἡμῖν ἐν ἐνὶ στόματι, καὶ μιᾷ καρδίᾳ δοξάζειν, καὶ ἀνυμνεῖν τὸ πάντιμον, καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομά σου, τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁμοίως.

Καὶ ἔσται τὰ ἔλεή τοῦ μεγάλου Θεοῦ, καὶ Σωτῆρός ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ἡμῶν.

Ὁ δὲ Διάκονος λαβὼν καιρὸν παρὰ τοῦ Ἱερέως, καὶ ἐξέλθων, καὶ σταῖς ἐν τῷ συνήθει τόπῳ, λέγει·

Πάντων τῶν Ἁγίων μνημονεύσαγτες, ἔτι καὶ ἔτι, ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐπὲρ τῶν προσκομισθέντων καὶ ἁγιασθέντων τιμίων Δώρων.

Ὅπως ὁ φιλόανθρωπος Θεὸς ἡμῶν, ὁ προσδεξάμενος αὐτὰ εἰς τὸ ἅγιον, καὶ ὑπερουράνιον, καὶ νοερὸν αὐτοῦ Θυσιαστήριον, εἰς ὁσμὴν εὐωδίας πνευματικῆς, ἀντικαταπέμψῃ ἡμῖν τὴν θείαν χάριν, καὶ τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, δεηθῶμεν.

Ἐπὲρ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως, ὀργῆς, κ. τ. λ.

Ὁ Ἱερεὺς ἐπεύχεται.

Σοὶ παρακατατιθέμεθα τὴν ζωὴν ἡμῶν ἅπασαν, καὶ τὴν ἐλπίδα, Δέσποτα φιλόανθρωπε, καὶ παρακαλοῦμεν καὶ δεόμεθα, καὶ ἱκετεύομεν· Καταξίωσον ἡμᾶς μεταλαβεῖν τῶν ἐπουρανίων σου, καὶ φρικτῶν Μυστηρίων

ταύτης τῆς ἱεράς, καὶ πνευματικῆς Τραπέζης, μετὰ καθαροῦ συνειδότης, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, εἰς συγχώρησιν πλημμελημάτων, εἰς Πνεύματος ἁγίου κοινωνίαν, εἰς Βασιλείας οὐρανῶν κληρονομίαν, εἰς παρρησίαν τὴν πρὸς σέ, μὴ εἰς κρίμα, ἢ εἰς κατάκριμα.

Ὁ Διάκονος.

Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον.

Τὴν ἡμέραν πᾶσαν τελείαν.

Ἄγγελον εἰρήνης, πιστὸν ὄδηγόν.

Συγγνώμην, καὶ ἄφεσιν.

Τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς.

Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον.

Χριστιανὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἀνώδυνα.

Τὴν ἐνότητα τῆς Πίστεως, καὶ τὴν κοινωνίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος αἰτησάμενοι, ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους, καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα.

Ὁ Ἱερεὺς ἐκ φῶνως.

Καὶ καταξίωσον ἡμᾶς, Δέσποτα, μετὰ παρρησίας ἀκατακρίτως, τολμᾶν ἐπικαλεῖσθαι σέ τὸν ἐπουράνιον Θεὸν Πατέρα, καὶ λέγειν·

Ὁ Λαὸς τὸ, Πάτερ ἡμῶν.

Ὁ Ἱερεὺς· Ὅτι σοῦ ἐστίν. Εἶτα, Εἰρήνη πᾶσι.

Ὁ Διάκονος· Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν.

Ὁ δὲ Ἱερεὺς ἐπεύχεται.

Εὐχαριστοῦμέν σοι, Βασιλεῦ ἀόρατε, ὁ τῇ ἀμετρήτῳ σου δυνάμει τὰ πάντα δημιουργήσας, καὶ τῷ πληθει τοῦ ἐλέους σου ἐξ οὐκ ὄντων εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα παραγαγών. Αὐτὸς, Δέσποτα, οὐρανόθεν ἐπίδε ἐπὶ τοὺς ὑποκεκλικότας σοι τὰς ἑαυτῶν κεφαλὰς· οὐ γὰρ ἔκλιναν σαρκὶ καὶ αἵματι, ἀλλὰ σοὶ τῷ φοβερῷ Θεῷ. Σὺ οὖν Δέσποτα, τὰ προκείμενα πᾶσιν ἡμῖν εἰς ἀγαθόν

ἐξομάλισον, κατὰ τὴν ἐκάστου ἰδίαν χρείαν· τοῖς πλέουσι σύμπλευσον· τοῖς ὁδοιποροῦσι συνόδευσον· τοὺς νοσοῦντας ἴασαι, ὁ ἱατρὸς τῶν ψυχῶν, καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν.

Ἐκφώνησις.

Χάριτι, καὶ οἰκτιρμοῖς, καὶ φιλανθρωπία τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἶ, σὺν τῷ παναγίῳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωποιῷ σου Πνεύματι, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ὁ Ἱερεὺς ἐπέυχεται.

Πρόσχες, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐξ ἁγίου κατοικητηρίου σου, καὶ ἀπὸ θρόνου δόξης τῆς Βασιλείας σου, καὶ ἐλθέ, εἰς τὸ ἀγιασαι ἡμᾶς, ὁ ἄνω τῷ Πατρὶ συγκαθήμενος, καὶ ὧδε ἡμῖν ἀοράτως συνών· καὶ καταξίωσον τῇ κραταιᾷ σου χειρὶ, μεταδοῦναι ἡμῖν τοῦ ἀχράντου Σώματός σου, καὶ τοῦ τιμίου Αἵματος, καὶ δι' ἡμῶν παντὶ τῷ λαῷ.

Εἶτα προσκυνεῖ ὁ Ἱερεὺς, ὁμοίως καὶ ὁ Διάκονος ἐν ᾧ ἴστανται τόπῳ, λέγοντες μυστικῶς τρίς· Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῷ ἀμαρτωλῷ.

Ὅταν δὲ ἴδῃ ὁ Διάκονος τὸν Ἱερέα ἐκτείνοντα τὰς χεῖρας, καὶ ἀπτόμενον τοῦ ἁγίου Ἄρτου, πρὸς τὸ ποιῆσαι τὴν ἁγίαν Ὑψωσιν, ἐκφωνεῖ Πρόσχωμεν.

Καὶ ὁ Ἱερεὺς ὑψῶν τὸν ἅγιον Ἄρτον, ἐκφωνεῖ·

Τὰ Ἅγια τοῖς ἁγίοις.

Εἶτα ζώννυται ὁ Διάκονος τὸ Ὠράριον αὐτοῦ σταυροειδῶς, καὶ εἰσέρχεται ἐν τῷ ἁγίῳ Βήματι, καὶ στὰς ἐκ δεξιῶν,

τοῦ Ἱερέως κρατοῦντος τὸν ἅγιον Ἄρτον, λέγει·

Μέλισον Δέσποτα τὸν ἅγιον Ἄρτον.

Ὁ δὲ Ἱερεὺς μερίζων αὐτὸν εἰς τέσσαρα, μετὰ προσοχῆς καὶ εὐλαβείας, λέγει·

Μελίζεται, καὶ διαμερίζεται ὁ Ἄμνος τοῦ Θεοῦ, ὁ μελιζόμενος, καὶ μὴ διαιρούμενος, ὁ πάντοτε ἐσθιόμενος, καὶ μηδέποτε δαπανώμενος, ἀλλὰ τοὺς μετέχοντας ἀγιάζων.

Καὶ ὁ Διάκονος δεικνύων σὺν τῷ Ὁραρίῳ τὸ ἅγιον Ποτήριον, λέγει·

Πλήρωσον Δέσποτα τὸ ἅγιον Ποτήριον.

Ὁ δὲ Ἱερεὺς λαβὼν τὴν ἄνω κειμένην μερίδα, ποιεῖ σὺν αὐτῇ Σταυρὸν ἐπάνω τοῦ ἁγίου Ποτηρίου, λέγων·

Πλήρωμα πίστεως, Πνεύματος ἁγίου.

Καὶ οὕτως ἐμβάλλει εἰς τὸ ἅγιον Ποτήριον.

Ὁ Διάκονος Ἀμήν. Καὶ δεχόμενος τὸ Ζέον, λέγει πρὸς τὸν Ἱερέα·

Εὐλόγησον Δέσποτα τὸ Ζέον·

Ὁ δὲ Ἱερεὺς εὐλογεῖ, λέγων·

Εὐλογημένη ἡ ζέσις τῶν ἁγίων σου, πάντοτε, νῦν, καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· Ἀμήν.

Καὶ ὁ Διάκονος ἐκχέει τὸ ἄρκουιν σταυροειδῶς ἔνδον τοῦ ἁγίου Ποτηρίου, λέγων.
Ζέσις πίστεως, πλήρης Πνεύματος ἁγίου· Ἀμήν.

Ἐκ γ'.

Καὶ ἀποτιθέμενος τὸ Ζέον, ἵσταται

μικρὸν ὄπισθεν. Ὁ δὲ Ἱερεὺς λαβὼν
μίαν Μερίδα τοῦ ἁγίου Ἄρτου, λέγει·

Τὸ τίμιον καὶ πανάγιον Σῶμα τοῦ Κυρίου, καὶ Θεοῦ,
καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεταδίδοταί μοι,
(τῷ δεῖνι) Ἱερεῖ, εἰς ἄφεσίν μου ἁμαρτιῶν, καὶ εἰς
ζωὴν αἰώνιον.

Πιστεύω Κύριε, καὶ ὁμολογῶ, καὶ, Τοῦ Δείπνου σου
τοῦ μυστικοῦ σήμερον· καὶ τελευταῖον τὸ,
Μή μοι εἰς κρίμα, ἢ εἰς κατάκριμα γένοιτο ἢ μετάληψις
τῶν ἁγίων σου Μυστηρίων, Κύριε, ἀλλ' εἰς ἴασις ψυχῆς
καὶ σώματος.

Καὶ οὕτω μεταλαμβάνει τοῦ ἐν χερσὶ
μετὰ φόβου, καὶ πάσης ἀσφαλείας. Εἶτα
λέγει· Ὁ Διάκονος πρόσελθε.

Καὶ προσελθὼν ὁ Διάκονος, ποιεῖ με-
τάνοιαν εὐλαβῶς αἰτῶν συγχώρησιν· ὁ
δὲ Ἱερεὺς κρατῶν τὸν ἅγιον Ἄρτον, δι-
δωσι τῷ Διακόνῳ· καὶ ἀσπασάμενος ὁ
Διάκονος τὴν μεταδιδούσαν αὐτῷ χεῖρα,
λαμβάνει τὸν ἅγιον Ἄρτον, λέγων·

Μετάδος μοι Δέσποτα τὸ τίμιον καὶ ἅγιον Σῶμα τοῦ
Κυρίου, καὶ Θεοῦ, καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ὁ δὲ Ἱερεὺς λέγει·

(Τῷ δεῖνι) Ἱεροδιακόνῳ μεταδίδοται τὸ τίμιον,
καὶ ἅγιον, καὶ ἄχραντον Σῶμα τοῦ Κυρίου, καὶ Θεοῦ,
καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς ἄφεσιν αὐτοῦ
ἁμαρτιῶν, καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Καὶ ἀπέρχεται ὁ Διάκονος ὄπισθεν
τῆς ἱερᾶς Τραπέζης, κλίνας τὴν κεφα-
λήν, καὶ προσεύχεται, ὡς ὁ Ἱερεὺς.

Εἶτα ἀναστὰς ὁ Ἱερεὺς, λαμβάνει ταῖς
χερσὶν ἀμφοτέραις μετὰ Καλύμματος

τὸ ἅγιον Ποτήριον, καὶ μεταλαμβάνει τρίτον ἐξ αὐτοῦ, καὶ οὕτω τὰ, τε ἴδια χεῖλη, καὶ τοῦ ἱεροῦ Ποτηρίου, τῷ ἐν χερσὶ Καλύμματι ἀποσπογγίσας, καλεῖ τὸν Διάκονον, λέγων·

Διάκονε πρόσελθε.

Καὶ ὁ Διάκονος ἔρχεται, καὶ προσκυνεῖ ἅπαξ, λέγων·

Ἴδου προσέρχομαι τῷ ἀθανάτῳ Βασιλεῖ· καὶ τὸ, Πιστεύω Κύριε, καὶ ὁμολογῶ, ὅλον· καὶ λέγει ὁ Ἱερεὺς. Μεταλαμβάνει ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ Διάκονος, (ὁ δεῖνα) τὸ τίμιον, καὶ ἅγιον Αἷμα τοῦ Κυρίου, καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς ἄφεςιν αὐτοῦ ἀμαρτιῶν, καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Μεταλαβόντος δὲ τοῦ Διακόνου, λέγει ὁ Ἱερεὺς.

Τοῦτου ἤψατο τῶν χειλέων σου, καὶ ἀφελεῖ τὰς ἀνομίας σου, καὶ τὰς ἀμαρτίας σου περικαθαριεῖ.

Τότε λαβὼν τὸν ἅγιον Δίσκον ὁ Διάκονος, ἐπάνω τοῦ ἁγίου Ποτηρίου, ἀποσπογγίζει τῷ ἁγίῳ Σπόγγῳ πάνυ καλῶς, καὶ μετὰ προσοχῆς καὶ εὐλαβείας σκεπάζει τὸ ἅγιον Ποτήριον τῷ Καλύμματι, ὁμοίως καὶ ἐπὶ τὸν ἅγιον Δίσκον ἀνατίθῃσι τὸν Ἀστέρα, καὶ τὰ Καλύμματα. Εἶτα ἐπιλέγει τὴν τῆς εὐχαριστίας Εὐχὴν ὁ Ἱερεὺς.

Εὐχαριστοῦμέν σοι Δέσποτα φιλόνητο, εὐεργέτα τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ὅτι καὶ τῇ παρουσίᾳ ἡμέρα κατηξίωσας ἡμᾶς τῶν ἐπουρανίων σου, καὶ ἀθανάτων Μυστηρίων. Ὁρθοτόμησον ἡμῶν τὴν ὁδὸν, στήριξον ἡμᾶς ἐν τῷ φόβῳ σου τοὺς πάντας, φρούρησον ἡμῶν τὴν ζωὴν,

ἀσφάλισαι ἡμῶν τὰ διαβήματα· εὐχαῖς, καὶ ἰκεσιαῖς τῆς ἐνδόξου Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ πάντων τῶν Ἁγίων σου.

Καὶ οὕτως ἀνοίγουσι τὴν Θύραν τοῦ ἁγίου Βήματος. Καὶ ὁ Διάκονος προσκυνήσας ἄπαξ, λαμβάνει τὸ Ποτήριον μετὰ εὐλαβείας, καὶ ἔρχεται εἰς τὴν Θύραν, καὶ ὑψῶν τὸ ἅγιον Ποτήριον, δείκνυσιν αὐτὸ τῷ λαῷ, λέγων·

Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως, καὶ ἀγάπης προσέλθετε.

Ὁ δὲ Ἱερεὺς εὐλογεῖ τὸν λαόν, ἐπιλέγων ἐκφώνως·

Σῶσον, ὁ Θεὸς, τὸν λαόν σου, καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου.

Καὶ ἐπιστρέφουσιν, ὃ, τε Διάκονος, καὶ ὁ Ἱερεὺς εἰς τὴν ἁγίαν Τράπεζαν, καὶ θυμιᾷ ὁ Ἱερεὺς τρίς, λέγων καθ' ἑαυτόν. Ὑψώθητι ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς ὁ Θεὸς, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σου.

Εἶτα λαβὼν τὸν ἅγιον Δίσκον, τίθησιν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ Διακόνου· καὶ ὁ Διάκονος λαβὼν μετ' εὐλαβείας, θεωρῶν ἔξω πρὸς τὴν Θύραν, οὐδὲν λέγων, ἀπέρχεται εἰς τὴν Πρόθεσιν, καὶ ἀποτίθησιν αὐτόν· ὁ δὲ Ἱερεὺς προσκυνήσας, καὶ λαβὼν τὸ ἅγιον Ποτήριον, καὶ ἐπιστραφεὶς πρὸς τὴν Θύραν, ὀρᾷ τὸν λαόν, λέγων μυστικῶς· Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν· εἶτα ἐκφωνεῖ· Πάντοτε, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Καὶ ἐξελθὼν ὁ Διάκονος, καὶ στὰς ἐν τῷ συνήθει τόπῳ, λέγει·

Ὅρθοι μεταλαβόντες τῶν θείων, ἀγίων, ἀχράντων, ἀθανάτων, ἐπουρανίων, καὶ ζωοποιῶν, φρικτῶν τοῦ Χριστοῦ Μυστηρίων, ἀξίως εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ. Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς. Τὴν ἡμέραν πᾶσαν, τελείαν, ἀγίαν, εἰρηνικὴν.

Ἐκφώνησις.

Ὅτι σὺ ὁ ἁγιασμὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, νῦν, καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ Χορὸς. Ἀμήν.

Ὁ Ἱερεὺς. Ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν.

Ὁ Διάκονος. Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Εὐχὴ Ὁπισθάμβωνος,
ἐκφωνουμένη παρὰ τοῦ Ἱερέως ἔξω τοῦ
Βήματος.

Ὁ εὐλογῶν τοὺς εὐλογοῦντάς σε, Κύριε, καὶ ἀγιάζων τοὺς ἐπὶ σοὶ πεποιθότας, σῶσον τὸν λαόν σου, καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου· τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας σου φύλαξον· ἀγίασον τοὺς ἀγαπῶντας τὴν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου σου· σὺ αὐτοὺς ἀντιδόξασον τῇ θεϊκῇ σου δυνάμει, καὶ μὴ ἐγκαταλίπῃς ἡμᾶς τοὺς ἐλπίζοντας ἐπὶ σέ· εἰρήνην τῷ κόσμῳ σου δώρησαι, ταῖς Ἐκκλησίαις σου, τοῖς Ἱερεῦσι, τοῖς Βασιλεῦσιν ἡμῶν, τῷ Στρατῷ, καὶ παντὶ τῷ Λαῷ σου· ὅτι πᾶσα δόσις ἀγαθῆ, καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον, ἄνωθέν ἐστι, καταβαίνον ἐκ σοῦ τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων· καὶ σοὶ τὴν δόξαν, καὶ εὐχαριστίαν, καὶ προσκύνησιν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, νῦν, καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ταύτης δὲ τελεσθείσης, ὁ μὲν Ἱερεὺς εἰσέρχεται διὰ τῶν ἀγίων Θυρῶν, καὶ

ἀπελθὼν ἐν τῇ Προθέσει, λέγει τὴν πα-
ροῦσαν Εὐχὴν.

Εὐχὴ λεγομένη ἐν τῷ συστεῖλαι τὰ ἅγια
μυστικῶς.

Τὸ πλήρωμα τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, αὐτὸς
ὑπάρχων Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πληρώσας πᾶσαν τὴν
Πατρικὴν οἰκονομίαν, πλήρωσον χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης
τὰς καρδίας ἡμῶν, πάντοτε, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

Ὁ Διάκονος. Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ὁ Ἱερεὺς. Εὐλογία Κυρίου ἐφ' ὑμᾶς. Εἶτα.
Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι.

Ὁ Λαός. Δόξα, καὶ νῦν. Καὶ γίνεται Ἀπό-
λυσις.

Ὁ δὲ Διάκονος εἰσελθὼν καὶ αὐτὸς
διὰ τοῦ βορείου μέρους, συστέλλει τὰ
ἅγια μετὰ φόβου καὶ πάσης ἀσφαλείας,
ὥστε μηδὲν τι τῶν ἁγαν λεπτοτάτων
ἐκπεσεῖν, ἢ καταλειφθῆναι, καὶ ἀπονίπ-
τεται τὰς χεῖρας ἐν τῷ συνήθει τόπῳ.
Ὁ δὲ Ἱερεὺς ἐξελθὼν, δίδωσι τῷ λαῷ τὸ
Ἀντιδωρον. Εἶτα εἰσελθὼν ἐν τῷ ἁγίῳ
Βήματι, ἀποδύεται τὴν Ἱερατικὴν στο-
λὴν, λέγων·

Νῦν ἀπολύεις τὸ Τρισάγιον· καὶ τὰ λοιπά.
Εἶτα τὸ Ἀπολυτικίον τοῦ Χρυσοστόμου.

Ἡ τοῦ στόματός σου καθάπερ πυρσὸς ἐκλάμψασα
χάρις, τὴν οἰκουμένην ἐφώτισεν, ἀφιλαργυρίας τῷ
κόσμῳ θησαυροὺς ἐναπέθετο, τὸ ὕψος ἡμῖν τῆς ταπει-
νοφροσύνης ὑπέδειξεν· ἀλλὰ σοῖς λόγοις παιδεύων
Πάτερ Ἰωάννη Χρυσόστομε, πρέσβευε τῷ Λόγῳ
Χριστῷ τῷ Θεῷ, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Τὸ, Κύριε ἐλέησον, ιβ'. Δόξα, καὶ νῦν. Τὴν
τιμωτέραν. Καὶ ποιεῖ Ἀπόλυσιν. καὶ
προσκυνήσας καὶ εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ
ἐπὶ πᾶσιν ἐξέρχεται.

Τίλος τῆς Θείας Λειτουργίας τοῦ
Χρυσοστόμου.

THE LITURGY
OF
SAINT BASIL *ius Cæsariensis*

ACCORDING TO THE USE OF THE

Great Church
(CONSTANTINOPLE),

AND THE

Holy Mountain
(ATHOS).

EDITED BY THE
REV. J. M. NEALE, M.A.,
WARDEN OF SACKVILLE COLLEGE.

LONDON:
J. T. HAYES, LYALL PLACE, EATON SQUARE.
1858.

PREFACE.

THE Liturgy of S. Basil, modified from that of S. James, as the Liturgy of S. Chrysostom is from that of S. Basil, is still said in the Eastern Church on all Sundays in Lent, (except Palm Sunday,) on Maundy Thursday, Easter Eve, the Vigils of Christmas and the Epiphany, and the Feast of S. Basil (Jan. 1).

It is here reprinted from the same source as the Liturgy of S. Chrysostom, which is always printed with it, and precedes it.

Sackville College,

Jan. 21, 1859.

Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ
ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ.

Εὐχὴ ὑπὲρ τῶν Κατηχουμένων πρὸ τῆς
ἀγίας Ἀναφορᾶς, ἣν ὁ Ἱερεὺς λέγει
μυστικῶς.

ΚΥΡΙΕ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν οὐρανοῖς κατοικῶν, καὶ ἐπι-
βλέπων ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα σου, ἐπίβλεψον ἐπὶ τοὺς
δούλους σου τοὺς Κατηχουμένους, τοὺς ὑποκεκλικότας
τοὺς ἑαυτῶν ἀχένας ἐνώπιόν σου, καὶ δὸς αὐτοῖς τὸν
ἐλαφρὸν ζυγόν· ποιήσον αὐτοὺς μέλη τίμια τῆς ἀγίας
σου Ἐκκλησίας, καὶ καταξίωσον αὐτοὺς τοῦ λουτροῦ
τῆς παλιγγενεσίας, τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ
τοῦ ἐνδύματος τῆς ἀφθαρσίας, εἰς ἐπίγνωσιν σου τοῦ
ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

Ἐκφώνησις.

Ἰνα καὶ αὐτοί, κ.τ.λ.

Εὐχὴ Πιστῶν πρώτη, μετὰ τὸ ἀπλω-
θῆναι τὸ Εἰλητόν, ἣν ὁ Ἱερεὺς λέγει
μυστικῶς.

Σὺ Κύριε κατέδειξας ἡμῖν τὸ μέγα τοῦτο τῆς σωτη-
ρίας μυστήριον· σὺ κατηξίωσας ἡμᾶς τοὺς ταπεινοὺς
καὶ ἀναξίους δούλους σου, γενέσθαι λειτουργοὺς τοῦ
ἀγίου σου Θυσιαστηρίου· σὺ ἰκάνωσον ἡμᾶς τῇ δυνάμει
τοῦ ἀγίου Πνεύματος εἰς τὴν διακονίαν ταύτην, ἵνα
ἀκατακρίτως στάντες ἐνώπιον τῆς ἀγίας δόξης σου,

προσάγωμέν σοι θυσίαν αινέσεως. Σὺ γὰρ εἶ ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσι· δὸς, Κύριε, καὶ ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἁμαρτημάτων, καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων, δεκτὴν γενέσθαι τὴν θυσίαν ἡμῶν, καὶ εὐπρόσδεκτον ἐνώπιόν σου.

Εὐχομένου τοῦ Ἱερέως, ὁ Διάκονος λέγει τὰ Εἰρηνικὰ, εἰ ἔστιν, ἔξω τοῦ ἁγίου Βήματος.

Ἔτι, καὶ ἔτι. Ἀντιλαβοῦ, σῶσον. Τῆς Παναγίας, ἀχράντου.

Ὁ Διάκονος· Σοφία. Ἐκφώνως ὁ Ἱερεὺς·

Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εὐχὴ Πιστῶν δευτέρα, ἣν ὁ Ἱερεὺς λέγει μυστικῶς.

Ὁ Θεὸς ὁ ἐπισκεψάμενος ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς τὴν ταπεινώσιν ἡμῶν, ὁ στήσας ἡμᾶς τοὺς ταπεινοὺς, καὶ ἁμαρτωλοὺς, καὶ ἀναξίους δούλους σου κατενώπιον τῆς ἁγίας δόξης σου, λειτουργεῖν τῷ ἁγίῳ σου Θυσιαστηρίῳ, σὺ ἐνίσχυσον ἡμᾶς τῇ δυνάμει τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος εἰς τὴν διακονίαν ταύτην, καὶ δὸς ἡμῖν λόγον ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματος ἡμῶν, εἰς τὸ ἐπικαλεῖσθαι τὴν χάριν τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος ἐπὶ τῶν μελλόντων προτίθεσθαι Δώρων.

Εὐχὴ τῆς Προσκομιδῆς, μετὰ τὴν ἐν τῇ ἁγίᾳ Τραπέζῃ τῶν θείων Δώρων ἀπόθεσιν, ἣν ὁ Ἱερεὺς λέγει μυστικῶς.

Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ κτίσας, καὶ ἀγαγὼν ἡμᾶς εἰς τὴν ζωὴν ταύτην, ὁ ὑποδείξας ἡμῖν ὁδοὺς εἰς σωτηρίαν, ὁ χαρισάμενος ἡμῖν οὐρανίων μυστηρίων ἀποκάλυψιν·

σὺ εἶ ὁ θέμενος ἡμᾶς εἰς τὴν διακονίαν ταύτην, ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματός σου τοῦ ἁγίου. Εὐδόκησον δὴ, Κύριε, τοῦ γενέσθαι ἡμᾶς διακόνους τῆς καινῆς σου Διαθήκης, λειτουργοὺς τῶν ἁγίων σου Μυστηρίων· πρόσδεξαι ἡμᾶς προσεγγίζοντας τῷ ἁγίῳ σου Θυσιαστηρίῳ, κατὰ τὸ πλήθος τοῦ ἐλέους σου· ἵνα γενώμεθα ἄξιοι τοῦ προσφέρειν σοι τὴν λογικὴν ταύτην, καὶ ἀναίμακτον θυσίαν, ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἀμαρτημάτων, καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων· ἢν πρόσδεξάμενος εἰς τὸ ἅγιον, καὶ νοερόν σου Θυσιαστήριον, εἰς ὁσμὴν εὐωδίας, ἀντικατάπεμψον ἡμῖν τὴν χάριν τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος. Ἐπίβλεψον ἐφ' ἡμᾶς, ὁ Θεὸς, καὶ ἔπιδε ἐπὶ τὴν λατρείαν ἡμῶν ταύτην, καὶ πρόσδεξαι αὐτήν, ὡς προσεδέξω Ἄβελ τὰ δῶρα, Νῶε τὰς θυσίας, Ἀβραὰμ τὰς ὀλοκαρπώσεις, Μωσέως καὶ Ἀαρὼν τὰς ἱερωσύνας, Σαμουὴλ τὰς εἰρηνικάς· ὡς προσεδέξω ἐκ τῶν ἁγίων σου Ἀποστόλων τὴν ἀληθινὴν ταύτην λατρείαν, οὕτω καὶ ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν τῶν ἀμαρτωλῶν πρόσδεξαι τὰ Δῶρα ταῦτα ἐν τῇ χρηστότητί σου Κύριε· ἵνα καταξιωθέντες λειτουργεῖν ἀμέμπτως τῷ ἁγίῳ σου Θυσιαστηρίῳ, εὖρωμεν τὸν μισθὸν τῶν πιστῶν καὶ φρονίμων οἰκονόμων, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ φοβερᾷ τῆς ἀνταποδόσεώς σου τῆς δικαίας.

Ὁ Ἱερεὺς ἐκφώνως.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν.

Ὁ Χορός· Καὶ μετὰ τοῦ Πνεύματός σου.

Ὁ Ἱερεὺς· Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας.

Ὁ Χορός· Ἐχομεν πρὸς τὸν Κύριον.

Ὁ Ἱερεὺς· Εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ.

Ὁ Χορός· Ἄξιον καὶ δίκαιον ἐστὶ, προσκυνεῖν Πατέρα, Υἱὸν, καὶ ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοούσιον καὶ ἀχώριστον.

Ὁ Ἱερεὺς κλινόμενος, ἐπεύχεται μυστικῶς.

Ὁ Ὄν, Δέσποτα, Κύριε, Θεέ, Πάτερ παντοκράτορ, προσκυνητὲ, ἄξιον ὡς ἀληθῶς, καὶ δίκαιον, καὶ πρέπον τῇ μεγαλοπρεπείᾳ τῆς ἀγιωσύνης σου, σὲ αἰνεῖν, σὲ ὑμνεῖν, σὲ εὐλογεῖν, σὲ προσκυνεῖν, σοὶ εὐχαριστεῖν, σὲ δοξάζειν τὸν μόνον ὄντως ὄντα Θεὸν, καὶ σοὶ προσφέρειν ἐν καρδίᾳ συντετριμμένη, καὶ πνεύματι ταπεινώσεως, τὴν λογικὴν ταύτην λατρείαν ἡμῶν· ὅτι σὺ εἶ ὁ χαρισάμενος ἡμῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς σῆς ἀληθείας. Καὶ τίς ἱκανὸς λαλήσαι τὰς δυναστείας σου, ἀκουστάς ποιῆσαι πάσας τὰς αἰνέσεις σου; ἢ διηγῆσασθαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου ἐν παντὶ καιρῷ; Δέσποτα τῶν πάντων, Κύριε οὐρανοῦ, καὶ γῆς, καὶ πάσης κτίσεως ὀρωμένης τε καὶ οὐχ ὀρωμένης, ὁ καθήμενος ἐπὶ θρόνου δόξης, καὶ ἐπιβλέπων ἀβύσσους, ἄναρχε, ἀόρατε, ἀκατάληπτε, ἀπερίγραπτε, ἀναλλοίωτε, ὁ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ μεγάλου Θεοῦ, καὶ Σωτῆρος τῆς ἐλπίδος ἡμῶν· ὅς ἐστιν εἰκὼν τῆς σῆς ἀγαθότητος, σφραγὶς ἰσότυπος, ἐν ἑαυτῷ δεικνὺς σὲ τὸν Πατέρα, Λόγος ζῶν, Θεὸς ἀληθινὸς πρὸ αἰώνων, σοφία, ζωὴ, ἁγιασμός, δύναμις, τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, παρ' οὗ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐξεφάνη, τὸ τῆς ἀληθείας Πνεῦμα, τὸ τῆς υἰοθεσίας χάρισμα, ὁ ἀρραβὼν τῆς μελλούσης κληρονομίας, ἡ ἀπαρχὴ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, ἡ ζωοποιὸς δύναμις, ἡ πηγὴ τοῦ ἁγιασμοῦ, παρ' οὗ πᾶσα κτίσις λογικὴ τε, καὶ νοερά, δυναμουμένη σοὶ λατρεύει, καὶ σοὶ τὴν αἰδίδιον ἀναπέμπει δοξολογίαν, ὅτι τὰ σύμπαντα δούλα σά. Σὲ γὰρ αἰνοῦσιν Ἄγγελοι, Ἀρχάγγελοι, Θρόνοι, Κυριότητες, Ἀρχαί, Ἐξουσίαι, Δυνάμεις, καὶ

τὰ πολυόματα Χερουβίμ· σοὶ παρίστανται κύκλω τὰ Σεραφίμ, ἕξ πτέρυγες τῷ ἐνὶ, καὶ ἕξ πτέρυγες τῷ ἐνὶ· καὶ ταῖς μὲν δυσὶ κατακαλύπτουσι τὰ πρόσωπα ἑαυτῶν, ταῖς δὲ δυσὶ τοὺς πόδας, καὶ ταῖς δυσὶ πετόμενα, κέκραγεν ἕτερον πρὸς τὸ ἕτερον ἀκαταπαύστοις στόμασιν, ἀσιγήτοις δοξολογίαις·

Ἐκφώνως ὁ Ἱερεὺς.

Τὸν ἐπινίκιον ὕμνον ἄδοντα, βοῶντα, κεκραγότα, καὶ λέγοντα·

Ὁ Χορός. Ἄγιος, ἅγιος, ἅγιος, Κύριος Σαβαὼθ, πλήρης ὁ οὐρανός, καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης σου. Ὡσαννὰ ὁ ἐν τοῖς ὑψίστοις· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου· Ὡσαννὰ ὁ ἐν τοῖς ὑψίστοις.

Κάνταυθα ὁ Διάκονος τὰ αὐτὰ ποιεῖ, ὡς ἐν τῇ τοῦ Χρυσοστόμου Λειτουργίᾳ· ὁ δὲ Ἱερεὺς ἐπεύχεται μυστικῶς.

Μετὰ τούτων τῶν μακαρίων Δυνάμεων, Δέσποτα φιλόανθρωπε, καὶ ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ βοῶμεν, καὶ λέγομεν· Ἄγιος εἶ ὡς ἀληθῶς καὶ πανάγιος, καὶ οὐκ ἔστι μέτρον τῇ μεγαλοπρεπείᾳ τῆς ἀγιωσύνης σου, καὶ ὅσιος ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου, ὅτι ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ κρίσει ἀληθινῇ πάντα ἐπήγαγες ἡμῖν· πλάσας γὰρ τὸν ἄνθρωπον, χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ εἰκόνι τῇ σῆ, ὁ Θεός, τιμήσας, τέθεικας αὐτὸν ἐν τῷ Παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ἀθανασίαν ζωῆς, καὶ ἀπόλαυσιν αἰώνιων ἀγαθῶν ἐν τῇ τηρήσει τῶν ἐντολῶν σου ἐπαγγειλάμενος αὐτῷ· ἀλλὰ παρακούσαντα σοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, τοῦ κτίσαντος αὐτὸν, καὶ τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὄφεως ὑπαχθέντα, νεκρωθέντα τε τοῖς οἰκείοις αὐτοῦ παραπτώμασιν, ἐξώρισας αὐτὸν ἐν τῇ δικαιοκρίσει σου, ὁ Θεός, ἐκ τοῦ Παραδείσου εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, καὶ ἀπέστρεψας εἰς τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθη, οἰκονομῶν αὐτῷ τὴν ἐκ

παλιγγενεσίας σωτηρίαν, τὴν ἐν αὐτῷ τῷ Χριστῷ σου. Οὐ γὰρ ἀπεστράφης τὸ πλάσμα σου εἰς τέλος, ὃ ἐποίησας, ἀγαθὲ, οὐδὲ ἐπελάθου ἔργα χειρῶν σου, ἀλλ' ἐπεσκέψω πολυτρόπως διὰ σπλάγχνα ἐλέους σου· Προφήτας ἐξαπέστειλας· ἐποίησας δυνάμεις διὰ τῶν Ἁγίων σου τῶν καθ' ἐκάστην γενεὰν εὐαρεστησάντων σοι ἐλάλησας ἡμῖν διὰ στόματος τῶν δούλων σου τῶν Προφητῶν, προκαταγγέλλων ἡμῖν τὴν μέλλουσαν ἔσθαι σωτηρίαν· νόμον ἔδωκας εἰς βοήθειαν· Ἀγγέλους ἐπέστησας φύλακας. Ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τῶν καιρῶν, ἐλάλησας ἡμῖν ἐν αὐτῷ τῷ Υἱῷ σου, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησας. Ὅς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης σου, καὶ χαρακτήρ τῆς ὑποστάσεώς σου, φέρωντε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, οὐχ ἄρπαγμὸν ἠγάγατο τὸ εἶναι ἴσα σοὶ τῷ Θεῷ, καὶ Πατρί· ἀλλὰ Θεὸς ὢν προαιώνιος, ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη, καὶ ἐκ Παρθένου ἁγίας σαρκωθεὶς, ἐκένωσεν ἑαυτὸν, μορφήν δούλου λαβὼν, σύμμορφος γενόμενος τῷ σώματι τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν, ἵνα ἡμᾶς συμμόρφους ποιῆσῃ τῆς εἰκόνης τῆς δόξης αὐτοῦ. Ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰσηλθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, εὐδόκησεν ὁ μονογενὴς σου Υἱός, ὃ ὢν ἐν τοῖς κόλποις σοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, γενόμενος ἐκ γυναικὸς τῆς ἁγίας Θεοτόκου, καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, γενόμενος ὑπὸ νόμον, κατακρίναι τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ· ἵνα οἱ ἐν τῷ Ἀδὰμ ἀποθνήσκοντες, ζωοποιηθῶσιν ἐν αὐτῷ τῷ Χριστῷ σου· καὶ ἐμπολιτευσάμενος τῷ κόσμῳ τούτῳ, δούς προστάγματα σωτηρίας, ἀποστήσας ἡμᾶς τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων, προσήγαγε τῇ ἐπιγνώσει σοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, κτησάμενος ἡμᾶς ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, βασιλείον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον· καὶ καθάρισας ἐν ὕδατι, καὶ ἀγιασας τῷ Πνεύματι τῷ ἁγίῳ, ἔδωκεν ἑαυτὸν ἀντάλλαγμα τῷ θανάτῳ, ἐν ᾧ κα-

τειχόμεθα πεπραγμένοι ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν· καὶ κατελθὼν διὰ τοῦ Σταυροῦ εἰς τὸν ἄδην, ἵνα πληρώσῃ ἐαυτῷ τὰ πάντα, ἔλυσε τὰς ὀδύνας τοῦ θανάτου· καὶ ἀναστὰς τῇ τρίτῃ ἡμέρα, καὶ ὁδοποιήσας σαρκὶ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, καθότι οὐκ ἦν δυνατόν κρατεῖσθαι ὑπὸ τῆς ζωῆς, ἐγένετο ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων, πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα ἡ αὐτοὺς τὰ πάντα ἐν πᾶσι πρωτεύων· καὶ ἀνελθὼν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης σου ἐν ὑψηλοῖς· ὃς καὶ ἤξει ἀποδοῦναι ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· κατέλιπε δὲ ἡμῖν ὑπομνήματα τοῦ σωτηρίου αὐτοῦ Πάθους, ταῦτα, ἃ προτεθείκαμεν κατὰ τὰς αὐτοῦ ἐντολάς· μέλλων γὰρ ἐξιέναι ἐπὶ τὸν ἐκούσιον καὶ αἰοίδιμον, καὶ ζωοποιὸν αὐτοῦ θάνατον, τῇ νυκτὶ ἣ παρεδίδου ἐαυτὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς, λαβὼν ἄρτον ἐπὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ, καὶ ἀχράντων χειρῶν, ἀναδείξας σοὶ τῷ Θεῷ, καὶ Πατρὶ, εὐχαριστήσας, εὐλογήσας, ἀγιάσας, κλάσας,

Ὁ Ἱερεὺς αἴρων τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, δεικνύει τὸν ἅγιον Δίσκον, λέγων ἐκφώνως·

Ἔδωκε τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ Μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις, εἰπὼν· Λάβετε, φάγετε· τοῦτό μου ἐστὶ τὸ Σῶμα, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Ὁ Χορὸς ψάλλει· Ἀμήν.

Τότε ὁ Ἱερεὺς, καὶ ὁ Διάκονος, τὰ αὐτὰ πράττουσιν, ὡς ἐν τῇ τοῦ Χρυσοστόμου.

Ὁ δὲ Ἱερεὺς μυστικῶς.

Ὁμοίως καὶ τὸ Ποτήριον ἐκ τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου λαβὼν, κεράσας, εὐχαριστήσας, εὐλογήσας, ἀγιάσας,

Καὶ αἶρων τῇ δεξιᾷ δεικνύει ὁμοίως μετ' εὐλαβείας τὸ ἅγιον Ποτήριον, λέγων ἐκφώνως.

*Ἐδωκε τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ Μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις, εἰπών· Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτό ἐστι τὸ Αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς Διαθήκης, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον, εἰς ἄφесιν ἁμαρτιῶν.

Ὁ Χορὸς ψάλλει Ἀμήν.

Ὁ Ἱερεὺς κλίνας τὴν κεφαλὴν, ἐπέυχεται μυστικῶς.

Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν· ὁσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν Ἄρτον τοῦτον, καὶ τὸ Ποτήριον τοῦτο πίνητε, τὸν ἐμὸν θάνατον καταγγέλλετε, καὶ τὴν ἐμὴν ἀνάστασιν ὁμολογεῖτε. Μεμνημένοι οὖν, Δέσποτα, καὶ ἡμεῖς τῶν σωτηριῶν αὐτοῦ Παθημάτων, τοῦ ζωοποιοῦ Σταυροῦ, τῆς τριήμερου Ταφῆς, τῆς ἐκ νεκρῶν Ἀναστάσεως, τῆς εἰς οὐρανοὺς Ἀνόδου, τῆς ἐκ δεξιῶν σοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς Καθέδρας, καὶ τῆς ἐνδόξου καὶ φοβερᾶς αὐτοῦ Παρουσίας,

Ἐκφώνως ὁ Ἱερεὺς.

Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέρομεν, κατὰ πάντα, καὶ διὰ πάντα.

Ὁ Χορὸς ψάλλει τὸ, Σὲ ὑμνοῦμεν, σὲ εὐλογοῦμεν, σοὶ εὐχαριστοῦμεν, Κύριε, καὶ δεόμεθά σου, ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Ὁ Ἱερεὺς κλίνας τὴν κεφαλὴν, εὔχεται μυστικῶς.

Διὰ τοῦτο, Δέσποτα πανάγιε, καὶ ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ ἀνάξιοι δούλοί σου, οἱ καταξιωθέντες λειτουργεῖν τῷ ἁγίῳ σου Θυσιαστηρίῳ, οὐ διὰ τὰς δικαιοσύνας ἡμῶν· οὐ γὰρ ἐποιήσαμεν τι ἀγαθὸν ἐπὶ τῆς γῆς· ἀλλὰ

διὰ τὰ ἔλέη σου, καὶ τοὺς οἰκτιρμούς σου, οὓς ἐξέχεας πλουσίως ἐφ' ἡμᾶς, θαρρόντες προσεγγίζομεν τῷ ἁγίῳ σου Θυσιαστηρίῳ, καὶ προσθέντες τὰ ἀντίτυπα τοῦ ἁγίου Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ σου, σοῦ δεόμεθα, καὶ σὲ παρακαλοῦμεν, Ἄγιε Ἄγιων, εὐδοκίᾳ τῆς σῆς ἀγαθότητος, ἐλθεῖν τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἅγιον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα Δῶρα ταῦτα, καὶ εὐλογῆσαι αὐτὰ, καὶ ἀγιάσαι, καὶ ἀναδείξαι.

Ὁ Διάκονος ὑποτίθησι τὸ Ῥιπίδιον, ὅπερ ἐκράτει, ἢ Κάλυμμα, καὶ ἔρχεται ἐγγύτερον τῷ Ἱερεῖ· καὶ προσκυνούσιν ἀμφοτέροι τρις ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας Τραπέζης, καὶ εὐχόμενοι καθ' ἑαυτοὺς τὸ,

Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. Λέγουσι δὲ αὐτὸ μυστικῶς τρίς.

Εἶτα.

Κύριε, ὁ τὸ πανάγιόν σου Πνεῦμα ἐν τῇ τρίτῃ ὥρᾳ τοῖς Ἀποστόλοις σου καταπέμφσας, τοῦτο, ἀγαθὲ, μὴ ἀντανέλης ἀφ' ἡμῶν.

Στίχ. Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεὸς, καὶ Πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου.

Δόξα. Εὐλογητὸς εἶ Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν. } Ζήτει
Καὶ νῦν. Ὅτε καταβὰς τὰς γλώσσας } σελ. 137.
συνέχεε.

Εἶτα τὴν κεφαλὴν ὑποκλίνας ὁ Διάκονος δείκνυσι τῷ Ὁραρίῳ τὸν ἅγιον Ἄρτον, καὶ λέγει μυστικῶς

Εὐλόγησον Δέσποτα τὸν ἅγιον Ἄρτον.

Καὶ ὁ Ἱερεὺς ἀνιστάμενος σφραγίζει τὰ ἅγια Δῶρα, λέγων μυστικῶς

Τὸν μὲν Ἄρτον τοῦτον, αὐτὸ τὸ τίμιον Σῶμα τοῦ Κυρίου, καὶ Θεοῦ, καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Διάκονος. Ἀμήν. Καὶ αὐθις ὁ αὐτός. Εὐλόγησον Δέσποτα τὸ ἅγιον Ποτήριον.

Ὁ δὲ Ἱερεὺς εὐλογῶν, λέγει·

Τὸ δὲ Ποτήριον τοῦτο, αὐτὸ τὸ τίμιον Αἷμα τοῦ Κυρίου, καὶ Θεοῦ, καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Διάκονος· Ἀμήν.

Καὶ ὁ Ἱερεὺς.

Τὸ ἐκχυθὲν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς.

Ὁ Διάκονος· Ἀμήν. Καὶ αὐθις ὁ αὐτὸς δεικνύων μετὰ τοῦ Ὁραρίου τὰ Ἅγια ἄμφω, λέγει·

Εὐλόγησον Δέσποτα τὰ ἀμφότερα.

Ὁ δὲ Ἱερεὺς εὐλογῶν μετὰ τῆς χειρὸς ἀμφότερα τὰ Ἅγια, λέγει·

Μεταβαλὼν τῷ Πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ.

Ὁ Διάκονος· Ἀμήν, Ἀμήν, Ἀμήν.

Καὶ τὴν κεφαλὴν ὁ Διάκονος ὑποκλίνας τῷ Ἱερεῖ, καὶ εἰπὼν τὸ, Μνήσθητί μου ἅγιε Δέσποτα τοῦ ἀμαρτωλοῦ, μεθίσταται ἐν ᾧ πρότερον ἵστατο τόπῳ, λαβὼν καὶ τὸ Ῥιπίδιον αὐθις, ὡς πρότερον.

Ὁ δὲ Ἱερεὺς ἐπεύχεται.

Ἡμᾶς δὲ πάντας τοὺς ἐκ τοῦ ἐνὸς Ἄρτου, καὶ τοῦ Ποτηρίου μετέχοντας, ἐνώσαις ἀλλήλοις εἰς ἐνὸς Πνεύματος ἁγίου κοινωνίαν, καὶ μηδένα ἡμῶν εἰς κρίμα, ἢ εἰς κατάκριμα ποιήσαις μετασχεῖν τοῦ ἁγίου Σώματος, καὶ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ σου· ἀλλ' ἵνα εὖρωμεν ἔλεον καὶ χάριν μετὰ πάντων τῶν Ἁγίων, τῶν ἀπ' αἰῶνος σοι εὐαρεστησάντων, Προπατόρων, Πατέρων, Πατριαρχῶν,

Προφητῶν, Ἀποστόλων, Κηρύκων, Εὐαγγελιστῶν, Μαρτύρων, Ὁμολογητῶν, Διδασκάλων, καὶ παντὸς πνεύματος δικαίου, ἐν πίστει τετελειωμένου.

Εἶτα ἐκφώνως.

Ἐξαιρέτως τῆς Παναγίας, ἀχράντου, ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου, Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας.

Ὁ Χορὸς ψάλλει. Ἐπὶ σοὶ χαίρει.

Εἶδέ ἐστιν ἡ μεγάλη Πέμπτη, ψάλλει, κατ' Ἦχον πλ. β'.

Τοῦ Δείπνου σου τοῦ μυστικοῦ σήμερον, Υἱὲ Θεοῦ, κοινωνόν με παράλαβε· οὐ μὴ γὰρ τοῖς ἐχθροῖς σου τὸ Μυστήριον εἶπω· οὐ φίλημά σοι δώσω, καθάπερ ὁ Ἰούδας· ἀλλ' ὡς ὁ Ληστής ὁμολογῶ σοι· Μνήσθητί μου Κύριε ἐν τῇ Βασιλείᾳ σου.

Εἶδέ ἐστι τὸ μέγα Σάββατον, ψάλλει τοῦτο τὸ παρὸν Τροπάριον, εἰς Ἦχον πλ. α'.

Σιγησάτω πᾶσα σὰρξ βροτεία, καὶ στήτω μετὰ φόβου, καὶ τρόμου, καὶ μηδὲν γήϊνον ἐν ἑαυτῇ λογίζεσθω· ὁ γὰρ Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ Κύριος τῶν κυριευόντων, προέρχεται σφαγιασθῆναι, καὶ δοθῆναι εἰς βρώσιν τοῖς πιστοῖς. Προηγούνται δὲ τούτου οἱ χοροὶ τῶν Ἀγγέλων μετὰ πάσης Ἀρχῆς καὶ Ἐξουσίας, τὰ πολυόμματα Χερουβιμ, καὶ τὰ ἑξαπτέρυγα Σεραφιμ, τὰς ὄψεις καλύπτοντα, καὶ βοῶντα τὸν ὕμνον· Ἀλληλούϊα.

Ὁ Διάκονος θυμιᾷ γύρωθεν τὴν ἁγίαν Τράπεζαν, καὶ τὰ Δίπτυχα τῶν τε ζώντων καὶ κεκοιμημένων, ὧν βούλεται, μνημονεύει.

Ὁ δὲ Ἱερεὺς εὐχεται μυστικῶς.

Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Προφήτου Προδρόμου, καὶ Βαπτιστοῦ τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων τοῦ Ἁγίου (τοῦ δεῖνος), οὗ καὶ τὴν μνήμην ἐπιτελοῦμεν, καὶ πάντων τῶν Ἁγίων σου, ὧν ταῖς ἰκεσίαις ἐπίσκεψαι ἡμᾶς ὁ Θεός. Καὶ μνήσθητι πάντων τῶν προκεκοιμημένων ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως ζωῆς αἰωνίου.

Ἐνταῦθα ὁ Ἱερεὺς μνημονεύει ὧν θέλει ζώντων, καὶ τεθνεώτων καὶ ὑπὲρ μὲν ζώντων λέγει

Ἐπὲρ σωτηρίας, ἐπισκέψεως, ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ (τοῦ δεῖνος).

Ἐπὲρ δὲ τεθνεώτων, λέγει

Ἐπὲρ ἀναπαύσεως, καὶ ἀφέσεως τῆς ψυχῆς τοῦ δούλου σου (τοῦ δεῖνος), ἐν τόπῳ φωτεινῷ, ἔνθα ἀπέδρα λύπη, καὶ στεναγμός, ἀνάπαυσον αὐτὸν, ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Καὶ τὴν Εὐχὴν ταύτην μυστικῶς.

Καὶ ἀνάπαυσον αὐτοὺς ὅπου ἐπισκοπεῖ τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου. Ἔτι σοῦ δεόμεθα, μνήσθητι, Κύριε, τῆς ἁγίας σου Καθολικῆς, καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, τῆς ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης, καὶ εἰρήνευσον αὐτήν, ἣν περιεποιήσω τῷ τιμίῳ Αἵματι τοῦ Χριστοῦ σου, καὶ τὸν ἅγιον Οἶκον τοῦτον στερέωσον μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Μνήσθητι, Κύριε, τῶν τὰ Δωρά σοι ταῦτα προσκομισάντων, καὶ ὑπὲρ ὧν, καὶ δι' ὧν, καὶ ἐφ' οἷς αὐτὰ προσεκόμισαν. Μνήσθητι, Κύριε, τῶν καρποφορούντων, καὶ καλλιεργούντων ἐν ταῖς ἁγίαις σου Ἐκκλησίαις, καὶ μεμνημένων τῶν πενήτων. Ἀμειψαι αὐτοὺς τοῖς πλουσίοις σου καὶ

ἐπουρανίοις χάρισμασι. Χάρισαι αὐτοῖς ἀντὶ τῶν ἐπιγεῖων τὰ ἐπουρανια, ἀντὶ τῶν προσκαιρῶν τὰ αἰώνια, ἀντὶ τῶν φθαρτῶν τὰ ἀφθαρτα. Μνήσθητι, Κύριε, τῶν ἐν ἐρημίαις, καὶ ὄρεσι, καὶ σπηλαίοις, καὶ ταῖς ὄποις τῆς γῆς. Μνήσθητι, Κύριε, τῶν ἐν παρθενίᾳ, καὶ εὐλαβείᾳ, καὶ ἀσκήσει, καὶ σεμνῇ πολιτείᾳ διαγόντων. Μνήσθητι, Κύριε, τῶν εὐσεβεστάτων, καὶ πιστοτάτων ἡμῶν Βασιλέων, οὓς ἐδικαίωσας βασιλεύειν ἐπὶ τῆς γῆς· ὄπλῳ ἀληθείας, ὄπλῳ εὐδοκίας στεφάνωσον αὐτούς· ἐπισκίασον ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ πολέμου· ἐνίσχυσον αὐτῶν τὸν βραχίονα· ὑψώσον αὐτῶν τὴν δεξιάν· κράτυνον αὐτῶν τὴν βασιλείαν· ὑπόταξον αὐτοῖς πάντα τὰ βάρβαρα ἔθνη, τὰ τοὺς πολέμους θέλοντα· χάρισαι αὐτοῖς βαθείαν καὶ ἀναφαίρετον εἰρήνην· λάλησον εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν ἀγαθὰ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας σου, καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ σου· ἵνα ἐν τῇ γαλήνῃ αὐτῶν ἤρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διαγώμεν, ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι. Μνήσθητι, Κύριε, πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, καὶ τῶν ἐν Παλατίῳ ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ παντὸς τοῦ στρατοπέδου. Τοὺς ἀγαθοὺς ἐν τῇ ἀγαθότητί σου διατήρησον· τοὺς πονηροὺς, ἀγαθοὺς ποίησον ἐν τῇ χρηστότητί σου. Μνήσθητι, Κύριε, τοῦ περιστώτους λαοῦ, καὶ τῶν δι' εὐλόγους αἰτίας ἀπολειφθέντων, καὶ ἐλέησον αὐτούς, καὶ ἡμᾶς, κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σου· τὰ ταμεῖα αὐτῶν ἔμπλησον παντὸς ἀγαθοῦ· τὰς συζυγίας αὐτῶν ἐν εἰρήνῃ, καὶ ὁμονοίᾳ διατήρησον· τὰ νήπια ἐκθρεψον· τὴν νεότητα παιδαγωγῶγησον· τὸ γῆρας περικράτησον· τοὺς ὀλιγοψύχους παραμύθησον· τοὺς ἐσκορπισμένους ἐπισυνάγαγε· τοὺς πεπλανημένους ἐπανάγαγε, καὶ συναψον τῇ ἀγίᾳ σου Καθολικῇ καὶ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ· τοὺς ὀχλουμένους ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων ἐλευθέρωσον· τοῖς πλέουσι σύμπλευσον· τοῖς ὁδοιποροῦσι συνόδευσον· χηρῶν πρόσθητι· ὀρφανῶν ὑπερά-

σπισον· αἰχμαλώτους ῥύσαι· νοσοῦντας ἴασαι· τῶν ἐν βήμασι, καὶ ἐξορίαις, καὶ πάσῃ θλίψει, καὶ ἀνάγκῃ, καὶ περιστάσει ὄντων, μνημόνευσον, ὁ Θεὸς, καὶ πάντων τῶν δεομένων τῆς μεγάλης σου εὐσπλαγχνίας· καὶ τῶν ἀγαπώντων ἡμᾶς, καὶ τῶν μισούντων, καὶ τῶν ἐντειλαμένων ἡμῖν τοῖς ἀναξίοις εὐχέσθαι ὑπὲρ αὐτῶν. Καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ σου μνήσθητι, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ἐπὶ πάντας ἔκχεον τὸ πλούσιόν σου ἔλεος, πᾶσι παρέχων τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα. Καὶ ὧν ἡμεῖς οὐκ ἐμνημονεύσαμεν δι' ἄγνοιαν, ἢ λήθην, ἢ πληθος ὀνομάτων, αὐτὸς μνημόνευσον, ὁ Θεὸς, ὁ εἰδὼς ἕκαστον τὴν ἡλικίαν, καὶ τὴν προσηγορίαν, ὁ εἰδὼς ἕκαστον ἐκ κοιτίας μητρὸς αὐτοῦ. Σὺ γὰρ εἶ, Κύριε, ἡ βοήθεια τῶν ἀβοηθήτων, ἡ ἐλπίς τῶν ἀπηλπισμένων, ὁ τῶν χειμαζομένων σωτὴρ, ὁ τῶν πλεόντων λιμῆν, ὁ τῶν νοσοῦντων ἰατρός· αὐτὸς τοῖς πᾶσι τὰ πάντα γενεοῦ, ὁ εἰδὼς ἕκαστον, καὶ τὸ αἶτημα αὐτοῦ, οἶκον, καὶ τὴν χρείαν αὐτοῦ. Ῥύσαι, Κύριε, τὴν Πόλιν ταύτην, καὶ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν ἀπὸ λιμοῦ, λοιμοῦ, σεισμοῦ, καταποντισμοῦ, πυρὸς, μαχαίρας, ἐπιδρομῆς ἀλλοφύλων, καὶ ἐμφυλίου πολέμου.

Εἶτα ἐκφωνεῖ.

Ἐν πρώτοις μνήσθητι, Κύριε, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν (τοῦ δεῖνος)· ὃν χάρισαι ταῖς ἀγίαις σου Ἐκκλησίαις ἐν εἰρήνῃ, σῶον, ἐντιμον, ὑγιᾶ, μακροημερεύοντα, καὶ ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς σῆς ἀληθείας.

Καὶ ὁ Διάκονος λέγει πρὸς τῆ θύρα
στάς.

Τοῦ δεῖνος Πανιερωτάτου Μητροπολίτου, ἢ Ἐπισκόπου, (ὅστις ἂν ᾖ), καὶ ὑπὲρ τοῦ προσκομίζοντος

τὰ ἅγια Δῶρα ταῦτα· καὶ τὰ λοιπὰ μέχρι τοῦ, Καὶ πάντων καὶ πασῶν.

Καὶ ὁ Χορὸς ψάλλει· Καὶ πάντων καὶ πασῶν.

Ὁ δὲ Ἱερεὺς ἐπεύχεται μυστικῶς.

Μνήσθητι, Κύριε, πάσης ἐπισκοπῆς Ὁρθοδόξων, τῶν ὀρθοτομούντων τὸν λόγον τῆς σῆς ἀληθείας. Μνήσθητι, Κύριε, κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου, καὶ τῆς ἐμῆς ἀναξιότητος· συγχῶρησόν μοι πᾶν πλημμέλημα ἐκούσιόν τε καὶ ἀκούσιον, καὶ μὴ διὰ τὰς ἐμὰς ἀμαρτίας κωλύσης τὴν χάριν τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος ἀπὸ τῶν προκειμένων Δώρων. Μνήσθητι, Κύριε, τοῦ Πρεσβυτερίου, τῆς ἐν Χριστῷ Διακονίας, καὶ παντὸς ἱερατικοῦ τάγματος, καὶ μηδένα ἡμῶν καταισχύνης, τῶν κυκλούντων τὸ ἅγιόν σου Θυσιαστήριον. Ἐπίσκεψαι ἡμᾶς ἐν τῇ χρηστότητί σου Κύριε· ἐπιφάνηθι ἡμῖν ἐν τοῖς πλουσίοις σου οἰκτιρμοῖς· εὐκράτους καὶ ἐπωφελεῖς τοὺς ἀέρας ἡμῖν χάρισαι· ὄμβρους τῇ γῇ πρὸς καρποφορίαν δώρησαι· εὐλόγησον τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητός σου· παῦσον τὰ σχίσματα τῶν Ἐκκλησιῶν· σβέσον τὰ φρυάγματα τῶν Ἐθνῶν· τὰς τῶν αἰρέσεων ἐπαναστάσεις ταχέως κατάλυσον, τῇ δυνάμει τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος· πάντας ἡμᾶς πρόσδεξαι εἰς τὴν Βασιλείαν σου, υἱοὺς φωτὸς, καὶ υἱοὺς ἡμέρας ἀναδείξας· τὴν σὴν εἰρήνην, καὶ τὴν σὴν ἀγάπην χάρισαι ἡμῖν, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν· πάντα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν.

Ἐκφώνως.

Καὶ δὸς ἡμῖν ἐν ἐνὶ στόματι, καὶ μιᾷ καρδίᾳ δοξάζειν, καὶ ἀνυμνεῖν τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομά σου, τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νῦν, καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ὁ Ἱερεὺς ἐπιστρέφει πρὸς τῆ θύρα, καὶ εὐλογῶν, λέγει ἐκφώνως·

Καὶ ἔσται τὰ ἐλέη τοῦ μεγάλου Θεοῦ, καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ πάντων ἡμῶν.

Καὶ ὁ Διάκονος ἐξέρχεται, (εἰ ἔστιν, εἶδ' οὐ ὁ Ἱερεὺς), καὶ σταῖς ἐν τῷ συνήθει τόπῳ, λέγει·

Πάντων τῶν Ἀγίων μνημονεύσαντες. Ἔτι, καὶ ἔτι, ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ὁ Χορός· Κύριε ἐλέησον.

Καὶ τὰ λοιπὰ, ὡς ἐν τῇ τοῦ Χρυσοστόμου Λειτουργίᾳ.

Ἐπὲρ τῶν προσκομισθέντων.

Ὅπως ὁ φιλόανθρωπος Θεὸς ἡμῶν.

Ἐπὲρ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς.

Ὁ δὲ Ἱερεὺς ἐπεύχεται μυστικῶς.

Ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ Θεὸς τοῦ σώζειν, σὺ ἡμᾶς διδάξον εὐχαριστεῖν σοι ἀξίως ὑπὲρ τῶν εὐεργεσιῶν σου, ὧν ἐποίησας, καὶ ποιεῖς μεθ' ἡμῶν. Σὺ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ προσδεξάμενος τὰ Δῶρα ταῦτα, καθάρισον ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, καὶ διδάξον ἀγιωσύνην ἐπιτελεῖν ἐν φόβῳ σου· ἵνα ἐν καθαρῷ τῷ μαρτυρίῳ τῆς συνειδήσεως ἡμῶν ὑποδεχόμενοι τὴν μερίδα τῶν ἁγιασμάτων σου, ἐνωθῶμεν τῷ ἁγίῳ Σώματι, καὶ Αἵματι τοῦ Χριστοῦ σου· καὶ ὑποδεξάμενοι αὐτὰ ἀξίως, σχῶμεν τὸν Χριστὸν κατοικοῦντα ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, καὶ γεννώμεθα ναδὸς τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος. Ναὶ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ μηδένα ἡμῶν ἔνοχον ποιήσης τῶν φρικτῶν σου τούτων, καὶ ἐπουρανίων Μυστηρίων, μηδὲ ἀσθενῆ ψυχῇ καὶ σώματι, ἐκ τοῦ ἀναξίως τούτων μεταλαμβάνειν· ἀλλὰ δὸς ἡμῖν μέχρι τῆς ἐσχά-

της ἡμῶν ἀναπνοῆς, ἀξίως ὑποδέχεσθαι τὴν μερίδα τῶν ἁγιασμάτων σου, εἰς ἐφόδιον ζωῆς αἰώνιοι, εἰς ἀπολογία ἐμπρόσδεκτον τὴν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ σου ὅπως ἂν καὶ ἡμεῖς μετὰ πάντων τῶν Ἀγίων, τῶν ἀπ' αἰῶνός σοι εὐαρεστησάντων, γενώμεθα μέτοχοι τῶν αἰωνίων σου ἀγαθῶν, ὧν ἠτοίμασας τοῖς ἀγαπῶσί σε Κύριε.

Ὁ Διάκονος.

Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον.

Τὴν ἡμέραν πᾶσαν τελείαν.

Ἄγγελον εἰρήνης, πιστὸν ὁδηγόν.

Συγγνώμην καὶ ἄφεσιν.

Τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς.

Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον.

Χριστιανὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν.

Τὴν ἐνότητα τῆς Πίστεως.

Ἐκφώνησις παρὰ τοῦ Ἱερέως.

Καὶ καταξίωσον ἡμᾶς, Δέσποτα, μετὰ παρρησίας ἀκατακρίτως, τολμᾶν ἐπικαλεῖσθαι σὲ τὸν ἐπουράνιον Θεὸν Πατέρα, καὶ λέγειν.

Ὁ Λαὸς τὸ, Πάτερ ἡμῶν.

Ὁ Ἱερεὺς ἐκφώνως.

Ὅτι σου ἐστὶν ἡ Βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ δόξα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Ὁ Ἱερεὺς· Εἰρήνη πᾶσι.

Ὁ Διάκονος.

Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν.

Ὁ δὲ Ἱερεὺς ἐπεύχεται.

Δέσποτα Κύριε, ὁ Πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν, καὶ Θεὸς πάσης παρακλήσεως, τοὺς ὑποκεκλικότας σοι τὰς ἑαυ-

τῶν κεφαλᾶς εὐλόγησον, ἀγίασον, ἐνδυνάμωσον, ὀχύρωσον, ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ ἀπόστησον, παντὶ δὲ ἔργῳ ἀγαθῷ συναψον, καὶ καταξιώσον ἀκατακρίτως μετασχεῖν τῶν ἀχράντων σου τούτων, καὶ ζωοποιῶν Μυστηρίων, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, εἰς Πνεύματος ἁγίου κοινωνίαν.

Ἐκφώνως.

Χάριτι, καὶ οἰκτιρμοῖς, καὶ φιλανθρωπία τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἶ, σὺν τῷ παναγίῳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν, καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ὁ Ἱερεὺς ἐπεύχεται.

Πρόσχες, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐξ ἁγίου κατοικητηρίου σου, καὶ ἀπὸ θρόνου δόξης τῆς βασιλείας σου, καὶ ἔλθε εἰς τὸ ἀγιάσαι ἡμᾶς, ὁ ἄνω τῷ Πατρὶ συγκαθήμενος, καὶ ᾧδε ἡμῖν ἀοράτως συνών· καὶ καταξιώσον τῇ κραταιᾷ σου χειρὶ, μεταδοῦναι ἡμῖν τοῦ ἀχράντου Σώματός σου, καὶ τοῦ τιμίου Αἵματος, καὶ δι' ἡμῶν παντὶ τῷ λαῷ.

Ἐκφώνως.

Ὁ Διάκονος· Πρόσχωμεν.

Ὁ Ἱερεὺς· Τὰ Ἅγια τοῖς Ἁγίοις.

Εἶτα τῆς Μεταλήψεως τελειωθείσης, καὶ τῶν ἁγίων Μυστηρίων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς ἀρθέντων Τραπέζης, ἐπεύχεται ὁ Ἱερεὺς.

Εὐχαριστοῦμέν σοι Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐπὶ τῇ Μεταλήψει τῶν ἁγίων, ἀχράντων, ἀθανάτων, καὶ ἐπουρανίων σου Μυστηρίων, ἃ ἔδωκας ἡμῖν ἐπ' εὐεργεσία, καὶ ἀγιασμῷ, καὶ ἰάσει τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν. Αὐτὸς, Δέσποτα τῶν ἀπάντων, δὸς γενέσθαι ἡμῖν τὴν κοινωνίαν τοῦ ἁγίου Σώματος, καὶ Αἵματος

τοῦ Χριστοῦ σου, εἰς πίστιν ἀκαταίσχυντον, εἰς ἀγάπην ἀνυπόκριτον, εἰς πλησμονὴν σοφίας, εἰς ἴασις ψυχῆς καὶ σώματος, εἰς ἀποτροπὴν παντὸς ἐναντίου, εἰς περιποίησιν τῶν ἐντολῶν σου, εἰς ἀπολογία ἐυπρόσδεκτον, τὴν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ Βήματος τοῦ Χριστοῦ σου.

Ὁ Διάκονος· Ὁρθοὶ μεταλαβόντες τῶν θείων, ἀγίων, ἀχράντων, ἀθανάτων, ἐπουρανίων, καὶ ζωοποιῶν Μυστηρίων.

Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον, καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς ὁ Θεός.

Τὴν ἡμέραν πᾶσαν τελείαν, ἀγίαν, εἰρηνικὴν.

Ὁ δὲ Ἱερεὺς ἐκφωνεῖ.

Ὅτι σὺ εἶ ὁ ἁγιασμὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ὁ Ἱερεὺς· Ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν.

Ὁ Διάκονος. Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Εὐχὴ Ὁπισθάμβωνος, ἐκφωνουμένη παρὰ τοῦ Ἱερέως.

Ὁ εὐλογῶν τοὺς εὐλογοῦντάς σε Κύριε, καὶ ἀγιάζων τοὺς ἐπὶ σοὶ πεποιστάς, σῶσον τὸν λαόν σου, καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου· τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας σου φύλαξον· ἀγιάσον τοὺς ἀγαπῶντας τὴν εὐπρέπειαν τοῦ Οἴκου σου· σὺ αὐτοὺς ἀντιδόξασον τῇ θεϊκῇ σου δυνάμει, καὶ μὴ ἐγκαταλίπῃς ἡμᾶς, τοὺς ἐλπίζοντας ἐπὶ σέ· εἰρήνην τῷ κόσμῳ σου δώρησαι, ταῖς Ἐκκλησίαις σου, τοῖς Ἱερεῦσι, τοῖς Βασιλεῦσιν ἡμῶν, τῷ Στρατῷ, καὶ παντὶ τῷ λαῷ σου· ὅτι πᾶσα δόσις ἀγαθῆ, καὶ πᾶν δώρημα τέλειον, ἄνωθέν ἐστι καταβαῖνον ἐκ σοῦ τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων· καὶ σοὶ τὴν δόξαν, καὶ εὐχαριστίαν, καὶ προσκύνησιν ἀναπέμ-

πομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι,
νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Εὐχὴ ἐν τῷ συστειλαί τὰ Ἁγία.

Ἦνυσται, καὶ τετέλεσται, ὅσον εἰς τὴν ἡμετέραν
δύναμιν, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, τὸ τῆς σῆς οἰκονομίας
Μυστήριον· ἔχομεν γὰρ τοῦ θανάτου σου τὴν μνήμην,
εἶδομεν τῆς ἀναστάσεώς σου τὸν τύπον, ἐνεπλήσθημεν
τῆς ἀτελευτήτου σου ζωῆς, ἀπηλαύσαμεν τῆς ἀκενώ-
του σου τρυφῆς, ἧς καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι πάντα
ἡμᾶς καταξιωθῆναι εὐδόκησον. Χάριτι τοῦ ἀνάρχου
σου Πατρὸς, καὶ τοῦ ἁγίου, καὶ ἀγαθοῦ, καὶ ζωοποιοῦ
σου Πνεύματος, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων. Ἀμήν.

Τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας τοῦ
Μεγάλου Βασιλείου.

DEC 27 1881

OCT 3 1882

OCT 1 1883

SEP 26 1884

NOV 23 1892
NOV 3 1892

NOV 23 1892

~~DUE MAR 8 '55~~

~~DUE JAN 21 '56~~

Dunkerton
10/3/60

~~NOV 28 '58 H~~

3 2044 081 829 996